

శ్రీ రామ

బాగవతకథ

యదువంశము

శ్లో॥ వ్యాసశాస్త్రోప వసతః సుమనాంసి విచిన్వతా,
కృతావై ప్రభువత్తేన మాలా భాగవతి కథా॥

మొదటి భాగము - 1154

గ్రంథకర్త :

శ్రీ రామ ప్రభువత్త ప్రహ్లాదాచారిగారు

అనువాదకుడు :

శ్రీ రామ్ శరణ్ కుందుర్తి వేంకట శరణయ్య

సంపాదకుడు, "మోక్షసాధనం"

కాపీరైటు]

1970

[వెల : 6-00

పోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

నటరాజ పబ్లికేషన్స్
నీలూరు రోడ్ * విజయవాడ

అనువంశీయచర్య గు డిశీనర మహారాజు

(౧౯౫)

శ్లో: అనోః సఖానరకమృతం కరోమ్యస్త తస్యైః సుతాః
సఖానరాతాత్మజనరః స్మంజయస్తత్స్వరస్తతః
జనమేజయస్తస్య పుత్రో మహాశీలో మహామనాః
ఉశీనరాస్తితిమిన్మ మహామనస అర్చయే

శ్రీభాగ. ౯ స్కం ౨౩ ల. ౧. ౨ శ్లో

వ. యయాతి కొడుకనువునకు సభానరుండు జనసేవుం
బునోడుంకు ననువారు ముగ్గురు పుట్టిరిందు సభానరునికిఁ గాల
నాకుండు, గాలనాకునకు స్మంజయుండు, స్మంజయునకుం
బునంజయుండు, పుంజయునకు జనమేజయుండు, జనమేజయు
నకు మహాశీలుండు. మహాశీలునికి మహామనసుండు, మహా
మనసుకు మహామనుండు తితిక్షునన నీరువురు జన్మించిరి.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతిము.

మనుష్య శరీరములో సద్గుణములును నివసించును,
దుర్గుణములును నివసించును. అందులో సద్గుణ వికాశమొనర్చు
కొనువారు సద్గుణముల పరాకాష్ఠలు బొంది ప్రభువును జేరు
దురు. దుర్గుణ వికాసమొనర్చుకొనువారు పరాకాష్ఠనుబొంది
దుర్గుణములచేతనే ప్రభువును బ్రసన్నునొనర్చుకొందురు. ఈ

మనస్సులో మూలములు మూలములను బోధించుచుండును. వ్యతిరేకములు మూలములను నిర్వచించి పైకిపెట్టబడినవి నిర్వచించబడుచుండును. మనస్సులో సంగ్రహవాసన కలిగి యుండి, పైకిత్యాగులవలెగలచుండువాడు స్వాభావజ్ఞుడని పరమార్థముగాని. ఏవరికి దేనియందు కష్టకలదో దానిలో బెరా రాష్ట్రముగాని. దానికి సర్వస్వము నర్పించుచో భగవానుడైన తన సమస్తమున నిలువబడును భగవంతునకు సత్తును లేదు. ఆర్యులు లేదు. ఆతడైనంద స్వరూపుడు, సుఖస్వరూపుడు. ఆతని స్వీయము మంచిచే దోషకల్పనమును జీవి తానొనర్చు కొనినాడు. జీవితన నిష్కలోనాను జలించక నిలిచినచో భగవంతుడు దానియందే ప్రకటించును.

నూతుఁడొక్క నను:— ముచులారా! ఇప్పుడు నేను శక్తిప్రయోగము ద్వితీయ ప్రక్రమమును, యయాతి నందనఁడగు ననువు వంశమునుగూర్చి చెప్పెదను నియమాను సారముగ నేను ముందుగా యదునుహారాజు వంశవర్ణమును గావించి, తరువాత నాథనితమ్ముల వంశములనుగూర్చి చెప్పెదను. కాని తండ్రికాపముచే నన్నదమ్ములు నలుగురును ఊత్రియత్వము నుండి చ్యుతులైరి. ఈనల్లుడును సామంతరాజుగ నొనర్చుకొని పూరునే సామ్రాట్టుగ నొనర్చెను. కావున విపరీతముగ వర్ణించవలసి వచ్చినది. పూరునితో నారంభించి చివరకు యదుకుల నిర్ణయమొనర్ప వలసియున్నది; ఏలననఁగా యదుకుల

వర్ణనను పరికొఱికి యీనాల్గింటిని వర్ణింప నలసివచ్చినది. యదుకుల వర్ణననుండి, ఇచ్చియు దానికంగచులు. దేవ యాసియొక్క కొండవపుత్రుడగు ననువునకు సభానరుడు, చతువు, పరోక్షుడను ముగ్గురు వుత్తులుదయించిరి. వీరిలో సభానరుని పుత్రుడు కాలనరుడు, కాలనరుని పుత్రుడు పర మభక్తాత్ముడగు సంజయుడు సంజయుడను పేరి జాలమంది గాజులుండిరి. సంజయునకు జనమేజయుడగుడయించెను జనమే జయునిపుత్రుడు మహాకీలుడు, మహాకీలునకు మహామరుడు, పరమ బాగ్యశాలియగు మహామరునకే జగద్విఖ్యాతుడగు నుకీనరుడయించెను. ఉశినరునికీర్తి ప్రపంచమున నేటికిని వ్యాపించియున్నది ఈతనికి శరణాగత రక్షణమును గతివ్రత ముండెడిది. ఈతని విషయమున నొకచక్కని యితీహాసము కలదు. దీనిచే నీతని శరణాగత వత్సలత ద్యోతకము కాగలదు తనసమయందు కృష్ణముగనుండుటకై యీనుడు రాజ, ధన, దారాపుత్రులను, శరీరమును లెక్కచేయలేదు.

ఒక దినమున ఉశీనరుడు యజ్ఞమండపమునఁ గూర్చుండి యజ్ఞీయకార్యము లొనర్చుచుండెను. మహారాజు యజ్ఞదీక్షను దీసికొనియుండెను. యజ్ఞదీక్షలో నీతడొక నియ మమును బెట్టుకొనెను. యజ్ఞమండపము కావలసియున్నను దీసి కొనివచ్చును. యజ్ఞేష్టముగభోజనము చేయవచ్చును. ఏవ నువు కావలసియున్నను దీసికొనిపోవచ్చును. అచ్చట నెల్ల

వ్వుకును రండు. భోజనమును జేయుడు, ఫలాహార మొనర్చుచు విరాజిల్లుచును. పాలరాద్రావుడు, తీ.రాన్నమును బుచ్చుకొనుడు. అనునట్టి ధర్మములే విశదబడుచుండెడివి. ఎంతయెక్కువమంది యాశక్తులు వచ్చిన, నందఱు అభిధులు భోజనమొనర్చిన రాజనకంతటి అధికనంత్రోషము.

ఒక దినమున రాజు తన సభాసదులతో యజ్ఞమండప సమ్మూఖమున నొకయరుగు మీఁదఁగూర్చుండి యేదో ధర్మచర్చను జరుపుచుండెను. సరిగా నాశమమును నాకాశము నంది యెరుగుచు నొకవాప్రరము గబగబచ్చి రాజవడిలో మారెను దీనినిఁగాంచి యందఱు బరమనిస్మితులైరి. పాపునిముఖయశశుండై యుండెను. అది యెగిరెగిరి అలరియుండెను. భయముచే రాజవడిలో వెనుకకుండెను. రాజనకు దానిమీఁద దయఁచిగెను. అతఁడు దానికీరముమీఁదఁ జేతిని నిమురుచు చుట్టించుచుండెను.

ఇంతలోనే తీక్ష్ణమును ముక్కుతోడను. భయంకరమును కన్నులతోడను నొకచేగవచ్చి రాజు సమ్మూఖమున నిర్భయమిఁగూర్చుండి, మానుషవాక్కులతో నిట్లు నెను:- “రాజా! ఇది వాయూహరము దీని నీవేల దాచితివి? దీనిని నాశంకము”

రాజును, సభాసదులును బక్షిలోట మాంసవాక్కులను విని పరమనిస్మితులైరి. రాజు దానివైపుమూచి చుట్లు నెను:-

“కూర్మరాజా! సీత్యై యన్యాయమేవ జేసు మన్నావు? కుడా గితి దీక్షితమొనర్చుట నాకు ఒకమధర్మము. ఆభయేచ్ఛలే నా కిదియమునకు నచ్చిన యీహక్మిని నీవేల నడుగుచున్నావు. నేను కదికాగమనోద్యజించి మహాపాపభాగిని కమ్మించువాని”

జేగ యిట్లు నెను:- “రాజా! అన్యాయము నేరు చేయు మన్నావా? నీవా? నీవు నాయాశాపమును లోకవైది నావు. ఇతరులవృత్తిని విచ్ఛేదము కావించుట యిష్టవాదము.

రాజిట్లు నెను:- “నాయనా! ఒకానొక జీవి ప్రాణము లనుగొనుట యేరుధర్మమయ్యా? ఇతరులను జంపి తిరుట గొప్పదోషము.”

జేగ యిట్లు నెను:- “మహారాజా! దీని దోషమును నీవు నాకుజెల్లెడకల? ఈదోషమును బ్రహ్మశ్రేయము. ఆతడు నాకీవృత్తి నేల నేర్పటవినాడు? జలజంతువులు నేలక జలచరుములను దివి బ్రతుకును! పెద్దచేపలు చిన్నచేపలను దిరును బ్రహ్మమొక్క యుద్దేశ్యము జేసిక జంతుట కాకున్న సాతెత్తురు? గుట్టలో చారమునేలఁబెట్టివాడు? సాక్షిమ వల నట్లి దానిలో జీవులుకడఁగానే దినమంతయును జీవులను దిను చుండును. చిన్నచిన్న జీవుల నాహారము కావించుకొని జీవిం చును. పిల్లి యెరుకలను బట్టుకొని తిరును. సింహము వనము లలోనుండియు గడ్డినిదినకు జీవులను జంపియేతిరును. తాను

బుద్ధినుంతుడనని చెప్పుకొనుమానవుడు జేవలను దినును. ఎన్నో జేవలను మెక్కును నీవీయజ్ఞములో నిన్నో జంతువులను బలియిచ్చుచున్నావు”

రాజుల్లనెను:- “నాయనా! పశువుల సంగతివేఱు నేను మానవుడను. నేనొకదానిని బ్రతికింపజాలనప్పుడు నాకు జేవనిఁ జంపుటకధికారములేదు. శరణమునకు నచ్చినవానిని రక్షింపట శాధర్యము. నీవు నాకార్యమందు నాకు సహాయ మొనర్పవలయును.”

జేగ యిట్లనెను:- “రాజా! పొట్టనిండిన తరువాతనే భర్తము. ఆకలితో భజనము జరుగదు. నీవు హింసనుండి తప్పించుకొంటివా? నీవు ఫలములను దినుచున్నావే, దానిలో జీవులులేవా? అవియును ఔరుగుచున్నవి; దా! వానికినింగవ్వము కలిగియుండవచ్చును. నీవు పచ్చనికూరలను దినుచున్నావే? దానిలో జీవులులేవా? నీవన్నమును దినుచున్నావే? అదినిక్రీస మైచదా? జీవములేకున్నచో దాని నుండి అంకుర మెట్లునచ్చుచున్నది? మేమొకటి రెండుజీవులనే చంపుచున్నాము. నీవో అసంఖ్యాకములగు జీవులను జంపుచున్నావు.”

రాజుల్లనెను:- “నాయనా! అది నివిశత అన్నము దిన కండు పెట్టు? పనులెట్లు జరుగఁగలవు?”

జేగ శ్రీఘ్రిముగ నిట్లును:- “అంతే మహారాజా! నా విషయమునకు నశ్లేయమకొనెము. దీనినిఁ దినకున్న తీర మెట్లునకుఁగలదు? కావున మహారాజా! నీనీ మోహమును వీడుము. అదిలి చెందియున్న నాకాహము నొసంగి పరమ పుణ్యదానికమ్ము. నాయాహమును దొంగిలించి పాపభాగిని కాకుము. దీనినిఁజంకి నేరుమాత్రిమే తివను. నాపిల్లలకును జెట్టెదను. మహారాజా! ధర్మగతి అతిహక్తిమైనది. ఏధర్మా సహాయమువలన నితరుల ధర్మమున కాఘాతము కలుగునో అది పర్యాయకాదు, కుక్షర్మము. అనిరుద్ధ ధర్మమే యథార్థమగు ధర్మము”

రాజ్జిలనెను:- “దెండుధర్మములు పరస్పరవిరుద్ధములై నప్రజేమి చేయవలెను?”

జేగ యిట్లనెను:- “మహారాజా! అచ్చట బలాబల ములను జూడవలెను. అధికశాధకలుగుదానిని, నెక్కుపమందికి ఆ ల్యాణము కలుగుదానిని నదలి, న్యూనతమాఘాతము కల దానినాచరింపవలయును. ఈవక్షిని వదలివచ్చిఁగోవలము నీమ సన్నుతిన్నమగును. మాకో మాపరివారముయొక్క ప్రాణము లన్నియును బోవును. కావున నీవు దీనిని నాకీయవలయును.”

రాజ్జిలనెను:- మంచిది, పెక్కు పనిఁచేయుము, నీకేపా వ్రరముమీద ద్వేష మేమియును లేదుకదా! నీకాహముకావ

లనుచు ఇక్కడొక్కచోనిఁ జేయవలయును శరణాగత రక్షణ
వను నావతిమను ఖండితియు కాంక్షాదము నీకాహరములను
లంపవలయును, దీనికి నేనొకయువాయము నాలోచించినాను
ఇదియెంతయును వృద్ధులతో కంకాక పక్షి మాంసమునంత యిచ్చె
నను నీచేతపు. నాకక్ష చాలగఁజచ్చిన జంతువులుకలవు.
నీకెంతకాదునీయు. నీకంతమాంసము పెప్పింపఁగలను. నాకు
వృద్ధులతోయెక్కాదు.

నీ యిట్లుకను:- “రాదా! నేను జచ్చిన జంతువుల
మాంసమును పెనను.”

రాజ్యకను:- “అయితే, బ్రహ్మియున్న వాటిగే
చేసెదవెను.”

నీ యిట్లుకను:- “దీనిచేత నాశమేలు చున్నది?
అకాశగోళమనీవృక్షేణ జంతువులను హింసించుచున్నావు
ఇదేమియ?”

రాజ్యకను:- “నాయనా! నేను శరణాగత రక్షణ
కయనవలయును. ఈపాపురము నాకడిగోఁగూర్చుండి భయ
కాంక్షమున గతగఁ పడఁచున్నది. అది మాటిమాటికిని నా
నైపుఁగిఁజూచుచు ‘రాదా! నన్ను రక్షింపుమను’నట్లు సత్కృష్ట
సేవీములతోఁ జూచుచున్నది, కావున నేనెట్లెనను నీపాపుర

మును : “మీ.ంబి తీరెదను. దీనికి బహుళంగా నీవు సన్నేది యడి
గిన దానినొసంగెదను.”

దేగ యిట్లనెను:- “మహారాజా! నరియే. నీటి పావు
రముమీఁద నింతటి ప్రేమయ్యుండి. దేవభయగను దీని నొసం
గుటకీష్టము లేకున్నచో నొక్కనినినింజెయిండు. ఈపావురము
తూగునంతటి మాంసమును శేరిరమునుండి కోసియిమ్ము.
దానినిండిని నేరు బ్రసన్ననగుదును.”

ఇది విని అత్యంతానందమును బ్రకటించుచు మిక్కిలే
యుల్లాసముతో రాజుట్ల నెను:- “మహారాజా! నీవునాడెగ్రహను
జూపితివి. నాశరీరమిట్టి చక్కని కార్యమునకు వినియోగపడుట
నాకది పరమపూర్ణాగ్రముని భావించుచున్నాను.” అని పలికి
మహారాజొక్క పెద్దతానును దెప్పించెను. ఒక వ్రక్క
నాతడు పావురమునుంచెను. దెండవవైపునందన శరీర మాంస
మునుంచెను. కాని మాంసము శేరికగనుండెను. పావుర
మున్నతాను బహువుగ నుండెను. అప్పుడు రాజుంక కొంత
మాంసమును గోసియుంచెను. అయినను సరిపోలేదు. రాజ
త్యంతోత్సాహముతో మాటిమాటికిని శరీరమును గోసి
మాంసమునుంచుచుండెను. కాని పావురమున్న తాను నేల
మీఁదనుండి పైకిలేవనేలేదు తన శరీరమున సంక మాంసము
లేదని రాజు తెలిసికొని, తాను స్వయముగ నాత్రాసులోనికిఁ
బోయి కూర్చుండెను

దీనిని గాంచి వేసినట్లు. అంజనును జూచుచుండఁ
 గనే వేగ నుచ్చటనే మాయమయ్యెను దాని స్థానమున నజ్ఞ
 హస్తమునకు పురంజనుడిగు నింద్రుఁడెచ్చట నిలుచుండెను.
 అతడు సేమకంఠిః వాక్కులతో నిట్లు ననుఁ: “రాజా! నీకు
 శుభము నుగాక! వాస్తవమున నేను వేగరుగాను, ఇంద్రుఁడను.
 ఈవాత్సలమును నిజముగా నావ్రతిముకాదు, ఈతఁడు వాన్యవా
 హుఁడగు నన్నీ దేవుఁడు సేమింద్రునిమును నీధర్మసత్త్వము బరి
 స్కేంద్రులవై ధర్మచేషములను వైచుకొని నీయజ్ఞానండువము
 నను వచ్చినను, సేమింద్రునిమునో నిన్ను గుఱించి వినినదాని
 కంటె నధికశోభనమున జేరినకొంటిమి. ఈకరణగత వాత్స
 ల్యతాహాసమును వినుకొనువలన సీకీర్తి వతాకము ప్రలయ
 వర్షవలెము తిరిగోకనులందెలరఁ గలదు భూమండలమున
 సూర్యచంద్రులవలె కీయనన్ను అచలముగ నుండుఁగాక”
 ఇట్లుచిత్ర యింద్రుఁడులు వెంటనే అంతర్హాసమై, రాజు తన
 ముష్టిమును మార్చికావించుకొని ధర్మాచ్యుతాంశుండు సలిచి.
 కన్నముగ నీభూమిఁజరిపాలంచెను. ఈధర్మాత్ముని పుత్రుఁడే
 త్రైలోక్య నిందితుఁడను, బోతన్నురణీయుఁడనునగు శిశిచక్ర
 వర్తి. ఆతని యనుల విమల ధనశక్తి నేటివఱకును త్రిలో
 కములందు వ్యాపించెను. మహాభారతాది గ్రంథములందు ఈ
 వేగ, నావ్రాము కథ యీతని సంబంధమునను విభ్యాతమై
 యున్నది. ఈతని విషయమునను నిట్టి సంఘటనమే జరిగియుండ
 వచ్చును.

అంతకొకడుగిట్లడినాడు: “సూతా! నేడొకటి నజరా
నుండెనుగట్టుకు శీతచక్రవర్తి నేమి గుణములకు? మహా
భారతాది గ్రంథములలో మాటిమాటికీతని యశోగాన మొన
ర్పబడినది. అచ్చటచ్చట నీతని యుపాఖ్యానములకు గౌరవ
మాసాదింపబడినది.”

అంతమాత్రంగిట్లడినాడు: “స్వామీ! రాజ్యము కలిగి
యంపియు సతాశీత గుణములే సద్గుణములన్నిటికి నాతడు
బాండానము. కాని ఆతనికున్న ధైర్యము ప్రపంచమున నింకె
నొకరిగలవలెదను ఆతని ధైర్యము శాశ్వతము దానికొకకాతడు
ప్రయత్నము చేయవలసిన పనిలేదు. ఎట్టిగొప్పసాధనలు
సంభవించినను నాతడు విచలించును కానిండుట ఆతనికి
స్వాభావికమైనది ఎట్టి అనుకూల, ప్రతికూల సంఘటనలు
సంభవించినను నాతని ధైర్యము పడలలేదు స్వామీ! గృహ
రామ చాగ్రాపుతాదులందు మిక్కిలి యాక్తికిలి, మాన
వుడు అవినశించినదానే నశించినట్లు భావించుచుండును ఇది
భగవానుని గుణమయమగు జైవీమాయా ప్రదానము. శీలి
చక్రవర్తి తన ధైర్యముచే నీమాయను దాటివాడు. ఆతనికి
సత్యమునందు నిష్కలము. ఆతడు నిష్కముకొరకు సర్వస్వ
మును హోను మొనర్చుటకు సిద్ధుడైనాడు.”

కె.వి. విని కొనకఁజిల్లనెను:- “నూతా! ఉశీనరకుమా
రుఁడగు శివచక్రవర్తి ధైర్యమును గూర్చినకథను మాకవస్యము
జెప్పవలయును. ఈ ధాత్రవణముచే నంతఃకరణము శుద్ధము
కావలదు. ధర్మమునందుఁ బ్రవృత్తి కలుగఁగలదు.”

సూతఁజిల్లనెను:- “మంచిది. స్వామీ! ఇప్పుడు నేను
శివచక్రవర్తి కథను చెప్పవలయును. కాని ఇంక నేను తొండిఁ
జవవలయును. కావున సంక్షేపముగనే దానిని జెప్పెదను.
మోక్షంజును విద్వాంసులకు కావున మీకుమీరే దానిని
విస్తారముకావించు కొనఁగలరు.”

ఉశీనరనందనుడు శిబిచక్రివర్తి

(౮౯౬)

శ్లో॥ విద్యుః కమిర్జకశ్చక్వాపో నిసృజాః

వృషాః పృథ్వీ సువీరశ్చ మద్రక్ష కైకేయ అర్జుణాః

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౩ శ్లో॥

వ. అందు సుశీనరునకు శిబి వనశ్రోమిదర్బులన నలు
పురుపుట్టిరందు శిబికి వృషాదర్శ సువీర మద్ర) కేకయులు నలు
పురు పుట్టిరి.

శ్రీమహాంధ్ర భాగవతము.

స్వల్పవస్తువును ద్యాగమొనర్చక మహద్వస్తువు పో
ప్తింపదు. త్యాగము వలననే వస్తువు వృద్ధియగును కృషికుడు
ముందుగా గింజలను మట్టిలోఁ గలుపును అనగా వానిని
వ్యజించును. అప్పుడాతనికొక గింజకు బదులుగాఁజాలగింజలు
లభించును. వ్యాపారి ముందుగాఁదన దగ్గజనున్న ద్రవ్యమును
వెచ్చించును. అప్పుడాతనికి లాభము కలుగును. విదేశవ్యాపారి
అగాధ జలముయొక్క వక్షస్థలమును జించుకొని యితర దేశ
ములకుఁబోవును తనరక్తమును జెమటగ పోసెన్నను అప్పు
డాతనికి లభించును. కామ కుండు కామినికొఱకు ప్రియాతి

సీమ: పుచ్చుచు ద్యజించుచు ఈవిధముగనే ధర్మవిష్ణుఁడు ధర్మ
 మొకటి తన సర్వస్వమును హోమమొనర్చుచు వాకేషణ
 మును గ్రహించెదరో దానిని బ్రాణహణముగ నెఱిగేర్చుటకుఁ
 బయల్పించెదరు. ఈ సత్వర శరీరమందును, తుణభంగురము
 లగు వాదవాచిక విషయ భోగములందును, నాశివ తములగు
 సుఖ, కాతియిండ్లియందును మోహముకలవారీ ప్రపంచ
 గుణకతీతహుళ శస్త్రులెల్లు పొందగలరు? స్వర్గాపిలోకప్రాప్తి
 కొరకే సుఖములన్నిటిని ద్యజింపవలయును భగవానుఁడు స్వర్గ
 మొనర్చుచు ఏమాదుడో ఆతనినిబొందుటకై ఇహలోక, పరలోక
 కష్ట, శుభ నుఖములనన్నిటిని ద్యజింపవలయును. రాజ్య
 మును, సోకరియను, కోటను, దా రాపుత్రులను, సమస్త విషయ
 భోగములను ద్యజించి సమర్థ ధర్మమును బ్రాప్తించగలిగినచో
 నీనాకవంశములగు త్సుద భోగములను ద్యజించుటకు నను సచ
 యుచువాడేవాటి బుద్ధిమంతఁడ! కాని మూర్ఖులు, నారకీ
 యులు, కై నపై నకును ససత్యమును బలుకు చుందురు. వారి
 పురుషోన్ముఖ: - 'చర్మము పోయినను జిల్లి కానీ పోరాదు',
 వానిట్టి విఖియగ్రముల ననుభవించుచు నెనుబడినాలుగులక్షల
 తేనరాసుల చక్రములొంటి తిరుగుచుందురు ధర్మము కొరకు
 సర్వస్వము వర్పించువాని తగు యనుల ధవళికిర్తిని శాశ్వత
 ముగ భూసుంపలమున విడిచి దివ్యలోకములందానంద విహార
 మొనర్చుచు శివకు వరమ వేదమున కధికారులగుదురు.

మాతుఁడొక్కఁడెను:- “మునుబారా! ఇప్పుడు నేను దీక్ష
 నుండఁజూచుచు శిబిచక్రవర్తియొక్క చావని కథఁ జెప్పెను.
 ఈతఁడు పుట్టయెన్నో యగమఃలైనను నీతిఁగీర్తి ప్రపంచమందు
 యశాప్రకారముగ నున్నది. గంగ, యమున, హిమాల
 యము, సాగర్మచంద్రులు, ఈశ్వస్త్రే యున్నంతవఱకుఁడఁ
 గలను శిబిచక్రవర్తి తన పుష్కరికలతో నమస్తదిష్ట్యంకము
 లను జయించెను భూలోకమునాని నమస్తరాజ్యములను దద
 తాహుబలముచే జయించి, నవత్నజిత్రను బిరుదమును
 బొందెను. ఆతఁడు చేసిన యజ్ఞములకును, బుణ్యకర్మలకును
 దానములకును లెక్కయేలేదు. పృథివీయొక్క రజఃకిణము
 లను మేఘములోని బిందువులను, ఆకాశములోని తారాగణ
 మును, నక్షత్రములను. నమస్త జీవులయొక్క రోమములను,
 నస్త్రపసుద్రములలోని జలబిందువులనైన లెక్కింపవచ్చును
 గాని శిబిచక్రవర్తి బ్రాహ్మణుల కెన్ని గోవుల నెచ్చి
 నదియు, ఎన్ని నువర్ణముద్రల నెచ్చి నదియు
 లెక్కింపట మిక్కిలి కఠినము ఆతఁడు చేసినన్నియజ్ఞములు
 ప్రజాపతులు తప్ప ఇంకెవరను జేసియుండరు నముద్రలలో
 నెన్న జీవజంతువులు నివశించునో అన్నిగోవుల నాతఁడు
 దానము గావించెను ఆతని యజ్ఞములలో రండు, స్నాన
 మొనర్పుడు, తినుడు. తీసికొనిపొండను శబ్దములే వింటుండు
 చుండెడిది. ఆతని యుదారతకు సంతసించి సదాశివఁజాతని

నీ రాజ్యమునకు పట్టుపడి పోతుండనట్లును గ్రహించెను. ఈ వరమును పొందగానే రాజు వాడ మునకు మేటవేసుండెను. అందు రాజుచేతులతోడను భవరత్నములను గొల్లపెట్టుచుండెను. ఎవరికేదెన్నెవు కావలసియుండిన వారావస్తువును నీరాజుకి విచ్చుకొనుముగఁ గొనిపోవచ్చునని చాటింపించెను. రాజుకన్నకొడుకువలె నందఱతోక్కలను నెఱవేర్చుచుండెను. అది రాజుకమునుండి యే యతిధియును నిరాశతోఁదిగిపోయెను.

పరదినమున జక్రవర్తి కడకొక తేజస్వియగు బ్రాహ్మణుఁడు వచ్చెను. అతఁడు తన సభలోనికి వచ్చుటకుగాంచి రాజుతనకు సైన్యాధ్యక్షులతో సభనందనము కావించెను. అతని పేరులమునకిగి. విధుక్తముగఁబూజించి, చేతులుజోడించుకొని క్షమతనో రాజుట్ల కిగెను. “ద్విజవరా! ఈదీనునిపై మీరెట్టి స్పృహనుజూపితిరి? నావలనఁ గావలసిన సేవయేదైన నున్నచో నాజ్ఞాపింపుడు”

బ్రాహ్మణుఁడిట్లనెను:- “రాజా! నేను నీకడకొక కార్యార్థిని వచ్చితిని.”

రాజునెను:- “అజ్ఞాపింపుడు స్వామీ! నాధన ప్రాణములును, స్వస్వమును బ్రాహ్మణుల కొరకును సకలధుల కొఱకే.”

బ్రాహ్మణుఁడై నను:- “రాజా! నేనాచరించేదయ్యు
చున్నాను. ఆహారము కొంచె నీకడకు వచ్చితిని”

రాజత్యంత సమృద్ధిలో నిట్లనెను:- “వ్రథా! నావద్ద
షడ్వింశతితములగు భిక్షువాఁడు (శ్రీ) న్యంజనములు కలవు.
మీకెట్లు భోజనము చేయుదురో ఆజ్ఞాపింపుడు”

బ్రాహ్మణుఁడై నెను:- నాకట్టి భోజనముక్కఱలేదు.
నేనభివోధి సంప్రదాయము నకుఁ జెందినవాడిను. నాకు మాంస
భోజనమొసంగుము.”

రాజుచైత్యముతో నిట్లనెను:- “మాంసమును సిద్ధముగ
నున్నది మృగమాంసమా, పక్షిమాంసమా, శరీరమాంసమా, శశకమాం
సమా, అజాదిజంతువుల మాంసమా? మీకేమాంసము
కావలయునో చెప్పుడు.”

బ్రాహ్మణుఁడై నెను:- “రాజా! వీనిలో నేమాంస
మును నాకిష్టములేదు. నాకు సరమాంసము కావలయును.”

రాజుట్లనెను:- “వధశాలలో సరమాంసమును దొఱక
గలదు.”

బ్రాహ్మణుఁడై నెను:- “అట్టి సరమాంసము నాక
క్కఱలేదు నేను రాజప్రక్షుని మాంసమును దినెదను. నీవు నీ

హే! కవుత్రుఁ స్యయము గఁజంపి, మాంసమును వండితెచ్చిన
యెడల దానిని నేనుదిని తృప్తుఁడనయ్యెదను.”

రాజమిక్కిలి యానందమును బ్రకటించుచు నెల్లననుఁ
“స్వామీ! నాయదృష్టము, నాపుత్రుని యదృష్టము. నేఁడా
తఁడు రాజకులమునఁ బుట్టినందులకు సార్థకతను జెందినాఁడు.
ఆతని శరీరమణిధీసేవకు వినియోగపడుట యదృష్టము.
స్వామీ! దీని ద్వారా ధర్మోపార్జన మొనర్చుటయే యీ
మాంసాస్థియక్తమగు శరీరమునకేకైకఫలము. ఈమానవ
దేహముచేఁ గైతవరహిత ధర్మోపార్జనము జరుగుచో నీశరీర
మొకకోట జీవించినను ధన్యతయే. దీనికి విపరీతముగఁజక్కని
స్వాదిష్ట పదార్థములను దినుచు, మాంసమును బెంచుచు,
వానివలన మలమును బెంచుచుఁ బాపనభూమిని నపాపన
మొనర్చుచుండును. ఇట్టి శిశ్నోదర పరాయణులగు బురుషులు
కల్పమువఱకు జీవించిన నేమిలాభము స్వామీ! మీరిచ్చట
కూర్చుండుఁడు. నేనిప్పుడే నాపుత్రుని మాంసమును వండి
తెచ్చెదను.” అనిపలికి రాజచ్చటనే బ్రాహ్మణునిఁగూర్చుండఁ
బెట్టి ఆతఁకురము లోనికిఁజోయెను. అచ్చటనాతఁడు తన
రాజకుమారుఁడగు వృషాదక్కని తనచేతులతోఁగోసి మాంస
మును దన చేతులతో వండెను.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు దీనికాశ్చర్యము
చెందకుఁడు నత్యవసరమును స్వీకరించినవానికి (ప్రీతి), ధన,

ప్రకృతాదులశ్యంత తుచ్చపదార్థములు. అట్టివానికి తన ప్రక్ర
 నకును, మేఃకపిల్లలకును భేదముండదు. మనము మాయాచక్ర
 మునఁబడి మోహవశమున ఆసక్తివశమున నొకనిని మనవా
 నిఁగాఁదలఁతుము, మఱియొకని పరాయివానిఁగాఁదలఁతుము
 కాని సన్నిష్టావంతులగువారు సమస్తమును ప్రభుసేవోప కర
 ణములుగఁ దలఁచుచుందురు భగవానుఁడొకఁగినది భగవం
 తునకును, భాగవతులకును వినియోగించు నిమిత్తమే.
 స్వామీ! ఒకయాచార్యుఁడుండెను ఆతఁకొక నిష్ఠుఁలిగిన
 శూద్రశిష్యుఁడుండెను. ఆచార్యుఁడాతనిని మిక్కిలి ప్రేమించు
 చుండెను. ఆచార్యుఁడు కొంచెము వృద్ధుఁడయ్యెను. అందు
 వలన నాతఁడాతని భుజముపై జేయివైచి పోవుచుండెడివాఁడు
 దీనివలన నాతని ఉచ్చజాతిశిష్యులు లోలోనఁ గ్రుభ్యుకొనెడు
 వారు. సర్వజ్ఞుఁడగు నాచార్యుఁడు వారి మనస్సులలోని శాప
 ములను గ్రహించెను. గురువుచేఁ బ్రేమింపఁబడు నాశూరుని
 కొక యుపపత్నియుండెను. ఆతఁడామెను మిక్కిలి ప్రేమిం
 చెడువాఁడు. ఒకనాఁడాచార్యుఁడితర భాగవతోత్తములతో
 నిట్లనెను:- “రాత్రియందీ శూద్రభక్తుని యుపపత్ని నిద్రించు
 నపుడు మీరందఱును బోయి, ఆమె శరీరముమీఁదఁగల
 ఆభరణములను దీసికొనఁరండు.”

ఆచార్యుని యీ యాజ్ఞాశనుననించి ఆన్యశిష్యులత్యంత
 హర్షమును పెంచిరి. ఆశూద్రభక్తుఁడంటలేడు. ఆతఁడభార్య

నిద్రించుచుండెను. నిద్రయొక్కడిది? కన్నులు మూసుకొని, ఒక ప్రక్కకు పత్తిగిలి పసుండి యుండెను. ఆచార్యుని యాజ్ఞచే నాచాగవతులందఱును బోయిరి వారు మెల్లమెల్లగా నామె శరీరమునుండి బహుమూల్యములగు నాభరణములను నలుచుకొనిరి. ఒక ప్రక్క ఆభరణముల నన్నిటికి వలుచుకొనుట పూర్తికాగానే ఆమె యింకొక ప్రక్కకు పత్తిగిలెను. ఆమె మెలుకొన్నదల శిష్యులనుకొని వెంటకేపాఁబోయిరి. భక్తుడింటికివచ్చి తన భార్యనిట్లడిగెను:- “నీశరీరముపై నొక ప్రక్క నున్న ఆభరణము లేమైనవి?”

ఆమె యిట్లనెను:- “కొండలు వైష్ణవ భాగవతులు వచ్చిరి. వారు నాశరీరము మీఁది ఆభరణములను నలుచుకొని కొనిపోయిరి.”

అత్యంతానందముతో భక్తుడిట్లనెను:- “అ యి తే వారు రెండవ ప్రక్క ఆభరణముల నేలవిడచి పోయినారు?”

భార్యయిట్లనెను:- “నేను పత్తిగిలితిని. అప్పుడు వారు పారిపోయిరి.”

కనరి భక్తుడిట్లడిగెను:- “నీవేల పత్తిగిలితివి?”

భార్యయిట్లనెను:- “పాణినాథా! రెండవ ప్రక్క ఆభరణములనుగూడ వైష్ణవులు నలుచుకొందురు గదాయని నేను పత్తిగిలితిని.”

గర్జించి భక్తుఁడైట్లనెను:- “నీవు స్వయముగ వత్తిలి నవసరముననువచ్చినది? ఈశ్వరము, భగము, అభరిణములు, మన శర్మశ్మమును వైష్ణవులవే వాఁష్టమునచ్చిట్లు వారు శరీరము పొరలించుకొనెనువారుగదా? నీకింకను వైష్ణవ సిక్కు కుదురలేదు” ఇట్లుపలికి ఆతఁడు వెంటనే ఆమెను బహిష్కరించెను. ఆచార్యుఁడేషయమును వినినానే తన ఉచ్చవాదాభిమానము గల భక్తులతో నిట్లునెను:- “చెప్పుడు మఁనో నెదికైనను భగవద్భక్తులయెడల నిట్టి నిష్కలదా?” ఇది విని వారింట్లను లజ్జకులై ఆదినమునుండి ఆతని సత్యభిక్షముగ నాదరించుచుండి”

సూతుఁడైట్లనెను:- “శాప్తన మునులారా! ఇవిచక్షవర్తి తన చేతులతోఁ దన కడుపునబుట్టిన కుమారునట్లు చుచి మాంసమును వండెనని మీరు సందేహింపవలసిన పనిలేదు. సాధువులకు దుస్సాధ్యముగు గార్భిమేమున్నది? తమనష్టకొఱకు సాధువులు సమస్తమును జేయగలరు”

కౌనకఁడైట్లడిగెను:- “అయితే నూతా! తద్వాతనేమైనది? ఆబ్రాహ్మణుఁడా బాలకుని మాంసమును దినినాడా? ఆతఁడు బ్రాహ్మణుఁడా? రాక్షసుఁడై యుండనోపు. ఇట్టి రాక్షసుని యెడలను భక్తి కలిగియుండుట నిజముగ సత్యుతా శ్చర్యజనకముగు విషయమే.”

సూతుఁడీట్లనెను:- “స్వామీ! అట్లుండుట మిక్కిలి కష్టమే. ఇతిహాసమందు హరిశ్చంద్ర, ఓధీచి, శిబి మొదలగు వారి దృష్టాంతములు కలవు. ఆతఁడు తనపుత్రుని మాంసమును వండితెచ్చెను. కాని బ్రాహ్మణుని గూర్కొండఁజెట్టినచోట బ్రాహ్మణుఁడులేడు. అత్యంతశంకిత చిత్తముతోవంశిఁపుత్రుని మాంసమును శిశుముపై నిడుకొని రాజా యతిధియగు ద్విజుని పటునిటు నెదుకసాగెను. కాని అతని జాడదొఱక కుండెను. ఇంతలోనే ఒకరాజభటుఁడవచ్చి యిట్లనెను:- “వ్రాహ్మణ! రాజకుమారుని మాంసమునడిగిన బ్రాహ్మణుఁడు మీరువచ్చుట ఆలస్యమైనదని రాజభవనమునకును, కోశాలయమునకును, అన్యధానములకును గుర్తొడ్డై నిప్పును బెట్టి నాఁడు బహుమూల్యములు కల సామగ్రిలన్నియును బహుమగుచున్నది” ఇది వినఁగానే మహారాజు విచలితుఁడయ్యెను. దైర్యముతో నీమాటను వినఁగానే ఆయతిధి ద్విజుని సమావమునకఁజొయి. అత్యంత సమృతతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! నాయవరాధమను తమింపవలయును వచ్చుటలో నాలస్యమైనది. మీయాజ్ఞానుసారముగ నేను నాపుత్రుని మాంసమును వండి తెచ్చితిని. మీరు దీనిని బ్రేమతోఁదినఁడు”

బ్రాహ్మణుఁడు, గుడ్డను దొలింగించి వల్లెరములోనున్న మాంసమును గాంచి, కుపితుఁడై యిట్లనెను:- ‘నీవే యీ మాంసమును దినవలయునని నేనాజ్ఞాపించుచున్నాను “

బ్రాహ్మణుని యామాటలను విని రాజేమియును వెనుకాడక బ్రాహ్మణుని యాజ్ఞచేత దసపుత్రుని మాంసమును దిరుటకుమ్మి పుడయ్యెను. ఆతఁడు పిల్లవాని పుట్టెనుదీసి మాంసమును దిరుటకుమ్మి పుడుకాఁగానే బ్రాహ్మణుఁడు నవ్విచేయి పట్టుకొని యిట్లు నెను:- ‘‘రాజా! యథార్థమున సీవుక్రోధమును జయించితివి వాస్తవమున నీవిష్కర్మశమైనది నీవిధగవంతుని మాయనుండి తరించితివి. నేను సాక్షాత్తుగఁ జరురాననుడగు బ్రహ్మను. నీక్షైర్యమును బరీక్షించుటకై నానెలపును నీడి నీకడకు వచ్చితిని. నీచిక్షుల సేవకై ననుస్తమును జేయఁగలవని తెలిసికొంటిని. బ్రాహ్మణులకు సంభవాసంభములగు వస్తువుల నీయఁగలవు.’’ ఇట్లుపలికి బ్రహ్మ తన నిజర్వరావమును జూపి యంతర్ధానుడయ్యెను. ఆతనిచే ఖండింపఁబడిన పుత్రుడే వస్త్రాభూషణములచే నలంకృతుడై యెదురుగా వచ్చుచుండుటనుగాంచెను. తానేపుత్రునిఁ జంపినాఁడో ఆతఁడే మరల వచ్చుటనుగాంచి రాజది భగవత్కృపయని తలఁచెను.

బ్రాహ్మణుఁడంతర్హితుఁడు కాఁగానే సభలోఁ గూర్చుండిన రాజతో సభాసదులిట్లుడిగిరి:- ‘‘ప్రభూ! ఋషిట్టి కఠినకార్యమేకోరికతోఁ జేసినారో అడుగఁడలఁచుచున్నాము? యశఃప్రతిష్ఠాభిలాషతో నిట్టి చుస్సాహసము నొనర్చినారా?’’

ఇదివిని చుళముగ శిబియిట్లనెను: - 'నాయనలారా! నేనేదాన మొచ్చినను, యజ్ఞాది శుభకర్మలొనర్చినను యశః క్రిష్టిపరిష్కలనొజ్జకు కాదు నాకు దీనిమూలమున నేదైన వస్యతైత్త ముచున్న పాపింపచలముననికాదు దానమొసంగుట సనాతనధర్మముగ నెంచబడినది పుణ్యాత్ములు దానము చేయుచుండెడివారు. ఈభావనముతోడనే నేను నిష్కామముగ నేను దీనినాచరించుచున్నాను. దొంగవ్యభావ నిశమున దొంగ భవమొల్లు చేయుచున్నానో, మద్యపానమొనర్చువాఁడు మద్య పానమొనర్చక యెట్లుండఁజాలఁనో, అట్లే దానమొసంగుట నాకు వ్యభాషమైనది. దానిలో నాకు ప్రయోశమేమియును లేదు. నేను దీనికి బదులుగా దేనిని గోరుటయునులేదు.''

సూత్రుఁడైట్లనెను: - "మునులారా! రాజు పలికిన యీ నిష్కమల సర్వవాక్యములను విని సభాసదులందఱును బరమానందమును జెందిరి. చక్రవర్తియొక్క యీ నిష్కామ వృత్తీఁడొంచి నురపూజితఁడును బ్రహ్మపుత్రుఁడునగు దేవర్షి నారదుఁడును జకితుఁడై తాను రాజప్రియగు శిబి సమ్ముఖము నందుచ్చుండచని భావించుకొనెను "

ఇదివిని కౌసకుఁడైట్లడిగెను: - "సూతా! నారదుఁడు భగవదవతారముగదా! అతఁడు తాను శినికింటె హీనుఁడనని యేలననుకొనెను. అతఁడెట్లెల పలికినాడు? కృపతోమాకీ కన్యాననంగమ ను జెప్పుఁడు."

అంతసూతుండిట్ల నెను:- “వావా! ఒకసారి యజ్ఞము నొనర్చి విశ్వాటతుని అవ్వకుండనువుతుంటు నిమానము నేక స్వర్గమునకుఁ బోవుచుండిరి, అతని వెంటనాతని సోదరులు పోతెచ్చుచుఁకు, ననుచుచుఁకు. ఉశీరినినుతుండగు నీశిబిద్ర కపైయునుండిరి. మార్గములో వీరినందఱు నారదమహర్షి కలిసికొనెను వీరిందఱును నారదుని సత్కరించి యిట్లనిరి:- “స్వామీ! మీరును మావెంట స్వర్గమునకు రింకు మాట్లాడుకొనుచుఁబోవుచుండిన దారిలో నానంద పూర్వకము కాలము గడువఁగలదు ”

నారదుఁడు సంచారియేకదా! అతనికి దీనిలో యేమి యేమికలదు? అందువలన నాతఁడును వెంటఁబోయెను మాటలలో నొకఁడిట్ల నెను:- “స్వామీ! మానలుగురిలో నందఱు కంటె ముందుగా స్వర్గమునుండి చ్యుతులగువా రెవరు?”

నారదుఁడిట్ల నెను:- “నాయనా! అవ్వకుండే అందఱు కంటె ముందుగ స్వర్గమునుండిచ్యుతుండై యీశుమిమిఁదికు రాగలఁడు ”

అతఁడిట్ల నెను:- “అట్లేల స్వామీ!”

నారదుఁడిట్ల నెను:- “ఒకసారి నేనవ్వకుని రాజధానికిఁ బోయితిని. మఱునాఁడీతఁడు నన్ను నుం ద ర నువర్ణమం

దీని రథమును గూర్చుండఁబెట్టుకొని వాయుసేవనార్థము గొని పోయెను. అచ్చటనేను లక్షలకొలది గోవులు మేయుచుండుటను గాంచిరి. ఈగోవులెవరినని నేరడిగితిని”

అవ్వకుండుగర్వముతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈగోవులు నేను బ్రాహ్మణులకు దానమొసంగివని దీనివలననాకు పుణ్య లోకప్రాప్తి కాగలదు.” రాజు తననోటఁ దన దానమును గూర్చి ప్రశంసించుకొనెను, కావున నీతిఁడు ముందుగాభూమి మీఁదకు రావలసియుండును.”

అంతిమోచ్చిత ముగ్గురిలో నింకొకఁడెట్లనెను:- “అయితే, మా ముగ్గురిలో మునుముందుగా భూమిమీఁదకు వచ్చునదెవడు?”

నారకుఁడెట్లనెను:- “మీలోఁ బ్రతిర్థనుఁడు ముందుగా నర్హముయందీ చ్యుతఁడు కాగలఁడు. ఈతని కథనుగూడ వినుడు. నేనెల్లప్పుడును దిరుగుచుండును నేను జూడనిరాజు లేడు. ఒకవారి నేనీతిని కడకుఁ బోయితిని. నేనుదిరుగుండఁ జాలను. ఈతఁడును నన్ను రథముమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని వాహ్యాశీః గొనిపోయెను. రథమునకు నాల్గు గుఱ్ఱములు కట్టఁబడెను. క్రమముగ రాజకడకువచ్చి నల్లరు బ్రాహ్మణులు నాల్గు గుఱ్ఱములను యాదించిరి. రాజండఱతో నిట్లనెను:-

“మాయుంతికడనుండి గుడ్డములను గొనిపోండు” వారంకము ను నచ్చటనే గొనుటకురాగా నొకరితర్వాతనొకరికి నాలుగు గుడ్డములను కానమొసంగెరి. ఈతఁడు దానమొసంగినాఁడు కాని వారఁడుగఁగా సంకోచవశమున సిచ్చి వాఁడు. కావున మిమ్ముద్గరిలో నీతఁడుముందుగా భూమిమీఁదికిరాల గలఁడు”

అంతమిగిలిన యిద్దరిట్లడిగిరి:- “మాయుద్గరిలో మును ముందుగా స్వర్గమునుండి చ్యుతులగు వారెవరు?”

నారదుఁడిట్లనెను:- “ఎనుమగమహారాజే ముందుగా భూమిమీఁదకు రాలగలఁడు. దీనికి కారణమును విచఁడు. ఎచ్చటకు బోదలఁచిన నచ్చటకుఁబోగల పుష్పరథమును రథ మొకటి యీతనికిడఁగలదు. ఈరాజుకడనుండి యీరథమును తొలొనితిరుగవలయునని నాకు కోరిక కలిగెను. నేనీతని నడు గఁగా నాతఁడిట్లనెను - “స్వామీ! ఈరథము మీదేకదా, మీకివ్వుమువచ్చినపుడు తొనిపోవచ్చును.” మరల నేను ఎచ్చి అడిగితిని అప్పుడను నాతఁడిట్టి తప్పించుకొను సమాధాన మునే చెప్పెను:- “చేయి దాటసీయఁగూడదు. దుష్టు నెదు రొకన వలయును. విక్షిప్తాపారములలోఁ బ్రవేశింపరాదు. నున్నపు ఒట్టిలో చేయిపెట్టరాదు. నీడబును నీవు కాపాడు కొనవలయును.”

ఈవిధముగ నాతోఁగాదనలేదుకాని రథమునీయలేను. కావున మీరిద్దరిలో నీవనుమనుఁడే వర్తనమునఁ బ్రధినిపైకి రాఁగలఁడు,

భవిష్యి ఒకఁడిట్లనెను:- “నియే, కానిదు. ఈశిబిచక్ర పరియును మీరును స్పర్ధమునకు వెల్లెడరనుకొనుఁడు. మీలో ముందుగా నెవ్వరు పతనము కాఁగలడు?”

నానిదుఁడిట్లనెను:- “నాయనా! శిబిచక్ర ముందుగా నేనే పతనమయ్యెదను. శిబిచక్రపరికినలె ధైర్యసాహసములును, సత్విబలములును నాతోలేవు. శిబికిగల సప్త నాకెల్లు రాఁగలదు. ఈతఁడేకర్మ నొసొప్పనను నిష్కామభావముతోఁ గర్తవ్యుఁడై కోఁతేయును. ఈతఁడు ఖలేచ్చఁజే గార్యములాన ర్పిఁడు. ఈతఁడు దారతయందున, సద్గుణములందును, త్యాగ క్రితిఁగలందును, సుపు సరిపతులలో క్రేష్టుఁడు. ఈవిషయమును నేను చాలసాక్షు చెప్పియుంటిని. ఒకసారి ఒక మార్గమందు కునివంశపు మహారాజుని సుహృత్తుఁడును, నీతఁడును నొకరినొకరు మార్గము సర్దుకొనుకొని నిలుచుండిరి. దైవయోగమున భోమించుచు నేనచ్చటకు వచ్చితిని “మీరొకరినొకరు మార్గము సర్దుకొనుకొని నిలుమఁటిరేల” యని నేఁడిగితిని.

సుహోత్రుఁడట్లనెను:- “మేమిద్దరమును సమానులమే; చిన్నరాజు పెద్దరాజునకు మార్గమునొసంగును. కావున నేనీతనికి మార్గము నొసంగుటలేదు, నాకీతఁడు మార్గమునీయలేదు.”

అంతనేను సుహోత్రునితో నిట్లుంటిని:- “రాజా! శిబిచక్రవర్తి చరిత్ర నీచరిత్రకంటె గొప్పది.” ఇది విని సుహోత్రమహారాజీతనికి ప్రదక్షిణ మొనగ్గి మిక్కిలి అదర సత్కారములతో నీతనికి మార్గము నొసంగెను. కావున నేనును సీతనికి సమానుఁడనుగాను. పుత్రుని జంపి. స్వయముగవచ్చి. అతిథి సత్కార మొనర్చుటయును, భవనమునకు నిప్పుంచినను మనస్సున నినుమఁజైన వికారము రానీయకు యటయును నెంతో ధైర్యకార్యము.”

సూతుఁడట్లనెను:- “మనులారా! ఈవిధముగ దేవీయగు నారదుఁడును శిబిచక్రవర్తి ధైర్యమును బ్రశంసించి నాఁడు ఇప్పుడు మీరు శిబిచక్రవర్తి తర్వాత వశవృత్తాంతమునుగూర్చి వినుఁడు.”

అను వంశీయ బలి సంతతి

(౧౯౮)

శ్లో॥ కేశవతాపర ఏవానన్తి తిషోక్చ రుశద్రథః॥
 తతః హేమోఽథ సుతపా బలిః సుతపసోఽథవత్॥
 అంగ వంగ కళింగాద్యాః సుహృపుండ్రాంధ్ర సంక్షితాః॥
 జ్ఞాతే దీర్ఘతమసో బలేః క్షేత్రే మహాక్షితః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం ౨౩ అ. ౪.౫ శ్లో॥

వ. తితిక్షునకు రుశద్రథుడు రుశద్రథునకు హేముడు
 హేమునకు సుతపుండు సుతపునకు బలియుఁబుట్టి రాబలినలన
 అంగ వంగ కళింగ సింహ పుండ్రాంధ్రులను పేర్లుగలవా రా
 గ్యులు కుమాదులు వుట్టిరి.

వంశోచ్ఛేదమైననపుడు ధర్మపూర్వకముగ కామభావ
 రహితముగ నొక ద్విజునిద్వారా సంశవరంవరను నిల్పుకొను
 నాచారము పూర్వముకలదు దోషము భావముచేగఁగను.
 ఒకేకార్యము అది శుద్ధభావముతో జేయఁబడిన, నది అను
 చితముగఁ గనఁబడినను నచితమేయగుచున్నది. అశుద్ధభావ
 మునఁ జేయఁబడినదగుచో నుచితమైనదైనను, నుత్తమమైన
 దైనను హేయమైనదే కాఁగలదు. తపము శ్రేష్ఠమైనదే; కాని
 దంధముచేతను, ద్వేషముచేతను, బ్రాణులకు కష్టమును గలి
 గించుటకుఁ జేసినదైనచో నది ఉత్తమకార్యమైనను నధము

మైన దేశాంగలను, బలవంతముగ నితరుల ధనమును హరించుట నింద్యకార్యము; కాని ద్వివిజయము మను, యజ్ఞము కొఱపెను, బరరాజులమీఁదకు వింధ్యైఃపురుషు, వారిధనమును బలవంతముగ గ్రహించుట నిందనీయ కార్యమని చెప్పెద గదు. కార్తవీర్య సుఖముఃఖములందు భావమే ప్రధాన కారణముగ చున్నది.

సూతుఁడట్లనియః- “మనులారా! నేను ఉశీనర సుతుఁడగు శిబిచక్రవర్తి చరిత్రమును మీఁకఁజెప్పితిని. ఉశీనరునకుఁ దితి త్సునను తమ్ముఁడు కలఁడని నేనిదివఱకే చెప్పియుంటిని. ఇప్పుడాతని వంశమునుగూర్చియు శ్రీనఱ మొనర్పుఁడు. తితిత్సువునకు కుశద్రుఁడను పుత్రుఁడుపుట్టెను. కుశద్రుఁడును సుతుఁడు హేముఁడు. హేముని సుతుఁడు సుత్రిపుఁడు. మహాభాగుఁడగు నీరుతపునకే సమస్తధర్మములు తెలిసినవారిలో సర్వశ్రేష్ఠుఁడగు బలి జన్మించెను. మహారాజు పత్ని పేరు సుదేష్ఠ సుదేష్ఠ వరమరూపవతి మికుమారి, వతివరాయణ, సతీసాధ్వీయగు రాణి. మహారాజునకు సంతానము లేకున్నను నాతఁడురెండవ వివాహము చేసుకొనలేదు. మహారాజునకు సంతానాశపోఁగానే ఆరిఁడు తన తైత్తిరముందు దీర్ఘతముఁడను మహాముని వలన సంగ, వంగ, కళింగ, పుండ్ర, సుహృ, ఆంధ్రులను నాటుగురు పుత్రులను గనెను. ఆతైత్రితమునందింకను బుత్రులు వుట్టిరి వారు బ్రాహ్మణులైరి.”

ఇదివిని కౌవకుడిట్లనెను:- “సూతా! ఈ దీర్ఘతమ
నకుముని యెవరు? ఈతనికిని బలికిని సమావేశమెచ్చట
నైనది? ఈతఁడు బలిక్షేత్రమున క్షత్రియులను బ్రాహ్మణులను
శైలిత్విష్టము కావించెను, దయతోనీకథను వినిపింపుడు.”

కూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇట్టి కథలను మీరు
కన్నడుగఁజూడట వచ్చింది. ఈమునులేపల్లుకట్టిన నావల్లులోనే
యందును పరికేడితోచిన దానిలోనే నిలిచియుందురు. వారేది
చెప్పిన నదియే ధర్మమగును స్వామీ! మీ తపశ్విప్రభావముచే
సమస్తమును జేయఁగలరు. తపస్సులో గొప్పసామర్థ్యమన్నది.
ఈషయమును నేనిదివఁలోనే దువ్యంతనుతుఁడగు భరతుని
వ్రసంగమునఁ చెప్పితిని. అంగిరునకు ఉతేభ్యుఁడు, బృహస్పతి,
సంవర్తకుఁడు ముగ్గురు పుత్రులుండిరి. ఉతేభ్యమహర్షి భార్య
పేరు మనుత. బృహస్పతి భార్య పేరు తార. సంవర్తకుఁడు
బృహస్పతి మూలమున గృహమునువీడి అవధూతయయ్యెను.
ఈసంవర్తకుఁడే మరుత్తుచే యజ్ఞమును జేయించెను. అయితే
దీప్తితిముఁడు ఉతేభ్యమహర్షి యొక్క పుత్రుఁడు. బృహస్పతి
కాశముచే నీతఁడు తల్లికడుపులోనే అంశుఁడై పుట్టెను, ఉత్ప
న్నముకాఁగానే యీతఁడు సంస్కారవశముచే వేదవేదాంగ
మాలన్నిటినిఁ జదివెను. ఈతఁడు వివాహయోగ్యుఁడు కాఁగానే
ఉతేభ్యమహముని కీతని వివాహము విషయమై చింతకలిగెను;

కాని పుట్టుక గుడ్డికి నిల్చి నిచ్చునదేమి? ఇది మొక కఠిన సమస్య
యై యెను. ఆ సమయముననే ఒక జాగ్రత్తమునకుఁ బరివ్రేసి
యరు యంతిపుత్రిక యుండెను ఆమె మిగుల సూక్ష్మజ్ఞ; కాని
స్వభావమున ముక్కుపి. ఆమె పుత్రావమువలన బ్రాహ్మణ
కుమారులతో నెఱుఁగు నామెను వివాహమాడలేదు. ఆమె
యిట్లుచుకొనెను:- “కానియ్యి. దీర్ఘతము, నే నావతిగా వరించె
దను. చదివిన విద్యార్థులుఁ గలదా! కన్నులున్నవాడైనచో
మాటిమాటికిని దవ్వలు పట్టుచుండును. గుడ్డివాని నెచ్చటఁ
గూర్చుండఁజెట్టిన నచ్చటఁ గూర్చుండును; ఎచ్చట వరుండు
మనిన నచ్చటఁ బరుండును” ఇట్లాలోచించుకొని బ్రద్యేషి
దీర్ఘతమునిఁ దనవతిగాఁ జేసికొనెను.

దీర్ఘతముఁడగుచుండైనను మిక్కిలి రత్నిప్రియుఁడు. సుర
భివుత్రుఁడగు వృషభుని పలన పేరు గోధర్మమునుగూర్చి శిక్ష
ణమును బొందెను శీలసంకోచములు కన్నులలోనేయుండును
కన్నులే లేనివాఁడు శీలసంకోచములెట్లు చేయఁగలడు. కావున
నాతఁడాశ్రమముందే అందఱు సమక్షమున గోధర్మాచరణ
మొనర్పసాగెను. ఆశ్రమముదగ్గఱనున్న మఱునుల్లినిగిరి:- “ఈ
దీర్ఘతముఁడు లోకమర్మాద నేమియును జాటించుటలేదు.
కావున నీతని సమాజమునుండి బహిష్కార మొనర్పవల
యును” అనుకొని మునులాతనిని వదలివైచిరి.

ఈతని వాక్య కర్కశ. ఆమెకు పుత్రులుపుట్టినవికాని
నిరసించి తరువాతనిట్లనెను:- “ప్రజ్ఞాచక్రువ్యామీ! నేను
బలుకు ఈరెండు మాటలను వినుడు ఇంక మనకిద్దరకును
గురురను.”

దీర్ఘతముఁడిట్లడిగెను:- “ఏలగుదురదు? నాలో నేమి
లోపమున్నది?”

గర్జించి ప్రద్యోమి యిట్లనెను:- “నీలో నన్నియును
లోపములే. పురుషుఁడు స్త్రీకి భర్తగాఁ జెప్పఁబడినాఁడు;
ఏలవఁగా నాతఁడతని భార్యను, పిల్లలను భరణపోషణ
మొనఁగించును నీవు నన్ను భరింపవలసియుండఁగా, జైఁగా
నేనునిన్ను నిండులు పుత్రులను భరింపవలసి వచ్చుచున్నది.
పాలించుటచేతనే పురుషునకుఁ బతియును సంజ్ఞకలిగినది. నీవు
నచ్చుఁ బాలించుటయునులేదు. భరించుటయునులేదు. కావున
నీకీర్తనమున్నచోటకు వెడలిపోయి నాకిష్టమువచ్చిన చోటు
నకు నేను బోయెదను.”

దీర్ఘతముఁడిట్లనెను:- ‘అయితే, నీవొక పనినిఁ
జేయుము నన్నునీవు ధనికుఁడగు త్పత్రియుఁడగు గొనిపోయి
ఆతఁడతనేను కొల్ల గధనమును యాచించి తెచ్చిసికిచ్చెదను”

వ్యంగ్యస్వరమునఁ జేతులను ద్రిప్పుచు, పైగలు చే
యుచుఁ బ్రద్యోమి యిట్లనెను:- “నాకు నీధనము గింజములతోఁ

బనిలేదు. అట్లయ్యెను. అందును గొనిపోయినట్లు నీకట్లు బట్టుకొని నేను రాజభక్త భిక్ష మెత్తుకొనబోబోను. ఇంక నీకును నాకును గురురదు. నీకిష్టమున్నచోటకు నీవుపోమ్ము, నాకిష్టమున్నచోట నకు నేను బోయెదను."

దీక్షతముడును నేమియును దీసివైచినవాడుకాడు. ఆశంకులు దవస్వియగు మునియే. ఆతనికిని గోపమువచ్చెను ఆతడిట్లనెను:- "నీవు నన్నట్లు వదలిపోగలవు?"

ప్రద్యేషి యిట్లనెను:- "నీవునన్ను గొంటివా? నాకిష్టమున్నచోటనకు బోయెదను."

దీక్షతమ మహాముని యిట్లనెను:- "నీకు నీరూపము మీఁద మిక్కిలి అభిమానము కలదు. ఇంకొకనికడ నుండు వచ్చునని నీవు తలఁచితివి కాబోయి. చూడుము. నేటినుండి నేనొక నియమము నేర్పఱచెదను. ద్విజపత్ని యేస్థిలోను మఱియొక భర్తనుగట్టుకొనకుండునుగాక! ఆమె పరితేదించినను జచ్చినను నాతనికి సంబంధించియే ఆమె యుండవలయును. అట్లుగాక అన్యథా ఆచరణ మొనర్చుచో నామెకు జరిముగ నిందికలుగుగాక!"

ప్రద్యేషి కోపమా మితిమించెను. ఆమె తన యువక వ్రతులతో నిట్లనెను:- "బిడ్డలారా! విష్ణుమండలకు నీ మీ తండ్రినిబట్టుకొని గంగలో వదిలిరండు."

ముని పుత్రులును నాయంధుని స్వభావమునకు ఖిన్నులై యుండిరి. అందువలనఁ దల్లి చెప్పఁగానే వారాతనినిఁ బట్టుకొని పోయిరి. ఎంతైనను దండికదా! అందువలన గంగలో నాతని ముంచలేదు కాని ఒక చిన్న నౌకయందాని బంధించి శ్రావణ భాద్రపదములలోని నిండుగంగా ప్రవాహముందు ఆతనిని సరాధారముగ వదిలి యిట్లనెరిఁ:- ‘తండ్రీ! ఇక్కడను మీయదృష్టమున్న చోటునకుఁ బొందు’

మునియంధుఁడు, జ్ఞాని ఏమియును మాటలాడక మెదలక నౌకలోఁ గూర్చుండెను. నౌకకొట్టుకొని పోవుచుఁ గాకంబెఁ జాలదూరముగ బలియా సమీపమునకుఁ జేరుకొనెను. ప్రాతఃకాలమయ్యెను. ముని యేమియును మాటలాడలేదు ఆదేశమయమునకు సుతప్రని సుతుఁడు బలి అచ్చటకు గంగాస్నానమునకై వచ్చెను మునినౌక రాజు సమీపమునండియే పోవుచుండెను. నౌకపై వల్లెకారి లేకుండుటను గాంచెను. ఎవరో మనుష్యుఁడు దానిమీఁద బాధింపఁబడి యుండెను వెంటనే ఆతఁడు నౌకను బట్టుకొని, బంధింపఁబడిన మునిని విడిచివుచ్చి యిట్లడిగెను:- “స్వామీ! మీరెవరు? ఈ నౌకయందు మీ మ్రోసరు బాధించినారు?”

ముని యిట్లనెను:- “రాజా! నేను మహర్షియగు అంగిరసి పోతుండను. ఉతక్యమహాముని పుత్రుండను. నన్ను

దీక్షితముడందు. అజ్ఞానులగు నాపుత్రులు తమ తల్లి చెప్పిన
గా నేరండుడని తిరస్కరించి, నన్నీ నౌకకు బంధించినీటిలో
వదిలి వైచిరి.”

దీక్షితముని పరిచయమునుబొంది రాజు మిక్కిలి ఆనందించి
వినయభావముతో నిట్లు నడు:- “స్వామీ! మీరు గడచినదానిని మఱచనలెను. నేను మీకు నేవకడకు. మీకిరా
జ్యమును మీయదిగనే భావించి, యిచ్చట సుఖముగ నివసింపుడు.”

ముని దీనినే కోరుకొనుచుండెను. రాజు ప్రార్థన నాతడంగీకరించి,
అచ్చట బలిమహారాజుకడ సుఖముగ నుండెను. ముని రతికర్మయందు మిక్కిలి ఓక్షుడను సంగతి రాజునకు
జెలియఁగానే ఆతఁడెట్లు ప్రార్థించెను:- “మునివరా! నా
కొఱకు మీరు సంతానోత్పన్నము కావించవలయును.”

ఇందు మునికి చిక్కేమున్నది? ఆతఁడెట్లునెను:- “మంచిది,
రాజా! నేనీవిద్యలో దక్షుడను. సుఖి పుత్రునివలన నేను
గోధర్మ శిక్షణమును బొందితిని.”

రాజునెను:- “స్వామీ! దయచేసి గోధర్మమునెచ్చట నాచరింపకుడు.
మనుష్యధర్మమే బాగుండును. నారాణి యందు మీకు గర్భాదాన మొనరింపుడు.” ఈవిధముగ

ముని యట్లనెను:- “వంశవృద్ధికోటకు నీవు దీర్ఘతమ మహాముని కవిహమ్మయ్య.”

రాణి ‘సరియె’ నని యొప్పుకొనెనుగాని ఆమెకు సుచింతితము. ఆమె చిరాదంగా ముని వృద్ధుడగుట యొకటియు, పండితుని అంధుడగుట. ఆతని శరీరము: నల్లగాఁ గురూపముగ నుండెను. అందువలన నామె దాసీలలో నొక తెను మునికడకుఁ బంపెను. మునివరుడగు దీర్ఘతముఁడామెవలన కక్షీనంతాది చాలమంది పుత్రులనుత్పన్నము కావించెను. ఆ పుత్రులను నాంచి రాజు మునితో నిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు నాయాపుత్రులను నాకొనంగలదు.”

ముని యట్లనెను:- “రాజా! నీకు నీపుత్రులుకారు, నా పుత్రులు. నేను నాకొకకు నీనుత్పన్నము కావించితిని. మీ రాణి నేనంధుడనని నాకడకు రానేలేదు.”

ఇదివినిరాజు మహారాణియగు సుధేష్ఠకు నచ్చవచ్చెప్పి ఆనీకరింపఁజేసెను. అంత ముని రాణివర్తమునుండి పరమ యశస్విలగు అంగ, నంగ, కళింగ, పుంజ, సహ్యా. ఆంధ్రులను నాటగును పరమ యశస్యులగు బుత్తల నుత్పన్నము కావించెను. రాజాదాన సమయమున నొకానొక సంఘటన ము నెలన నుని యాపుత్రులను క్షత్రియత్వమునుండి భ్రష్టులను గావించెను.

కొనకుండ్లకొడు:- “సూతా! అనంతరము నేను?”

సూతుఁడ్లనెను:- స్వామీ! వాసియుండు. మీరుసాధు
మహాశ్శాలకు ఈవిషయములు మీరెంగులకులెండు, ఈ ము
నులమాయ విచిత్రమైనది. త్తణములో దుష్టమును జెందెదను.
త్తణములోఁ దుష్టనిఁ జెందెదను పేరి స్వభావమిది. బలిమహా
రాజునకు వీరబాటుగురును క్షేత్రజపుత్రులైరని మాత్రము తెలి
సికొనఁడు పేరందఱును దనాత్మను నామములతో దేశముల
నేర్పఱచుకొనిరి. పెద్దవాఁడగు అంగుఁడంగ (ప్రేహరు) దేశము
నకు రాజయ్యెను. రెండవవాఁడగు ఎంగుఁడు వంగదేశమున
కును, మూడవవాఁడు గళింగుఁడు కళింగదేశమునకునురాజు
లైరి. పుండ్రు సుహృద్భూతును వారివారిపేర్లతో దేశములను
బ్రసిద్ధికావించిరి. అవియిప్పటికిఁ దూర్పుదిశయందు వాని
నామములతోడనే విభ్యాతనిఁ జెందెయున్నవి. ఈరాజులంద
ఱును విశుద్ధ శ్రుతియులుకాక ఒక విశిష్టజాతివారైరి; ఇప్పుడు
నేనీవంశములన్నిటిని వర్ణింపఁబూనుచో కథనాల పెరుగఁ
గలదు. కావున బలియొక్క కొడుకులలోఁ బెద్దవాఁడగు
అంగుని వంశావళినిజెప్పి అనువంశకథను సమాప్తి కావించె
దను. అనంతరము యయాతియొక్క తృతీయపుత్రుఁడగు ద్రు
హ్యుని వంశమునుగూర్చి చెప్పెదను.”

శౌనకఃశిల్ప నను:- “సూతా! ఇత తొందజపడ వలయును. నేము శ్రీకృష్ణ చరిత్రమును కనవలయునని తహతహలాడుచున్నాము. అంగునకు బుత్తులెవరు?”

సూతుఃశిల్ప నను:- “స్వామీ! వినుడు. బలిపుత్రుడు ఖనపానుడు. ఆతనికి దివిరఘుడు, ఆతనికి ధర్మరఘుడు, ధర్మరఘు పుత్రుడు చిత్రరఘుడు, ఈతనికింకొక పేరు రోమపాదుడు. ఆతనికి సుతానమేరుయును లేదు అందువలన నయోధ్యాధిపతియగు దశరథ మహారాజు తన కుమార్తెయగు శాంతయను నామెను రాజున కొనంగెను. రాజుమెను ఋష్యశృంగుని కొనంగి పెండ్లియొనర్చెను చాలమోసమొనర్చి రాజు మునిపుత్రుని బిలిపించెను. ఆతనికి చతురంగుడను పుత్రుడవడియించెను. ఆతనికి.....”

ఇదినిని శౌనకఃశిల్ప నను:- “అర అర. సూతా! ఇప్పుడంత తొందజపూడవనికిరాదు రోమపాదుమహారాజు మునిపుత్రుడగు ఋష్యశృంగునెట్లు మోసగించి బిలిపించినాడు? దశరథ మహారాజు తన పుత్రిక నేలయొసంగినాడు? ఈవ్రసంగమును స్పష్టముగఁ జెప్పవలయును.”

సూతుఃశిల్ప నను:- “స్వామీ! నాకన్ని విధములను మఱిగెను. విస్తార మొనర్చిన మీరు సంతోష మొనర్చుచును చుండురు. సంతోష మొనర్చిన గడ్డిని దరిగినట్లు తరుగుచున్నా

నందుకు కథానాచకుని వనచాలకెడ్డది అనఁజెల్లప్పుడును
 పోతలు జూమరుఁడవలయును, గృహస్తుఁడైనచో వాని మన
 న్నుఁగొని విషయమును తెలిసికొనవచ్చును. ఈవ్వాఱులేమి
 విన్నవోరెడిరో తెలిసికొనుట చాలకష్టము. ఒక్కొక్కప్పు
 డొక శబ్దముమీఁద గంటలకొలది నిలిచిపోవుదురు. పక్షై
 నావశ్యకముగు కథలు జెప్పదుండినఁ బడ. పడముందుకు బొ
 మ్మందురు. ఋష్యశ్రృంగ మహాముని కథ అత్యంతరొచకమును
 సరసమును సుందరియును, శీతాశ్రవణమైనది. మీరుజెప్పు
 మనిన దాఁ నే చెప్పెదను, కాదనిన పరిచావలెఁడెప్పి దానిని
 సమాప్తి చేసెదను”

కొనకుఁజ్జిల్లినెను:- “కట్టుకాదు నాజా! అంత తొం
 కటించికేదు. మునిచుఁడగు ఋష్యశ్రృంగుని కథనిప్పుడు మాకు
 జెప్పుము. గాజాతని మోగుగించి దేవిభయుగ వనమునండి
 తెచ్చినాఁడు? తనకు ప్రియమైనదియును, గాఢాబుతనయ
 యును, సుఖమూయు పడమఁదరియును బుట్టికను వన
 వానియును మునికేలనిచ్చి వివాహమొనర్పినాఁడు?”

ఇదివివి సూతుఁజ్జిల్లినెను:- “అయ్యే స్వామీ! ఇప్పుడు
 మీకు నేనన్ని విషయములను జెప్పెదను మీరేకాగ్ర చిత్తు
 లై విరుఁడు.”

రోమపాద మహారాజు

(౬౯౭)

స్థానమునకు ధర్మరక్షణయవ్య జ్ఞాతృ చిత్తరక్షణ ప్రజాని
రోమపాద ఇతి శాస్త్రసంస్కృత దశరథః సఖా॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౬ శ్లో॥

“వ..... సువీరునకు సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివి
రథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకుఁ జిత్రరథుం
డుఁబుట్టిరాచిత్రరథుండు రోమపాదుండు నాఁబడెను”

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

అధికోపకరణములచే ధన్వన్తర్యములు పెరుగవు ఎవరి
కెట్టి భావనయుండునో అట్టి ఫలమేలభించును. ఒకపూర్వగాధ
కలదు ఒకానొకరాజు వేటకై వనమునకుఁబోయెను. అచ్చట
అతనికి బాగుగా దప్పిక కలిగెను. సేవకులిట్లనిరి: “మహా
రాజా! ఇచ్చటకు సమీపముననే మనరాజ్యమునకు సంబంధిం
చిన దానియ్ని వనముకలదు. దానిలోనికి దయచేయుఁడు. ఇది
వినఁగానే రాజచ్చటికిఁబోయెను. మంత్రియును వెంటనుండెను.
చూడఁగా వనము చాలపెద్దదిగనుండెను. వేయిమంది తోట
మాలులు దానిలోఁ బనిచేయుచుండిరి. రాజునకత్యధికమున
దప్పికవైచెను. ఆతఁడతిగ్రీవుముగ జలమును దెమ్మనెను.

చెట్లనే బోతోటమాలి సమీపముననున్న చెట్టునుండి ఒక దానిమ్మపండును తోసి, దానిరసమును బిండెను. ఒక పాత్ర నిండెను. రాజు త్రాగెను. రసము మిక్కిలి మధురముగ నుండెను. రాజునకు మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను. 'ఇచ్చట ఫలములెచ్చుటో బోవు'నని రాజుకు గుటకుఁ బారంభించెను. తోటమాలి యిట్లనెను:- "మహారాజా! ఇచ్చటనుండి రాజ్యముం దలి దేవాలయములకు బోవును; నైవేద్యమైన తరువాత బ్రాహ్మణులకును, మిగిలినవారి కడకును బ్రసాదసూపమునఁ బంపఁబడును "

రాజిట్లడిగెను:- "ఇచ్చట బనిచేయు తోటమాలు లెందఱు?"

తోటమాలియిట్లనెను:- "మహారాజా! మేముండరమును వేయిమందిమి."

రాజు మరలనడిగెను:- "చెట్లన్నియునెన్ని?" వేయి చెట్లని సమాధానము వచ్చెను. ఒక్కచెట్టు పోషణమును నొక్కతోటమాలి చేయుచుండును."

రాజిట్లనెను:- "ఒక్కచెట్టునకోక తోటమాలితో పనియేయున్నది? ఒక్కఁడు గాగుగాఁబదిచెట్లకు పోషణముచేయఁగలఁడు తొమ్మిదివందల మందినికీసికేయఁడు " మఱి వెం

టకే తొమ్మిదివంకల మందిరి దీసివైచెను. రాజు వెడలిపోయెను.

తొన్నాళ్లైన తరువాత మరల రాజు తోటలోనికిబోయెను. మరల నాతడు తాగుటకు రసము వడిగెను. ఆముసలి తోటమాలియే యిప్పుడు పది దానిచ్చుచుండెను నోసి తెచ్చెను. వాని రసమును బిండినను బాత్రము నిండలేదు. రాజుశ్వశ్శ చకీతుడై యిట్లుడిగెను:- “ఇది-అగోనాకే దానిచ్చువంకనకు పాత్రనిండినది. ఇప్పుడు పదిపండ్లను బిండినను బాత్రనిండలేదు. ఎందువలననో” వృద్ధతోటమాలి యిట్లనెను: “ప్రభూ! ఉష్ణత్వమువలన రసమిగిరిపోయినది.” రాజిట్లు చెను:- “ఇవ్వడంత యెండగాలేదే?” మాలియిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఆపరాధమును క్షమింపుడు సూర్యుని వేడిమిచే రసమిగురుదా, మీరు తొలగించిన తొమ్మిదివంకలనుండి తోటమాటుల ఆజీవికను దీసివైచితిరి. వారి పిల్లల ఆకలిగోడుచే నీరసమిగిరినది” రాజునకుఁ దనపాఠపాటు తెలిసెను. వెంటనే ఆతఁడు వారివారి పనులలో వారిని నియమించెను.

ఈ కథ వ్రాతనైనదైనను, ప్రత్యక్షనిర్వచముకలదు. అయిదైదు, ఆకాటఁ గ్రామములు కలరాజుల ధనమునకుఁ దెక్కలేకలేదు. లోకులు వారి ధనమంతయు కనుగొనఁజాల నంతగ దాన వృద్ధములొప్పుచుండును నేడు నూఱుగ్రామ

ముచుగల భూమిపట్టెనను సరిగా నిచ్చుటకు కష్టము
చున్నది. సుంధు అదియేనని యిప్పుడా నువును, కనము
నిచ్చుటకేదు కొప్పుకొప్పుకొమ్మము లేళ్ళుపడివాలాయ్దనవి.
నీకికొరిగి మేనుగా వారికి భగ-ద్రావ్యము లేదు వర్తము
మీద వివేకము తమ కృత్రిమ నాథనముల మీదను, తమ
కావ్యముల మీదనే వారికి విశ్వాసము. అస్తికలగ్ని అగ్ని,
దేవ, ద్విజ, గురు, భగవానులయందు విశ్వాసముంటే తాత్పర్య
మొనర్చుచో నీవృత్తిని సుచక్కమును వెదలగొక్కరు కాదు
భేరువై సమస్త కోరికలను నెఱవేర్చును.

సూతునిట్లు నెను:- “ముచులారా! నేననువంశ మహా
రాజుగు బలి పంశముచుగూర్చి చెప్పుచుజిత్రాక్షుని అనగా
రోమ పాదుని వజ్రము వర్ణించితిని యిప్పుడు నేను
రోమ పాదు మహారాజు కథను చెప్పెదను. ఈతిని కథలొ
మువ్యశ్యంగ మహర్షికథయును రాగలదు.”

రోమపాదుడంగ దేశాధిపతి. అతడు ధర్మవ్రాత్మక
ముగ భూమిని బరిపాలించుచుండెను. అంగదేశము మిక్కిలి
సమృద్ధిశాలియగు దేశము. రాజు ధర్మాత్ముడు. అతని కపా
రముగు వైశ్యవృణుకలను. అతని కోశము ధన రత్నములచే
సదా నిండియుండును. మంత్రులొకని కవికూలగు వ్యాయ
క్తియు లగు. ప్రజలొకని దండినల పాలించుచుండును అతని
దుగు వాసనదత్త కేదభావము లేక ప్రత్యక్షులై బాలించు

చుండెనువాడు. రాజునకు సమస్త సుఖములును గలవు. కానిః
 ఆతనికి బుద్ధులులేరు. అందువలన నాతడు ముఖముతో
 చుండెను. యయాతి శాపముచేతను, దీప్తిగమ మహాముని
 శాపముచేతను నీతనికి శుద్ధ క్షత్రియులతో సంబంధములేకుం
 దెను. అయినను నీతడురాజే. వీరికి సూత సంజ్ఞ వచ్చినది.
 ఆయోధ్యా రాజ్యపు సరిహద్దు, ఈ రాజ్యపు సరిహద్దు కలిసి
 యుండెను. ఆదివసులలో ఆయోధ్యను దశరథ మహారాజు
 వాలించుచుండెను. ఈతనికి దశరథునకును మిక్కిలి మైత్రి.
 షరన్నగమత్యధికముగఁ బ్రేమించుకొనుచుండిరి దశరథ మహా
 రాజునకును బుత్రులులేరు ఆతడు తన మిత్రుడగు నీ సూత
 రాజుగ రోమపాదునితో నిట్లనెను:— “నాకేసంతానము కలిగి
 నను దాని నేను నీకొసంగెదను.”

దైవికముగ దశరథుని యుపపత్తి వలన నొక కూతురు
 పుట్టెను. ఆకన్యక మిక్కిలిసుందరి. దేవకన్యలును నామెరూప
 మురుగాంచి లభించుచుండును. మహారాజు తన ప్రతిజ్ఞను
 సారముగ నాకన్యకను రోమపాదు(చిత్రరథు) కిచ్చివైచెను.
 మహారాజ భవనమునందాకన్యక శుక్రవక్ష సుధాకరునివలె దిన
 దిన ప్రవర్తమాన యగుచుండెను. రాజకుమారి మిక్కిలి సుకు
 మా, శాంత. అందువలనఁ దల్లిదండ్రులొకట శాంతియును
 నానుమిడిరి. క్రిమక్రమముగ శాంత యువావృద్ధి బదా

ద్వన మొనర్చెను. మహారాజామె శయనాపుండగు పరునికై వెదకు చుండెను.

ఆశయముననే ఒక దుష్టుడన జరిగెను రాజు లోభ వశమున బ్రాహ్మణులతో నబద్ధమున బెప్పెను. ఆతఁ డర్హుడైన శిథిలమయ్యెను, బ్రాహ్మణులు దుఃఖితులై ఆతనికడుచుండి లేచిపోయిరి ఈయపరాధముచే దైవము నర్హమును గుఱిపించు కుండెను. రాజ్యమంతటను గణపు వ్యాపించెను. సృష్టితేకపోవు టచేడెట్లను నాకులను నెండిపోయెను. సృష్టివివంటనొసంగుట నాపివై చెను. రాజునకు మిక్కిలిచింతకలిగెను ఆతఁడు తన మంత్రులను, వేదజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులను బిలిచి యిట్లనెను:- 'దేశమందతివృష్టి, అనావృష్టులు శాసకుని పాపముచేతనేకలు గును. నారాజ్యములోఁ జిరుకై నఁ బడకుండుటకు నావలన నేమి పాపము సంభవించినది?'

అంత బ్రాహ్మణులిట్లనిరి:- 'రాజా! నీవలన లోభ ముచే బ్రాహ్మణులయెడల నపరాధము సంభవించినది. నీవు నిజముగ హృదయముతో నీపాపమునకుఁ బ్రాయశిత్త మొన ర్చుకొని, బ్రాహ్మణులను తమింపవేడిచో నిండుకడు నీ రాజ్యమందు వర్షము కలిగించును. శృంగిమానుముని నీరాజ్య ములోనికి పచ్చినచో నిశ్చయముగనే నీరాజ్యమందు వర్షము కురియఁగలదు '

రాజ్కుమారిగారు:- “బ్రాహ్మణులారా! మునినరూఢగు
బ్రాహ్మశ్రీంగునిలో నాతఁడు రాజానే వర్షించుటకు నీతనిలో
నేను ఏ చేయముకలదు?”

బ్రాహ్మణులిట్లంది:- “రాజా! ఈమయమున ఋష్య
శ్రీంగుని తపస్సు సర్వోత్కృష్టమైనది. నేటివఱకాతఁడు
ప్రీతిగలవాడైన నా జాడలేదు అతఁడు గంగాజలమువలె విశు
ద్ధుఁడు. సాంసారిక విషయముల నాతఁడెఱుంగనే యెఱుంగఁడు
అతని నెఱైన నీరాజ్యములో కిది బిలిపించి, సర్వశ్రేష్ఠ సుందరి
యగు నీసూక్యనిచ్చి వివాహ మొనర్చినచో నీకు గొప్ప
అభ్యుదయము కలుగఁగలదు. అతఁడు రాజానే సర్వము కుఱి
యఁగలదు. ఇంతేకాదు. నీకు పుత్రుఁడుకూడ కలుగఁగలడు.
నీకీర్తి దీర్ఘదంతిముల వ్యాపింపఁగలదు.”

ఇది విఁదగానే రాజునకు మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను.
అతఁడు తన యవరాధమునకై హృదయమునఁ బశ్చాత్తాప
మునుబెంది బ్రాహ్మణుల పాదములపైఁబడి తీసుివ వేఁడు
కొనెను. బ్రాహ్మణులు వ్రనన్నులు కాఁగానే అందఱును
మరలఁచిరిగిచ్చిరి. ఇట్లు రాజునకు ఋష్యశ్రీంగుఁడు తన
భవనములోనికెట్లు వచ్చునాయను జగితప్ప వేఱులేకుండెను.

ఒకసారి అతఁడు గొప్పగొప్ప విద్వాంసుల సభ నొక
దానిని గావించెను, దానిలో ఋష్యశ్రీంగుఁడే యుపాయ

ముచే ననగాజ్యములోనిది గొనినచున్నను బ్రస్తావము నచ్చేరు దానిమీదఁ గొందఱొక విధముగను మఱిొకఁడను కేటొక విధముగను దెప్పఁబొడంగిరి. చాలమంది యిట్లనిరి:-
 “ఆతఁడిచ్చటికి వచ్చుట అశంభవము. ఆతని తండ్రి ఆతని నెచ్చటికిఁ బోనీయఁడు. ఆతఁడు నేటినిఱకు స్త్రీనేమాడ లేదు ఆతని తండ్రి మోరారణ్యమున నివశించుచున్నాడు. ఆతఁడు తన పుత్రుని స్త్రీవర్మనమెన్నడును జేయనీయఁడు. ఒకసేళ స్త్రీనిచూచినచో నామాయలో బడిపోవునని ఆతని భయము”

ఈవిషయమున గొప్పగొప్ప విద్వాంసులతోఁబనిలేదు, తాత్త్విజ్ఞులతోఁబనిలేదు, నీతినిపుణులవరములేదు. గుణవంతులతోఁబనిలేదు ఈపనిని గామప్రవీణులు మనోహరిణులగు కామినులే చేయఁగలరు” ఇట్లాలోచించుకొని యాతఁడు విద్వాంసులను వీక్షించి పి. విక్కిలి సుందరయువతులను, సూపగర్వితులగు వారాంగనలను బిలిపించెను. వారి సమ్మఖమున నాతఁడు తన ప్రస్తావమును బ్రస్తావించెను. అన్నిటిని విని వారుమిక్కిలి భయభీతులై చేతులు జోడించుకొని యిట్లనిరి:- “అన్నదాతా! మమ్ములను క్షమింపవలయును. మీరు మాకెంతటి కఠినాతికఠిన కార్యమునైన దెప్పఁడు, ఎట్టిదండన నైనను గావించుఁడుకాని ఋష్యశృంగునతండ్రియగు విభాండకుని సమీపమునకు మమ్ములను బంపకుఁడు. మేమాడ్గ్రస్వ

భావించిన మహర్షి భ్యాతినవినియంటిమి మాకాతని తపస్సే
జములను తెలియును, ఆతఁడు స్త్రీలనినఁగంటగించు కొను
ననియును వినియంటిమి. తన పుత్రుని సంతకముకేస్త్రీనిజూడ
నీయలేదు. ఆతఁడే సంబంధమునఁ జాలనతర్కముగ నుండును
ఆతఁడు మాపనిఁగించినచో మాకు శాపమొసంగి భస్మ
మొనర్పఁగలఁడు.”

ఈ కార్యములో నందఱును ససమర్థులమని తేల్చిచెప్పిన
తరువాత వారిలో నొకముఁదివేళ్ళ తనకన్నుల నెగురవేయుచు
శృంగిలములగు పల్లవెండుకలను దనచేతిలో గీరుకొని చు
న్లు నెను:- “మహారాజా! నాకు నిండుబహుమానము లభిం
చుచో నీకార్యమొనర్పఁగలను.”

రాజునను:- “నీవు మునిపుత్రునిచ్చటికిఁ దీసికొని
రమ్ము. నేను నీకుయశేష్ఠముగ ధనమొసంగెదను.”

ఆమెయిల్లునను:- “మంచిది. మహారాజా! నేను ఋషి
పుత్రునిచ్చటి కవశ్యము తీసికొని వచ్చెదను నాకు బహు
సుందరముగు నొక నొకదానినిఁ దెప్పింపుఁడు రాజు గొప్పని
యును, సత్యంతసుందరమైనదగు నొకనొకనుదెప్పించెను. పృథ్వి
వేళ్ళ దానిసత్యంతకౌశలముతో నలంకరించెను. దానియందు
మంచిమంచి పుష్పములను, పుష్పగుచ్ఛములను నలంక
రించెను. లతావిశాసముల నేర్పఱచెను. వివిధచిత్రముల నేర్ప

అచేరు. ఆవేశ్యకు వదునాకేండ్లకలిగి అన్యంతనుండయగు కన్యక కలదు. ఆమె గాన, వాద్య. సృత్యములందర్వంత నిపుణ. ఆమెతో సమానముగ నుండయిగు వేశ్యకేదు. తన యూపిల్లతోబాటుగా నేడెనిమిదిమంది వేశ్యలను దీసికొని, ఆవేశ్యక సాహుగిని, సహచారిణులను కైకొని మునిపుత్తుని వశపరచుకొనుటకు బయలుదేరెను.

ఇదివిని శౌనకఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! ఈఋష్య శృంగమహాముని యెవని పుత్రుఁడు? అతఁడు తన జీవితములో నెన్నడును నేస్త్రీనిఁ జూడనేలేదని చెప్పితివి. అదెట్లుసంభవము కాఁగలదు? పురుషుఁడు స్త్రీ యుదరమునుండియేకదా పుట్టి యుండవలయును. అట్టియెడ నాతఁడు స్త్రీనిఁ జూడకెట్లుండఁ గలఁడు? అతఁడు తల్లిపాలను ద్రావి యుండవలయునుగదా!”

అంతసూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఋష్యశృంగమహా ముని విభాండకుని పుత్రుఁడు. అతఁడు స్త్రీగర్భమునుండి పుట్ట లేదు. అతఁడు హరిశేగర్భమునుండి పుట్టినాఁడు. తన పుత్రున కెన్నడును స్త్రీదర్శనము కాఁనూడదని అతఁడు సదా జాగ్రత్తగా నుండెడివాఁడు. ఈతఁడు సాంసారిక విషయ భోగములకు దూరముగ నుండవలయునని ఆతనిఆశయము. కాని, స్వామీ! అదెట్లు సంభవముకాఁగలదు? స్త్రీ పురుషులందు బరస్పరము స్వాభావిక ఆకర్షణముకలదు. ఇది మనుష్యకృత

మగు నాకర్షణముకాదు, దైవకృతము. బ్రహ్మమొదట పురుషులనే సృష్టించెను. అప్పుడు మానసిక సృష్టియే జరుగుచుండెడిది బహ్మచాలమంది పురుషులను బుట్టించెను. ఆతఁడందఱికిఁజ్ఞాపించెను:- “మీరందఱును సృష్టిని వృద్ధిచేయుఁడు” కాని; కారణములేక యెవరిపంజాటములోఁ బడగలరు? సృష్టివృద్ధియందెవరికిని కుచికలుగలేదు. ఎవరికిని నచ్చలేదు అందఱును గూర్చుండి రామరామ యని జపించుకొనుచుండిరి. బ్రహ్మ అందఱును బుజ్జగించుచు నుపదేశించెను, పితృభక్తిని గూర్చిచెప్పెను కాని అంతయును స్వర్థమయ్యెను. అంతనాతఁడు చింతలోఁబడిపోయెను. అప్పుడుభగవంతుని శరణువేఁడెను భగవానుఁడు తనమాయచే నొకబ్రహ్మను కెండు బ్రహ్మలుగ నొనర్చెను. అందులో నొకభాగమునుండి శ్రీయయ్యెను. ఆమెను జూడఁగనే అందఱుకును వివాహమాడు నెచ్చబనించెను. ఇఁకఁజెప్పకయే సృష్టివృద్ధికాఁజొచ్చెను. భగవత్కృపా పాత్రులెవరో ఒకరు దీనినుండి తప్పించుకొనఁగలరు. కాకున్నఁగాని మాత్రునకీయాకర్షణము కలుగును. అప్పుడు బ్రహ్మయైనను నాతనివాఁడఁబడెను. ఒక్కనారాయణ ఋషి తప్ప యీయాకర్షణమును దప్పించుకొనిన వారెవరు? నరుని చిత్తమును జంపలయ్యెను. హరిగురు కటాక్షము కలిగి బయటపడవలయునను నెచ్చగలవాఁడే దీనినుండి బయటపడఁగలఁడు. కాకున్న మునులారా! ఏదికలదో అదియేయగును.

ఇప్పుడు మీతో నేమిచెప్పగలను? ఏకాంతమున యుండునని గాంచి యువనియు, యువతిని గాంచి యువకుఁడును దమ్ముఁడాము మఱచిపోవుచుండును. ప్రతిజ్ఞలన్నియును శిథిలములై పోవును”

ఇనివిని శౌనకుఁడిట్లు నెను:- “అయితే సూతా! ఇంక దరువాత కథను చెప్పము. ఋష్యశృంగమహాముని జన్మము హరిణి ఉదరమునుండి యెఱ్ఱైనది? హరిణినుండి పురుషబాల కుండఁబుట్టినగుట యసంభవము. అతఁడు విశ్వాంశకముని పుత్రుఁడని యెట్లుఁబలువ బడినాడు? ఆవృద్ధవేద్య వశమునకుఁ బోయి యేమిచేసినది? ఈవిషయములన్నిటిని వినుటకు నాకు కుతూహలముగా నున్నది.”

అంతసూతుఁడిట్లు నెను:- “స్వామీ! ప్రపంచములో ససంభవమనునదేదియును లేదు. తుద్రులే భగవన్నాయా శక్తిఁ దెలిసికొనక వారిబుద్ధికి వచ్చినట్లసంభవ మనుచుండును. భగవన్నాయు ఁ సమస్తమును సంభవమే. గోకర్ణుఁడు గోగర్భమునుండి పుట్టిగాఁడు. వ్యాసునితల్లి, సత్యవతి చేఁపకడుపు నుండి పుట్టినది. కృపుఁడు, కృపివీరునుండి యుద్భవించిరి. అగస్త్యుఁడును వశిష్ఠుఁడును ఘటమునుండి యుత్పన్నమైరి. ద్రోణాచార్యుఁడు యజ్ఞముయొక్క ఒక్క ద్రోణమనుపాత్రమునుండి యుద్భవించినాఁడు. ఒక్కటికాదు ఇట్టి యుదాహ

కణములనవిజ్ఞాకములుగఁగలవు. ఇప్పుడును నచ్చటచ్చట
 నిట్టివికఁబడుచున్నవి. అమోఘవీర్యులగు ఋషులవీర్యమెన్న
 టికిని వృథముకాదు. అదియెచ్చటఁబడిన నచ్చట స్థాకము
 కాఁగలదు. సరియే, నేను మీకు ఋష్యశ్రంగ మహాముని
 యుత్పత్తి కథనుజెప్పి, తరువాత నావేశ్యామాయను గూర్చి
 చెప్పెదను. మీరీ సరస, శిశ్నావ్రదమగు నుపాఖ్యానమును
 నావధానముగ వినుటకుఁగృప యుంచుఁడు.

ఋష్యశృంగమఝని - వేశ్యాపుత్రి

(౬౯౯)

శ్లో॥ కాంతాం స్వకన్యాం ప్రాయశ్చప్త్యశృంగం ఉవాహతామే॥
దేవేషర్ష తే యం రామా అనన్తర్హ రిషే ఋషమే॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౭ శ్లో॥

క1 సంతతిలేవి కతంబునఁ

జింతించుచు నుండ నతని చెలికాడగు ధీ

మంత్రుడు వశరధుఁడతనికి

సంతతిగానిచ్చె నాత్మజను కాంతాభ్యాన్.

(శ్రీమదాంధ్ర) భాగవతము.

అజ్ఞానమందు త్యాగముండదు. నేను సాంసారిక విషయములనుండి కన్నులను మూసికొందును. అవి నన్ను బలవంతముగ నవియేమిచేయఁగలనని యనుచుండువారు కలరు. నీవు బయటి విషయములను జూడవు కాని సాంసారిక భోగవాసనలతోఁ గూడిన లోపలివిషయముల నెట్లు వ్రోసివేయఁగలవు? మనస్సు నిర్విషయము కానంతవఱకు, భోగవాసనక్షయము కానంతవఱకు కన్నులనెంతగా మూసుకొన్నను బ్రయోజనములేదు. ఉండునదా భూతములచే నేర్పడిన ప్రపంచమందు

“బయటకుండిన మనస్సు చంచలమగుచుండును, జిత్తమును నిలువ దిక్కునుండును. నేను బలములో మునిగి సమాధిస్థుడ నయ్యెదను అచ్చట శబ్దములేవియును విఁబడవు. ఆకర్షణ సూక్ష్మాలు చూచుటకుఁ గనబడవు.” అని శౌభరి మహాముని యనుకొనెను. యిట్లాలోచించు శౌభరి యనునానదీపలము లందు సమాధిస్థుడయ్యెను. సమాధికై నను నెప్పుడో యొక పుడవసానముండును. ఒకదినమున సమాధి తెలియఁగానే దృష్టి వెంటనే ఒక మకరముమీఁదఁ బడెను. అది తన భార్యాబిడ్డలతో విహార మొనర్చుటకు గాంచఁగానే గృహస్థు కావలయునను వానన ముని మనమున జాగృతినిఁజెందెను. ఆఁడు వెంటనే జలములనుండివచ్చి, యేఁబదిమందిని వివాహమాడి. అయిదు వేలమంది పుత్రులను గనెను. ఇంతకు సారాంశమేమిఁగా లోపలవాసనలున్నచో నొకప్పుడు కాకున్న నింకొకప్పుడైనను బయటపడితీరును సంసారములో నుండిన నెప్పుడో ఒకప్పుడు విషయసంసర్గముండితీరును. పైకి కన్నులు మూసుకొనుటచేత ధనుర్భాగములను ధరించిన వేటగానినిఁగాంచి నిప్పుకోడి (ఉష్ట్ర పక్షి) ఇసుకలోఁదలను దాచుకొన్నట్లుండును. “నేను వానినిఁ జూచుటలేదుకదాయని అది యనుకొనుచుండును. కానితాను జూడకున్నను దిన్నవారు నూచుచున్నారను సంగతి దానికిఁ దెలియదు చాలమంది అభిమానము గలవారు నేను వీనిఁ గనిపెట్టుకొని యుండును, దీనిని విచలితము కానీయను” అను

ముందు, ఇతరులకు గతి చల్లుచు ముందు, తనకు గతి జూచు
 కొనవలయును. తాను తన మనస్సును వశమొనర్చు కొనలేని
 వాడు. ఆవరము నచ్చినపుడు బాటిబ్రావాఁడతగుటకు ఉత్త
 దాయిత్యమెట్లు వహించగ యు? నివృత్తి మార్గము రర్హ శేష
 మైననుట నిర్వివాదవిషయము. ముందుగా గుడ్డను బురదతో
 ముందుటయును తరువాత ఘోరములతో నుదికి తెలుపు కాని
 చుకొనటయును బుద్ధిమంతులయొక్క లక్షణముకాదు. ముం
 దుగా బురదకానియ పుడుటయే శ్రేష్ఠమగు విషయము. కాని
 మనము బురదమార్గమున వెళ్ల వలసి వచ్చినపుడు బురదకాక
 తప్పదు అదివినశిత అంతువలన ఋషులు ప్రవృత్తి మార్గ
 మును సుఁక్షితమగు కోటయచిచెప్పిరి. ముందుగా గృహస్థాశ్ర
 మమునుండి విషయానుభవ మొనర్పము తరువాత మెల్ల మె
 ల్లగా దానినుండి యపరమింపవలయును. ముందుగా దాని
 అనిత్యతను, క్షణభంగురతను గూర్చి అనుభవించవలెను. తరు
 వాత నన్నిటినిండి విరక్తుఁడుకావలయును. దీనిని గృహమార్గ
 ముఁకును. ఇదియేరాజవధము. ఇదియే విఘ్న బాధాహీన
 మగు మార్గము విషయానుభవ మొనర్పక, క్షణికావేశమున
 నెవరివిలననైన నుత్తేజతులై వైరాగ్యధారణ మొనర్చిన
 వారిలో జాలమంది పతనమగుటయగుచుచున్నాము. కావున
 విశుద్ధనివృత్తి మార్గమున కేకొలఁదిమందియో అధికారులగు
 చున్నారు. గొప్పగొప్ప ఋషులును మహర్షులును బ్రవృత్తి

మార్గమును స్వీకరించిరి. అందుచలనవారు ధర్మముగ వేదవిధి ననుసరించి దార్శనికహాణమొనర్చిరి. ఈవిషయమున మిథ్యా హాసమును గావించినవారు సాధారణముగ జారిపోవుచుండుటను గాంచుచున్నాము.

సూతుఁడట్లు నెను:- “మునులారా! నేను ముందుగా మీకు ఋష్యశృంగమహాముని ఉత్పత్తికథను జెప్పి, ఆవేశ్య యొక్క మోహన కార్యకథను జెప్పెదను.

కశ్యపప్రజాపతికి విభాండవఁడను నొక పుత్రుఁడుండెను. ఆతఁడు గొప్ప త్యాగి, తపస్వి, సంయమి. స్వాధ్యాయ పరాయణుఁడు. విశ్వామిత్రుఁడు తపస్సుజేసిన సిద్ధాశ్రమ మందే ఆతఁడు నివసించుచుండెను. ఆతని తపస్సునకు పర్వతాగ్ర భ్యాతికలదు. ఆతఁడొక విశాల సరోవరమున నిలుచుండి సూర్యుఁడు తనవీపువైపునకు వచ్చువఱకు తపస్సు చేయుచుండెడివాఁడు. సరోవరము మంచిచక్కనిది, నువ్వుస్త్రుతమైనది. దానియందు నానావిధములగు కమలములు వికసించియుండును దేవతలు, సిద్ధులు, చారణులు దానిలో స్నానముచేయవచ్చుచుండును.

ఒకసారి ముని యెండకాలములో సదేసరోవరమందు నిలుచుండి తపమొనర్చుచుండెను సూర్యుఁడి నత్తిమీఁదకు వచ్చుచుండెను. నిలుచుండి నిలుచుండి ముని యలసిపోయెను.

శక్తిమందుష్టము వ్యాపించెను. సూక్ష్మము పూర్ణకళలతోఁ దపించుచుండెను. సరిగా నానమయమునకే స్వర్గమున నర్హ శక్తి ముండరియగు నూర్వసి స్నానార్తమై అచ్చటికు వచ్చి యుండెను. ఆయరువను రూపలావణ్యయుక్తయగు స్వచ్ఛైయల లనచు గాంచఁగానే మునిమనస్సు విచలితమయ్యెను. ఆతఁడెఱిగి ప్రియత్న మొనర్చి, దృష్టి నావైపునుండి మఃలింపఁ జూచెను గాని ఆమెతోనున్న శౌందర్యాధిక్యతనుబట్టి ఆతఁడు తన ప్రయత్నిమఃన విఫలఁడయ్యెను. ఆతఁడు తదేకదృష్టితో నా రూపరాశిని, శౌందర్యమునకు సాకారప్రతిమను, మాధుర్య మనోహరమూర్తి నట్లే చూచుచు నిలుచుండెను. ఆతనికిఁదెలి యకయే ఆతని వీర్యము స్థలితమయ్యెను. ఆనమయమున నా యాశోమములోని పెంపుడుజింక అచ్చటికి నీచు దాగివెను. నీటితోఁబాలుగా నాయమోఘ వీర్యమునుకూడ త్రాగెను. దానికిఁగర్భము నిలిచెను. దాని కడుపురుండియే మహాముని యగు ఋష్యశ్రౌంగుఁడుదయించెను మృగీగర్భమునుండి యద యించుటచే నాతని శిరస్సుమీఁద నొకకొమ్ముపుట్టెను. వి భాం డక మహర్షి ఆబాలకునిఁ బాలనపోషణ మొనర్చుచుండెను.”

అంతఁజౌనకుఁడిట్లు డిగెను:- “సూతా! ఇంతటి గొప్ప మహర్షి యొక్క వీర్యము ఊర్వశీదర్శన మాత్రముచేతనే స్థలితమై నది? ఒకానొక హరిణి మహామునియొక్క అమా ఘవీర్యమును నుదరమున ధరించు సమర్థత యెట్లుకలిగినది?”

అ తమామఃశ్చిద్ధిశః- “హూమీ! భవతవ్యమౌత్తైః
 కేయలః? భవతవ్యమెల్లున్నదో అట్టి నడకయే నడచుచు,
 ఈవారికి నాశారణవారిని గాదు పూర్వకాలనుంచొక దేవకవ్య,
 ఒక పుత్రావ్యవసర వాడను గన్నులను బెట్టించివేసివో వి చిత్త
 మామలలో, ననుచుగ భవతవ్యవలలో నీమెమారుచుండెను
 అమెమెల్ల నూయవలయుముగాంచి లోకపితానుహం
 దు బాధకలలోపము విచ్చెను. అతడువానిని “నీవుమర్త్య
 లోకమున వానినే బెట్టెను”మన శపించెను.”

ఆ మె మెలో అనుయవినయము లోపర్పగా
 బచ్చి యిచ్చెను:- “మంచిది. నాశాపము వ్యర్థము కాదు!
 నీవు వానినికావలసినదే. కాని నీయుదరమునుండి ఋషిపు
 త్రులకునుంచి నవ్రకు కీర్తనాపవిత్రముక్తిని తెండగలవు.”

ఇది వింటాన వానికి నంతోమముకలిగెను. ఆ దేవ
 కవ్యలో యిచ్చటకు నచ్చి వాడియయ్యెను. అదియామువ్యా
 క్రమమునే వివరించుచు, బచ్చని గడ్డినినినుచు, దన శాప
 విధికోటకు వ్రేళ్ళించుచుండెను. ఒకదినమున నూర్పసి అచ్చ
 టనుండి వోవచుండెను. అన నభి వాడినేనూనమున నుండుటకు
 గాండగానే ఆమెపై నీమెకు దయకలిగెను. ఈమె యుదరిము
 లోనికి ఋషి శిష్యము చేరుటెట్లుని యామె యాలోచింప
 నాగెను అనయముననే ఆమెనమ్మఖమున దపచ్చిచేయుచు

గశ్యపసుతుండగు విభాండకముహర్షి కనబడెను ఆమె లబ్ధా భావమును బ్రదర్శించుచు సరోవర సమీపమునకుఁ బోయెను. ఆమె స్నానమును నెవమున నచ్చుట తన గమస్తాంగములను నిరాస్మతము కావించెను. విధివిధానము, భవితవ్యతా ప్రాబల్యమున ముని దృష్టిదానిపైఁబడి, ఆతని శుశ్రూషుత్వ లి త ను య్యెను. మృతదానిని బాసమొనర్చెను. జైవస్మత భవితవ్య తను నెఱవేర్చుటకై శృంగిమహాముని యాహ్వాని యుదకమున జన్మించెను. మునిపుత్రునిగని యాహ్వాని స్మర్తము నలంకరించెను, ఆమెకిష్ణజామే పూర్వస్థితి ప్రాప్తమయ్యెను. విభాండకముని యాబాలకనకు గోక్షీరములచొసంగి చాలిన వోషణ మొనర్చుచుండెను.

మునికి శుకవతసముచే త్రోవలిగెను. ఆతఁడట్లుచు తొనెను:- 'అప్పుడను జూచుటతోడనే నాకేజము నశించినది. ఇప్పుడు నేనీపుత్రునకు బొరపాటునైన నే స్త్రీ దర్శనము కానీయును. నీనిని విశుద్ధ బ్రహ్మ చా రి గా నొనర్చెదను.' ఇట్లాలోచించుకొని ఆతఁడు తన మ్రతుండగు ఋష్యశృంగుండ దన ఆశ్రమమునదాటి పోనిచ్చుటలేదు. ఆతఁడతని కెనియము పూర్వకముగ జపాగ్ని హోత్రాదులను జేయించుచుండెను. వేదమును జదివించుచుండెను. పెద్దపెద్ద ఋషులతోఁగాక యనంతలో గలియనిచ్చుటలేదు. స్త్రీనిఁ దన యాశ్రమము సమీపమునకుఁగూడ రానిచ్చుటలేదు. వృద్ధఋషిపత్నియైననచ్చుట

టకు పచ్చుటలేదు పచ్చుట యల్లించుడు. పుత్రోపమ్ముఖ
 మున నెప్పుడును శ్రీయైక్కు పేరైన నెత్తుటలేదు. మునలు
 తిప్పు యింకెవరైన శ్రీపుణ్యములందురని యెఱుంగు నాతఁడెఱుం
 గుడు. ఆతఁడెప్పుడును నగరమునుగాని, నగరములోని వస్తువు
 లనుగాని చూచియుండలేదు. ఆతఁడు బ్రహ్మచారులవలె
 ముంజచేతులను ధరించును: కుదాక్షమాల, కుశవతితము,
 బ్రహ్మదండము పీఠని ధరించును పాలాశదండము, కొవ్వీసము
 నల్కలవస్త్రము-ఇదియే అతినివేషము. జప తపాగ్ని హోత్ర
 ములను, వానికవి వృక్షిరహములోని చేదు, వగరు ఫలములను,
 శోపలను, తప తండ్రిని తప్ప, యింక బ్రహ్మచరములో నిం
 కొక నస్తువైకలదని యెఱుంగుడు. బ్రహ్మచరమండండును దవ
 స్తులనియే: ఆతఁడనుకొను చుండును, అందఱును జప, తప,
 వ్రతానుష్ఠానముల నొనర్తురను కొనుచుండెను. ఆతని తండ్రి
 సమిధలను, గుళలను, ఫలపుష్పములను, జలమును స్వయముగఁ
 దేబోవును. మధ్యాహ్నోత్తరమున నొక్కజాము ఆతఁడు
 బయటకుఁ బోయెడువాఁడు. ఆతిథాచమయగానఁ దనపుత్రు
 నకుఁజాలగఁజెప్పును. ఈలోగా నెవరైన ఋషులుగానిండు,
 మహర్షులు కానిండు నచ్చినచో ఋష్యశ్లోగుండు వారికిని
 బాదాప్యములను, ఫల పుష్పములనొసంగి సంతోష్యుల నొన
 చ్చును వారికి స్వాగత సత్కారములొనర్చును. ఋషులంద
 ఱును ఋష్యశ్లోగుని యమాయకత్వమునకు నంతోపించెను

వారు విభాండక మహాముని తనపుత్రుని సరళశకు, అమాయకత్వమును, విషయాసక్తిజ్ఞునిగాంచి యుబ్బిపోవుచుండును. ఆతఃపూర్వక విధముగ నాతనివిషయమున సిశ్చింతించై యుండెను.

మునిసరుడగు ఋష్యశృంగుఁ డిప్పుడు బాల్యావస్థను గడిచెను. యనాపృత్య ఆతనికిఁ దెలియకయే ఆతనిశరీరమున గణికారము జమాయించెను. ఇంతవఱకాతనికి జడలేయుండెను. ఇప్పుడాతని మూఁతేవద్ద నల్ల బడఁజొచ్చెను. అచ్చట నల్లని చిన్నచిన్న పెండుకలు మొలవసాగెను, గడ్డమందును గవలములందును పెండుకలు పెరుగుచుండెను. హృదయమందును గొంచెముగ సరసతా సంచారము కాణొచ్చెను. చూచిన మన్యకభావముచే వచ్చి ఆతని కర్ణములందేదో గురుగురలాడెడివి; కాని దాని యభిప్రాయము నాతఁడు తెలిసికొనఁజాలక పోయెను. ఆతఁడమాయకపు పిల్లవాడేకదా! ఆతనిబుగ్గల మీఁద కొంచెము కొంచెముగ మొటిమలు మొలిచెను ఒక దినమున నాతఁడు తన తండ్రినిట్లుడిగెను:- “నాయనగారూ! నాకిదివఱకే ఒక కొమ్మున్నది. ఇప్పుడీ కపాలములమీఁదను శృంగములు పుట్టునాయేమి?”

తండ్రి యిట్లతెను:- “లేదునాయనా! ఇవి శృంగములు కావు, మొటిమలు వీనిని వ్రేళ్లతో పట్టివేయుము. అప్పుడం

మండితం నిరంకుశమువచ్చును. వరుసలు పెరిగిన నీవి ముఖ
మందు పుట్టుమందును, ఇవి మొటిమలు.

రాష్ట్రకూటుడుడిట్లనెను:- “తండ్రీ! మీకువలె నాకును
నిత్యైర్ష్యకము వచ్చునా.”

సింధి యిట్లనెను:- “అవును నాయనా! ఎందుకు
రాదు? కాని ఒక్కరోజులోనేరాదు, కృష్ణకృష్ణముగవచ్చును”

పుత్రుడుడిట్లడిగెను:- “తండ్రీ! ఎందులకోగాని నాశరీ
రము కొంచెము విరుపుగాను, ఆవలంతలుగానున్నదేల? ఇప్పు
డు మనస్సాక విధముగ నేమీమొగానున్నది”

తండ్రీప్రేమతో నిట్లనెను:- “నీవుచదువులో శ్రమ
తక్కువచేయుచున్నావు. చదువుచునేయుండుము. త్రికాలము
లందు స్నానమొనర్చుచుండుము. నిద్రను తగ్గించుము. ఇదొక
విధమగురోగము.”

అమాయకపు పిల్లవాడే మాటలన్నిటిని నమ్మెను. ఆత
నికి తన తండ్రీమాటలమీఁద నంతోశ్రద్ధకలదు. ఆతనికి
తండ్రీయే సర్వస్వము. తండ్రీయేమిచెప్పిన నదియే వేద
వాక్యము. ఈవిధముగ నాముషి ఘోరతపో నిరతుడయ్యెను.
ఆతనికి యువావస్థను గూర్చిన సామెత్పరిచయము కలుగలేదు.

ఇచ్చట నీశ్చక్రవేళ్య తననొక చలంకరించుకొని విభాం
డకమహాముని ఆశ్రమము వైపునకుఁబోయెను. ఆశ్రమముంకను
రెండుక్రోసులదూరమున నున్నదనఁగా ఇచ్చట నామె తన
నొకనొక పద్వితము మాటున లంగరువైచి ఆసెను. ఆమె నలు
వైపులను గుప్తచరులనుంచెను. వారందఱును మునియొక్క
గతి విధులనుగూర్చి జాడతీముచుండిరి. ఆమె మునియొక్క
దైవందీన శృత్యమును గ్రహించెను. ముని కుశనమిథల నెప్పు
డుతేఁబోవెను, ఎప్పుడుతిరిగినచ్చును- ఇదింతయును దెలిసి
కొని ఆమె ఒకపన్నాగమును బన్నిను చతుర్దశీదిశమున ముని
నుధ్యాహ్నకృత్యములను గావించుకొని పోవుననియు, సూర్యా
స్తమానమునకుఁదిగి వచ్చుననియును దెలిసికొనెను. ఏలననఁ
గా దర్శపౌర్ణమాస్యల యజ్ఞమునాతఁడమావాస్య పౌర్ణమా
స్యలగు చేయవలయును. అతఁడు వానికొఱకు చాలదూర
మునుండి మంచి సమిథలను దెచ్చుచుండును. సరిగా నాదినము
ననే ఆమె ఋష్యశృంగుని మోసగింప నిశ్చయించెను.

ఈక్రిపక్ష చతుర్దశివచ్చెను. ఒక రహస్యస్థానము
తాను తనయువతియగు పుత్రికయు దాగియుండిరి. విభాంజక
మహాముని మాధ్యాహ్నక కృత్యములను గావించుకొని, భోజ
నమొనర్చి కుశనమిథలు తెచ్చుటకుఁబోగానే ఆమె పరమ
సుందరియగు తనపుత్రికను బాగుగా నలంకరించి. పొడవ శృం
గారములను గావించి మునిపుత్రుండగు ఋష్యశృంగుని కడ
కుఁబంపెను.

ఆశేష్యావృత్తియును ఇహజే యువానస్థలోఁబ్రవేశించెను. దానివలన ముదమున మత్తయై తథుకు జెఱుకులతోఁ గులుకు లతోఁ మందమందగతిని నామె మునిపుత్రుని కడకుఁజేరెను. మునిపుత్రుఁడొక కుశాననముమీఁద నల్కలమును బఱచి వేదాగ్నియన మొనర్చుచుండెను. అప్పుడీవేశ్యాపుత్రిక గల గలమని శబ్దమొనర్చుచు నాతని సమీపమునకుఁ జేరుకొనెను. ఈమెచెఱిక్క బహుమూల్యములగు వస్త్రములనుండి సుగంధము వెలువడుచుండెను. ఆమె సుగంధపుష్పమాల ధరించి యుండెను కేశములకు సుగంధశైలమును రాచుకొనెను. వస్త్రములందును, శరీరముమీఁదను నత్తరు సలఁదుకొనెను. ఆమెచుగాంచి మునిపుత్రుఁడు వెంటనేలేచి నిలుచుండెను. ఆమె ముఖమండలము దామినివలె మెఱయుచుండెను. కర్ణకుండలములు కపోలములమీఁదకువచ్చి కదలుచుండెను. వాని ప్రకాశముచే నామె సౌందర్యము వెలిగ్రొక్కు చుండెను. ఋష్యశృంగుఁడామెనుగాంచి నిర్భాంతమాయెను. ముని యిట్టిదానిని నేటిరకు చూచియుండలేడు. ఎంతోగొప్ప వ్రతధారియగు గొప్పనినియని యాతఁడు తలఁచెను. అందువలన నాతఁడు తన సహచారము ననుసరించి మునికభ్యర్థనమును గావించి యిట్లు పలికెను:- “మునివరా! మీతపస్తేజముచే నేను మిమ్ములను ననుచు తాపన శ్రేష్ఠులరని భావించు చున్నాను. కావున నేను మీఁదఁబ్రాణము మొనరించుచున్నాను. ఈగంగాజలము

నుండరమైనది, స్వచ్ఛమైనది, నిర్మలమైనది. ఇందులో వట్టి వేళ్ళను బడివవి. దీనితో మీరు కాష్టాన్ని గడిగొనుడు. ఇది అవ్వవస్తువులతోఁ జేయఁబడిన అర్ఘ్యము. దీనినిమీరు గ్రహింపుడు. ఈ నుండిరవల్కల వస్త్రమును బురిచిన మృగచర్మముపైఁ గూర్చుండుడు ఈవశమందలి కేగుపండ్లు, సీమకేగు ఉపరికపండు, ఇతరఅరణ్యక ఫలములను మీరు స్వీకరించుడు'

ఆపేశ్యాపుత్ర యిట్లనెను:- “స్వామీ! నేనెవరి ననుస్కారమును స్వీకరింపను. నేను నీవాద్యావ్యయములను స్వీకరింపను. ఈజేదు, వగరుకల యాయారణ్యక ఫలము లెందులకు? వీనిని నేను దూరముగఁ బాటవై చెడను మీరు నేనొసంగు ఫలములను దినుడు, నేనుదెచ్చిన పేయమును ద్రావుడు. నేనెవరి ననుస్కారమును నిట్లుగ్రహింపను. నేనందఱును నాలింగన మొనర్చుకొనుట నాప్రతిము కావున రమ్ము. నేను నిన్నాలింగన మొనర్చుకొందును”

ఈమె యాలింగనములో హాలాహలవిష మిమిడియున్నదని అమాయకుఁడగు ఋషికుమారునకుఁ దెలియదు. సరళస్వభావమున నాతఁడామె పక్షిస్థలమును గొఁగిలించుకొనెను. ఆవారపనిత మునిపుత్రుని గాఢాలింగనము కావించుకొనెను. మునిపుత్రుని శరీరమంతటను నొక విద్యుత్తు ప్రవహించినట్లుండెను. ఆతఁడాత్మ విస్మృతిఁజెందెను. అంతట నామె ఆతని

ముఖమును మాటిమాటికి వంగి ముద్దుకెట్టుకొనెను. ఆమె మొట్టమొదట సుఖద స్వర్ణచేతను, శరీరముమొత్తము దివ్యగంధము చేతను మునిగి చైతన్యముచుండినది. ఈ మాయయే మో ఆతఁడు తెలిసికొనఁ జాలకపోయెను. అంతనామె ముసిపుత్తు నకు తనరూచినుండి విసగుల్లను దీసియిచ్చెను. జీవితమంతటను నాతఁడు చేదు, చగరు కలిగిన వన్యఫలములనే తినచుండెను. అనుండున, స్వాదీప్య, రసయుక్తమును, గురుక కేయఁగానే చలగఁ గ్రొందుపోవుచున్న సుగంధితఫలములనుదని ఆతఁడు చకితుఁడయ్యెను. దానివలన నాతనికిఁ దృప్తికలుగలేదు. రస గుల్లను, గులాయణమున్ మొదలగు వానినిఁజెట్టి, ఆవేశ్య మంది సుగంధితుగు ద్రవ్యములతోఁగూడిన నానవమును దాగించెను దానినిఁ బ్రాగఁగానే ఆతనికిఁ గన్నులెఱ్ఱపడెను. ఇప్పుడాతఁడా వేశ్యాపుత్రుని తదేకదృష్టితోఁగూచుచుండెను ఇప్పుడామె తన వస్త్రమునుండి బంజినొచ్చినను. పాద నూపు రములను మ్రోగించుచు నామె బంజిననురవైచెను ఆమె వరువిది దానినిఁ దెచ్చెడిది ఆమె ఋష్యశృంగుతో నిట్లు నెను:- “నీవును దీనినిఁజైనందు పైననే నీవేతులతోఁచిసి కొనుము.”

ముని పుత్తుఁడెన్నఁడును బంజిఁజూచి యుండలేదు. ఆతఁడామె చెప్పినట్లు దానివెంటఁ బరువిడసాగెను. ఆమె అవ శాసము చిక్కినపుడాతనినిఁ గొగిలించుకొనుచుండెడిది. ముని

పుత్రునకు గొప్పరుఖముగఁ దోచుచుండెడిది. ఆతఁడుమాటి మాటికామె ఆలింగనముచు నోరుకొనుచుండెను. ఈవిధముగ నామెచాలసేవటివఱు బంతినాడుచుండెను. బంతి నాడునపుడు మడిమలవఱును వ్రేలాడునామె వేణియందుకల పువ్వులు చాలచాలెను. అంతటనామె మునిపుత్రునకు గానమునువిడిపించెను నృత్యమును జూపించెను. ముని వచ్చునమయమైనదని గ్రహించి ఆతనితో నిల్లెనను:- ‘మునివరా! ఇప్పుడు నాకు వెల్లుటకాజ్ఞయిండు. ఆలస్యమైనది, నేను మా యాశ్రమము నకుఁబోవలయును.’

వివశతాస్వరమున ముని పుత్రుఁడిల్లెనను:- “నేను నీవులేక యెట్లుండఁగలను. నన్నుఁగూడ నీవెంటఁగొనివచ్చు. నీయాశ్రమ మెచ్చటనున్నది?”

వేశ్యాపుత్రి యిట్లనెను:- “మాఆశ్రమమిచ్చటికిదూర ముననున్నది. ఇప్పుడు నేను సంధ్యావందనాది సాయంకాలీన కృత్యములొనర్పవలసియున్నది. నేనెప్పుడైన మరల వచ్చి నచో నీకు మాఆశ్రమమును జూపుటకుఁ గొనిపోయెదను. ఈసమయమున నాకుచాలా అనగరమైన పనియున్నది.” ఇట్లు పలికి ఆమె కులుకుచు, ఓరచూపులతో నోయ్యారముగ ముని పుత్రునిఁజూచుచుఁ బోయెను.

నూతఁడిల్లెనను:- “మునివారా! ఆశ్చర్య కనఁబడు సంతోషము మునిపుత్రుఁడు తదేక దృష్టితో నిలుచుండితిమెను

జూచుచుండెను. ఆమెకనుమటుగు కాఁగానే ఆతఁడు క్రిందఁ
బడెను. ఆతఁకి మూర్ఛవలెవచ్చెను. ఆసవమదముచే నాతని
కన్నులెక్కువయ్యెను, హృదయములో నొకవిధమగు బ్రాంతి
కలిగెను. ఆతని పక్షమైన హృదయమును గలచినట్లుగ
నుండెను. అందు మధురమగు వేదచకలుగుచుండెను. కొంత
సేపటికి మునిపుత్రునకుఁ జైతన్యముకలిగెను, ఆతఁడు లేచి
కూర్చుండెను. ఆశీనకీప్రించ మంతయును శూన్యముగఁదోఁ
చుచుండెను. భూమితిరుగుచున్నట్లుండెను. చతుర్థశఁ చంద్రుఁ
డాతని యాదశమగాంచి నవ్వుచుండెను. యువకముని యొక్క
హృత్తంత్రులొపేశ్యా విరహవేదనచే మ్రోగుచుండెను.
ఆతఁడు సంధ్యావందనమును, వేదపాఠమును, గోదోవాన
మును-సర్వమును మఱచి పిచ్చివానివలె నిర్నిమేష దృష్టితో
నాకాశముపై పునకుఁ జూచుచుండెను. ఆతని నేత్రములనుండి
ఆశ్రువులు స్రవించుచుండెను. ఆతఁడా వేశ్యాప్రత్యయొక్క
మనోమయమూర్తితో సంభాషించు చుండెను. ఆమెనుహృద
యమందీరమునఁ గూర్చుండఁ జెట్టుకొని ఆమెను ధ్యానించు
చుండెను.

ఋష్యశృంగగుడు మా యలోఁబడినాడు.

(200)

శ్లో॥ నాట్యపంజర వాదితైర్విభ్రమాంతంగ నార్తతైః॥

సతు వాక్ష్మోఽనవత్కర్మ కింహవేష్ట్యం మరుత్సవః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ ఆ ౯ శ్లో॥

క॥ ఆడుచుఁ జెవులకు నింపుగఁ

బాడుచు నాలోక నిశిత బాణాఘములన్

వీడుచు దగ్గఱ నోడుచుఁ

జేడియ లాతపసి కడకుఁ జేరి కలంపన్॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

శీల, శంకోచ, లక్ష్మ, విషయాది సద్గుణములు చిత్తమును కామినీకీగంటి చూపుల తూపులు భ్రుకుటీరూపమగు భనస్సున సంధించి యువకుని హృదయమును వేధింపనంత పటికేనిలుచును. మనస్సునఁ గామానక్తి అకరించినప్పుడు వ్యసహారమునందు గపటత బయలుదేరును. పెద్దల యెకల నాదరభావము తగ్గుచుండును. భావనోపన వ్రవృత్తి వృద్ధినిఁ బొందును. మనస్వస్య చింతనీయవస్తువులను వదలి యాసుందరమూర్తి నే మనన మొనర్చుచుండును. భగవంతుని

కలహం హర మధురమూర్తిని మనము నిత్యమును ధ్యానించు
 చుండుము. హతపూర్వకముగ మనస్సును దానియందు లగ్న
 మొనర్చుచుండుము ఎల్లప్పుడును దానిని సమ్మఖమున
 నుంచుకొనుటకు జ్యోయత్న మొనర్చుచుండుము. నఖమునుండి
 కిబవటకును. కిఖనుండి చరణము వటకును మనోయోగముచే
 దానినిఁ జింతించుచుండుము. అయినను నది మనస్సున నిలు
 వదు. ఎచ్చడును స్వప్నమునైనను గనఁబడదు. దానికి విప
 క్తిముగ నొకానొక నుండరియగు కామినిని సహజ స్వభావ
 మునఁజూచినచో, చూచి దృష్టి నటునుండి తొలఁగించినను,
 తనావలోకనముచే మనస్సు సందామూర్తి గట్టిగాఁబాతు
 కొనును దానిని మఱచుట కెంతగాఢ ప్రయత్న మొనర్చిన
 నంతటికీయై యధికమగుచుండును. ఇదియే యీశంసారము
 నేర్పఱచిన నాతని ప్రకృతి. మాయలేక ఆవిద్యజడరూపమును
 మిథ్యయగు మాయయందే ఇట్టిఆకర్షణముండినచో నామా
 మాపత్యయందెంతటి యాఁర్పణ ముండవలయునుః ప్రాకృతిక
 శాందర్యమందే యింతటి మాదకత యుండినఁ బ్రకృతి వరుఁ
 డగు నావరమవుననుని శాందర్యమందెంతటి మోహకతయుండ
 వలయును కాని దీనిని గ్రహించుయోగ్యత యుంకవలదా?
 యోగ్యతయును నాతని కృపచేతనే ప్రాప్తముకాఁగలదు

సూక్తుఁడిట్లు ననుఁ:- “ము ను లా రా! వేశ్య వెడలి
 పోయిన ఆల్పకాలమునకే విభండక మహాముని సమిధల

మోఁపుచు శిరమునఁజెప్పుకొని; కుశ, శలపుష్పములగు నైకొని
తన మాశ్రమమునకు వచ్చెను నేడతని పుత్రుఁడు మా
మూలు పతిని నాతని సమ్మానింపలేదు. పరుషిషిహాయి అతని
శిరస్సునుండి సమధల మోపుచు దించలేదు. కాస్త కడుగు
కొనుటకు గమంజలుపునందు నీరునింపుకొనితేలేదు. అతఁడు
మునినిఁగాంచి లేవనైన లేవలేదు. ముని ఆశ్రమమునకెప్పుడు
వచ్చినదియు నాతనికి దెలియదు. పీరినిఁగాంచి ముని చకిఁడు
దయ్యెను. నేడతని పుత్రులకు విచిత్రస్థితి కలిగెను ఇంతకు
పూర్వము ఋష్యశృంగుడిట్టి స్థితిలో నుండుటకు జూడలేదు.
ఋషిఁ త్రొక్కికొంటరిగా నాశూన్యాశ్రమమునఁ గూర్చుంకి
యుండెను, ఆవేశ్యాప్రతిహేయ, మనోహరమూర్తిని దర్శ
యఁజై ధ్యానముచేయుచుండెను. వియోగ, విపకతా, విక
లతా, వ్యాకులతా కారణమున కేడిఁబట్టాకృతులను విడుచు
చుండెను అతని కన్నలెఱ్ఱఁ బడియుండెను అతఁడు తదేక
దృష్టితో నాకాశము వైపునకు జూచుచుండెను అతఁడాకా
శమునఁ ద్రాటక మొనర్చుచున్నట్లుండెను. అతని మనస్సు
దూషితమైయుండెను. తనపుత్రిని యాస్థితినిఁగాంచి ముని సమ
ధలమోపుచు దించియుంచి ఋష్యశృంగుని సమీపమునకుఁ
బోయి యిట్లు నెను:-“వత్సా! నేడు నీనిల్లున్నావేల? ఇంత
వఱకుసేపు నాయంకాల సంధ్యాగ్ని హోత్రముల నేలఁగానింప
లేదు. ఈస్రుక్కువములింకను గడగఁబడకయే పడియుండిన

నేల యజ్ఞశాలలోని వస్తువులన్నియును నస్తవ్యముగఁ బడి యుండినవేల? ఈయాననము, మృగచర్మముట్లేపడియున్నవేల? ఇంతవఱకుఁ నీవు మాడలను బాలకువిడువలేదు, ఆవులనుబాలు పితుఁడేదు నీకన్నులెక్కుఁబడి యున్నవేల? నీవల్కలవస్త్రము లకుఁ ఘోషియినదేల? నీకిట్టి దయనీయదశ యేకారణము నలననైనది? నీవన్యహాసస్కుఁడవై యుంటివేల? ఇట్టిస్థితితో నిదివఱకెన్నడును నిన్నుఁ జూచియుండలేదు నీవునీదుఃఖచింత లకుఁ గారణమేమో నాకుఁజెప్పుము "

మునియొక్క యాక్షరార్థమునని ఋష్యశృంగుఁడులేచి పూజనీయుడగు తన తండ్రికిఁ బ్రణామము కాపించెను. అతఁ డత్యంతమూఁకఁడు. మోసమును, కపటమును, దాపరిక మును నాతఁడు నేర్చుకొననేలేదు ఇని పగరముల యొక్కయు నభ్యంతయొక్క యున్నతికిని సంబంధించినవి. సరళముగా, నిరా డింబముగా వనజేవితమును గడుపు అమాయకపు మునికుమా రులకుఁ బరమిందనే యుండదు అందులన మునియడుగఁగా సరళితతో నిట్లు నెనుఁ: "తండ్రి! ఏమి చెప్పుదును? మీరు వెడ లిన తాఁవాతి కొక క్షేపర్పియును, దవర్పియనగు మునియిచ్చుటకు విద్యనీనాడు. తండ్రి! నేటివఱకింతటి వ్రథావసంతఁ డగు తిరోధుని దర్శనమును నేను కేయలేదు, అతని సమస్త విషయములు విదితములుగను, నాకర్హకములుగ నుండెను. అతని కేవలము మన మునులందఱు వేషమునకు విలక్షణముగ

నున్నది. ఆతని జడలు పెద్దవిగనున్నవి. అవిండు పాయలుగ
 వెరుకవైపున నమర్కబడి విచిత్రరీతిని వేలాడుచుండెను. అవి
 మన జడలవలె సూక్ష్మముగను, శుష్కముగనులేవు. అవి నును
 పుగను. సుందరముగను నున్నవి. వానియందు నిగంతరమొక
 దివ్యగుంధము వెలువడుచుండెను. వానియందు చిత్రచిత్ర
 రంగులుగల పుష్పములు సూర్యబడియుండెను. ఇదిగో ఎదు
 రుగాఁగొన్ని పుష్పములు పడియున్నవి. ఇవి యాతపోధనుని
 జడలయందు రాలినవి ఆతని మస్తకము విశాలముగను, నాక
 ర్షకముగను నుండెను. ముము భస్మమును ధరించుచున్నామే,
 ఆముని అట్టి తిలకమును ధరింపలేదు. ఒక్క యెఱ్ఱని బొట్టును
 ధరించినాఁడు ఆతని శరీరమున కలఁడు కొనినభస్మము నల్లగా
 లేదు. స్వచ్ఛముగను, సుగంధముగను నున్నది. ఆతని కను
 బొమ్మలు మనకువలెలేవు, అట్టికనుబొమ్మలను నేనిదిఁజూకేము
 నినిఁజూడలేదు. అవిశుష్కముగను, వంకరగనున్నవి. వాచికేరి
 రాచినాఁడోకాని అవి అంబుకొనియున్నవి. ఆతని నేత్రములు
 విశాలముగను, గమలములవలెను నున్నవి ఆతఁడు నానైపు
 చూచినపుడు అమృతవృష్టినిఁ గురిపించునట్లుండెను. ఆతని
 నాసిక మిక్కిలి మందముగను, నెత్తుగను, పలచగనుండెను.
 ఆతఁడెట్లు శివమొనర్చినాఁడోకాని దానియందు గుండ్రని
 వస్తువును ధరించినాఁడు దానిలోని నీలపు కిరణములు
 మెఱయుచుండెను. తండ్రి! కపాలములశోభను నినుమడింకఁ

జేములేగో గుండ్రని వస్తువులను గర్జ ములందు ధరించినాడు. ఆతని కంఠములావుపాలవలె జెల్లగనున్నది. ఆతని ముఖము లమునుండి నిరంతరము సుగంధము వెలువడుచుండెను. ఆతని దేవతలు డొంకపడ్లవలె నుండెను. ఆతని రుద్రాక్షల వన రుద్రాక్షలకు భిన్నముగనున్నది. అవి నల్లగలేవు, పచ్చ గ నున్నవి. అవి తతతతమెఱయు చున్నవి. ఆతనిది తులసీమాల కాదు. ఎఱ్ఱగను, సీలముగను, బచ్చగనునున్న ముక్కలుగ నున్నవి. ఆకేవో తెలియవు. ఆతడు చాలమాలలను ధరించి యుండెను ఆతని పుష్పమాలయును దివ్యమైనది. ఆతని బాహువులెత్తువల్లములుగ నుండరిముగనున్నవి. రుద్రాక్షల వ్రాసమున నాతడేసియో విచిత్రముగ మోగుచుండు వస్తు వులను ధరించియుండెను. ఆతని కంఠమునకు కీర్తిదను వక్షః స్థలముపై నను గుండ్రగను, నుబ్బెత్తగను, రోమరహితముగను నున్నరెండు మారసపిండములు కలవు. అవి ఒక యెఱ్ఱనిదియు, బలుచనిదియునగు నెఱ్ఱనిచిత్ర వస్త్రమున గట్టబడినవి. ఆతడొక సీలపు పల్కలమును గట్టుకొనినాడు. అది ఆమిత పలచనగనున్నది దానినుండి అంతయును గనుబడును. ఆతని ప్రేళ్ళున్నగను గోమలములుగను నున్నవి. ఆతని పవిత్రము క్షణలతో జేయబడియుండలేదు. దానిలో నేదో యెఱ్ఱగను దళితతమెఱయు వస్తువు బిగింపబడినది. ఆతని యందరము కృషించినది. నాభి లోతుగను గుండ్రగను నున్నది. ఆతని

మేఖలమన మేఖలకు భిన్నమగున్నది. దానిలోఁగల విచిత్ర మేమనఁగా నదిమోగును. ఆతని వల్కలములమీఁద నది మెఱుఁగుతీఁగనలె మెఱుఁచును. ఆతని మితంబమితరమునుల నితంబములకంటెను, లావుగనున్నది. ఆతని వల్కలములన్నిట నుండియును సుగంధము వచ్చుచుండెను ఆతపోధనుండగు యోగి నడచుచున్నప్పుడాతని పాదములందేదో విచిత్రవస్తువు మిక్కిలి మధురస్వరమున మ్రోగుచుండును. ఆతని చరణములు కోమలములుగను, ఎఱ్ఱగను, రంగువేయఁబడినట్లుగను, సుందరముగను, సుగంధయుక్తముగను నుండెను. ఆమహానుభావుఁడు విచిత్రముగ నడుచును. ఆతని ముఖమండలమున నిరంతరము మందహాసము వ్యాపించియుండును. ఆతఁడు కిలకిలనవ్వుచోఁ బుష్పములు వికసించినట్లుండెను. తండ్రి! ఆతని తేజము, తపము, వ్రతము అవన్నియు నలౌకికములే. ఆతని బ్రహ్మచర్యవ్రతము పేరేమి? ఏయనుష్ఠానము ద్వారా ఆతఁ డిట్టితేజమును సంపాదించినాఁడు. నేనుగూడ ఆతనితోఁగూడి అట్టితపస్సునేచేసి అట్టితేజమును బొందెదను.

తండ్రి! ఆతఁడు నవ్వుచు నాదగ్గరకు వచ్చినాఁడు. నేతనికి బ్రహ్మమయోనర్పణ దలచితిని. పాదార్ఘ్యములను నీయఁదలచితిని; కాని ఆతఁడు నావ్రహ్మమును స్వీకరింపలేదు. నేనొసంగిన పాదార్ఘ్యములను స్వీకరింపలేదు. నేనొసంగిన నేరేకుపొద్దును, పిచ్చులములను, బిల్వఫలములను, ఉపరిక

పండ్లను, సీతాఫలము మొదలగు ఫలముల నాతఁడు గ్రహిం
 పక దూరముగఁ బాటవైచెను. అంతనాతఁడు తనసంచి నుండి
 గుండ్రగానుండు చిన్నచిన్న విచిత్రఫలములను దీసెను. ఆశ్చ
 ర్యచూషణగా దండ్రీ! అతని ఫలములకుఁజైన పెచ్చులేదు.
 గింజగాని, కీచుగానిలేదు. వాని రుచి ఆశాంకమునుండెను.
 అన్మహోపమానములగు నాఫలములు కంతమన నిలుచుట
 లేదు. వానిని నోటనుంచుకొనఁగానే నాలుకయందు నోరూ
 రును అవి వెంటనేమింగుడు పడిపోవును. వానినెన్నిటినిఁ
 దిన్నను దృక్తి జనింపదు వానిచే పండ్లును బులియవు. చిత్త
 మును విలుగుచుకెందదు. పండ్లతోఁబనిలేదు. పెదవులుదాటఁ
 గానే అవి కరిగిపోవును. వానికవియే క్రిందకుఁబోవును. అంత
 నాతఁడు తన కిమండలువును దీసెను. అది మర కనుండలువు
 నకుఁబిన్నముగనుండెను. అది మిక్కిలి మెఱయుచుఁగొంచెము
 వాడుగుగనుండెను. దానినోరుచిన్నది. అది యేదోవస్తువుచే
 మూయఁబడియుండెను. దానిని దెఱచి దానినుండి ఆత్మజ్ఞాన
 పేయపదార్థము నొసంగెను. దానిని ద్రావఁగానే నాకీభూమి
 యోగయును దిగుగువన్నట్లుండెను. చిత్తమందు స్ఫూర్తియు
 తృప్తియుయ్యెను. ఇంద్రియములందు మాదకత్వము వ్యాపిం
 చెను విచిత్ర పరిస్థితికలిగెను. తండ్రీ! ఆతనివద్ద బిల్వఫలము
 వలె నాఫలముకలదు దానినాతఁడు నేలవీక్షణగొట్టఁగా నది
 యెగిరినది. అతఁడు దానిని మధ్యలోనే కేతులనుజాపి పట్టుకొ

నును. మరలఁగొట్టును, మరలఁబరువిడి దానిని దెచ్చును. ఈవిధముగ నాతఁడు చాలసేవటివఱచు నాతోఁగొడించెను. ఆతఁడు మూఁటిమాటికిని నన్నుఁగొనిలించుచునును. అప్పుడు దానివలన నాకు మిక్కిలి సుఖముగఁగెడిది చాలనాకులా తఁడు నాముఖముపొడవఁ దనముఖమునుదెట్టి, అవ్యక్తముగు నొకశబ్దమును గావించెను, దానివలన నాకు రోమాంచయ్యెడిది. ఇంకీ! ఆనుభవమును చాలమంచివాఁడు. ఆతఁడు స్వచ్ఛమైన నవ్వుచు నాతో సంభాషించుచుండును. నన్నెక్కువగఁ బ్రేమించెడువాఁడు. ఆతని నడక, వైఖరి, యాసము, కూర్చుండుట, నిలుచుండుట, అవలోకనము, నవ్వు క్రోడ. వేదగాయనము. న్యాయము-అన్నియును మోహకములుగను విచిత్రములుగను నున్నవి. ఆతని జడలనుండి పుష్పములు రాలెడివి ఆతఁడు చాలసేవటివఱచు నాకడనేయుండెను. నాయనా! నానునన్నాని వెంటచుండఁజే నచుకొనుచున్నది. ఆతఁడు వెడలి నప్పటినుండి నామనస్సు మిక్కిలి విచారము చెందినది, శరీరము విరుపుగానున్నది. ఒక్కక్షణమైనను నాతఁడు నామనస్సులో లేకుండఁడు. నేనును నాతనివలె జవస్సను జేయఁగోరుచున్నాను ”

అమాయకుఁడును, నేమియును జెలియని వాఁడునగు తన పుత్రుని నోటినుండి యీవాక్యములన్నిటిని విని. ఒకానొక కులట తన పిల్లవానిని మోసగింప వచ్చినదను సంగతిని

ముని గ్రహించెను. అయ్యో! ఈతఃకొఞ్చకై నేనన్న ప్రయత్నము లొనర్చితిని. ముర్ఖమును వ్యర్థములయ్యెనే నాకుమా. ఇది శ్రీకృష్ణుని మాదియుగ నుండవలయునని నేననుకొంటిని. ఇప్పుడొక్కసారి యీతఁడు దాని ననుభవించినాఁడు. యిప్పుడు వీనిని రక్షించుట అసంభవము. అయినను నాతఁడు తన చిత్రముని శ్రీకృష్ణునిమును గలగఁజేయనీయలేదు. వయస్సుచేత నాకాలమున నజ్ఞానమందే యుంచుటకు నాతఁడెట్లు నెఱుఁగెను? "వత్సా! ఆతఁడు తిపస్వియైనఁడును గాఁడు, రాక్షసుఁడు. రాక్షసులు మిక్కిలి మాయావ్రలుగ నుండుదు. నాకు విశ్రాంతి విడితః ప్రేమములను భరించి కుపథములకు గొనిపోవుచుండుదు. మరల నెన్నఁచైన నెట్టి ప్రేమముల రాక్షసులు నచ్చినచో వారిని దాకరాదు పెద్దపెద్ద జడలు కలిగియుండి, మూఁటిమీఁద గడ్డములును, టూనములును లేక, కంఠమునకుఁ గ్రీవఃకుక్కులమున మాంసపిండములున్నచో నెట్టివారివందఁ జూచు మోసపు రాక్షసులని భావించవలయును. ఆఫలములు విషఫలములు వాని నెన్నడును దినరాదు. ఆరాక్షసి నీకొసంగిన పేయపదార్థము తిపస్సుల కపేయము; దానిచలన తప. ప్రేమ, ధర్మకర్మలన్నియును నష్టములగును. నీవు పొరపాలున నైనను మరల నెన్నడును దానిని ద్రావరాదు. రాక్షసుల విషయమున దాగ్రీతగ నుండవలయును వానినిదాకినను బాపము సంభవింపదు. అయినదేమో అయినది. గంగాస్నానమొన

ర్పము. గాయత్రిని చెట్టింపుగా జపమొనర్చుము. సాయంకా
లీన అగ్నిహోత్రమును గావించుము. ఆరాక్షుని మ ఆ చి
హ్న మున్ను”

పుత్రుడు తండ్రితో మాత్రము ‘చరియే’ ననెను గాని
ఆతఁడామెను మనస్సుతో మువ్వబాలకుండెను. ఒక్కసారి
ఒక్కరుఖము నడువించినప్పుడు తీవ్రవైరాగ్యము లేక
దానిని మరిపించలేము.

విభాండక మహర్షికి మిక్కిలి చింతకలిగెను. ఆతనికి
రాత్రి నిద్రవట్టలేదు. ఆతఁడు తెల్లవారంగనే ఆవేశ్యును వెదుకు
టకుఁబోయెను. ముని తనను వెదుకుచున్నాడని ఆమె తన
గుప్తచాయలవలనఁ దెలిసికొనెను. అందువలన నామె మూఁడు
దినముల వఱకు దాగియుండెను. మునికి ఎనములో నెవరును
దొడకక పోవునప్పటికి ఆతఁడు నిరాశను జెందెను.

మూఁడవదినమున నాతఁడు కుశనమిథలను దెచ్చుటకు
వనమునకుఁబోగానే వేళ్ళొపుత్తి మరల ఋష్యశృంగుని
సమీపమునకు వచ్చెను ఆమెను బూడఁగానే మునిపుత్రినకు
రోచుములు నిక్కపొడిచెను. ఆతఁడుల్లాఘముతో నిల్లెననుఁ-
“మునివరా! నీమీమూఁడు దినములనుండి యెచ్చట నుంటివి?
నాకు నీవు లేకున్న ఊహణమును భారముగనున్నది నీసప
స్తేజ బ్రహ్మచర్య వ్రతములకు నేనుమిక్కిలి ప్రభావితుఁడ

నేలేని. నాకుండ్రికి నీవు వచ్చుట యిష్టములేదు. కావున దయ
యించి ఆతఁడు తిరిగి రాకపూర్వమే నీవు నన్ను నీయాశ్రమ
మునకుఁ గొనిపోమ్ము. నీయాశ్రమమును బాడవలయునని
నాకు మిక్కిలి కోరికగనున్నది.”

వేద్యకు గానలసినదియే ఆమె వెంటనే మునిపుత్రుని
వెంటఁజెట్టుకొని పోయెను. నౌక దగ్గఱకురాగానే ఆమె
మునిని దానియందఁ గూర్చుండఁజెట్టి, పల్లెవాండ్రితో మెల్ల గా
పడనను విరువుడని చెప్పెను. పడవవాండు నౌకను వదలిరి.
గంగయొక్క ఉత్తరతరంగములను జీల్చుకొనుచు నౌక
ప్రవాహమునఁ బోవుచుండెను. వేద్య వివిధవిధముల పాడి
యును, నానావిధముల హావభావములను జూపియును మధుర
ములును, గర్జప్రియములునగు నాయీమాటలను జెప్పచు
ఋష్యశృంగ మహాముని మనస్సును నానందింపఁ జేయుచుం
డెను. తాను వేదకలోకమునకు వచ్చినట్లు ఋష్యశృంగుండు
ధావించుచుండెను. తాళస్వరయుక్తమును, మధురికఠముతో
సరళగానమును వినియును, నానాభావ భంగిమములను సహృద
నృత్యమును, వివిధవాద్యముల సుందరస్వరమును విని ముని
ముగ్ధుడయ్యెను. చాలసార్వారతఁడు మధ్యలోఁ దండిసి స్మరిం
చెను, కాని వేద్యలాతనికాయీ మాటలను జెప్పి మాటపించిరి.

చాతుర్విధమున నెను:- “మునుల్వారా! ఈవిధముగ వేశ్యలు
 నివిధోపాయములచే విభాండక మునియొక్క అమాయకపు
 పుత్రుని మాయచేసి తెచ్చిరి. ఈనమాచారముచు సంకడేశాధి
 పతియగు రోమపాదుడు వివరానే అతని హర్షమునకు మేజ
 లేకుండెను.

రోమపాదునివంశజులు.

(200)

శ్లో॥ పరిహమదాహ్లాదభో యేన తేజేఽప్రజాః ప్రజాః॥
చతురంగో రోమపాదాహ్లాదభో లాక్షస్తు తత్పుత్రః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౧౦ శ్లో॥

అ॥ అన్యపాల చంద్రుడవత్స్యః ధైయుఁడ
నైజిగి మునికులేంద్రుఁడిందుఁగూర్చి
యిష్టిసేసి సుతుల నిచ్చెనాతనికృపఁ
బంకిరథుఁడు పిదపఁ బడసెనుకుల॥

ప॥ అరోమపాదునకుఁ జతురంగుండును జతురంగునకుఁ
బృహద్రథుండును నుదయించిరి.”

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము.

ఎంతటి కామాతుర పురుషునకైనను వానికత్యంత
క్రోధమును దెప్పించినచోఁ గ్రోధావేగమందాతనికీ గామ
వాసన నశించిపోవును. ఇదేవిధముగఁ గ్రోధావిష్టునకుఁ దన
కామనానుసారముగ మోహకవస్తువులను జూపించినచో వాని
క్రోధమునశించును. క్రోధమొకవిధమగు నగ్ని. అగ్నియెట్లు
జలముచే శాంతించునో అట్లే క్రోధాగ్ని శుచియును, సుంద

రమును, పవిత్రమును, సుజ్జ్వలమును, మోహకమును, శృంగార రసయుక్తమునగు నస్తువులను గాంచినశాంతించును. కోరిధిముండల క్రోధమును జూపిన నాతనిక్రోధము వృద్ధి జెందును. చిత్తమున కనుకూలపరిస్థితి యుండినచోత్తము నీకు నీరై పోగలదు. అప్పుడు తానుజేసిన దానికిఁ బశ్చాత్తాపమును జెందును.

నూతుండిట్లినను:- “మునులారా! అంగదేశ సమీపమునకు రాఁగానే వేశ్య తననావరు నిలిపెను మునిపుత్రుఁడిట్లగెను:- “మునులారా! ఇప్పుడు మనమెచ్చటికి వచ్చితిమి?”

వృద్ధవేశ్య యిట్లు నెను:- “ఆయుష్మంతా! ఇప్పుడు మనము మాయాశ్రమము నిఁటమునకు వచ్చితిమి రండు, మాయాశ్రమమునుదిలకింపుడు.” ఇట్లు పలికి ఆమె మునిని శేవులొందింపెను ఈసమాచారమును దెలిసికొని రోమపాద మహారాజు వేలకొలది గౌరీహ్మణులను, మునులను వెంటఁ జెట్టుకొని ఋష్యశృంగ మహామునికి స్వాగతమొసంగ విచ్చేసెను. ఆతఁడు సాహ్యార్థముల నొసంగి, విధుక్తముగ మునికి స్వాగతమొసంగి. ఆ తిని నిఁ జాలవైభవముగ విభవమందుఁ గూర్చుండఁజెట్టి తనరాజధానికిఁ గొనిపోయెను. మునిపుత్రుఁడెన్నడును నగరమును జూచియుండలేదు. ఆతఁడు రాజధానిలోని వైభవమును, జపసమృద్ధిమును, స్త్రీప్రసవమును, నౌష

గొప్ప భవనములను గాంచి చకితఁడయ్యెను. రాజపురో
హితఁడు ఋష్యశృంగునకు నమస్త ప్రవృత్తి మార్గములను
జెప్పెను, రాజు మిక్కిలి ఆదరసత్కారములతో మునిపుత్రుని
దీక్షదనుఁచుకొనినను. ఆతఁడచ్చటకు రాఁగానే యింద్రుడు
వర్షమును గుఱివించెను. ఎటుఁజూచినను జలమే కనఁబడు
చుండెను. మహాభూమివలె శుష్కముగ నున్నభూమి వర్షము
కురియటచే నశ్శృశ్శామలమయ్యెను. సర్వత్ర వచ్చని గడ్డి
యును, గొల్లగ భాస్వయును గనఁబడెను. రాజు వరమునుండ
రియును, సత్యుత సుకుమారియును, గారాబు బిడ్డయునగు
శాంతాదేవిని ఋష్యశృంగునకిచ్చి వివాహము కావించెను
ఇది మునికాదు మహోహరినియును భగవ్దయా వ్యూహిణి
యనిఅప్పుడాతఁడు తెలిసికొనినను. ఇంతటి సుందరియగు
భార్యనుగాంచి ముని అత్యంతానందమును జెందెను. ఆతఁడు
రాజభవనమున నమస్త సుభోక్షభోగ సామగ్రిని, సత్కారము
లనుబొంది శాంతతో గృహస్థధర్మమును బాలించుచుండెను.
ముని యెల్లమాయకఁడో, శుద్ధవ్యాదయఁడో వారిని నేత్ర
ములుకల శాంతయును సమాయకస్త్రియే. శాంతాదేవి తన
తను, మన, భవములతోడను, సర్వస్వమును ముని చరణము
లకు సమర్పించెను. ఆమె నిష్కవట భావముతోఁ దన పతి
పరమేశ్వరుని బిచర్యచేయసాగెను. తన సేవాశుశ్రూషల
చేతను, వినయముచేతను అనుకూలా చరణముచేతను నామె

మునిని దశ చక్రముకావించుకొనెను. వనమును మఱచిపోవు నట్లు మునియును నామె క్రేమచాశమున ఒండ్రింపబడెను.

ఇచ్చట విభాండక మహాముని తిరిగినచ్చి ఆశ్రమము నకు రాగానే అతనికి తనపుత్రుడు కన్పించి బోవుటచే బరమ విస్మయపడెను. నింటనే అతడు తనపుత్రునిచేత మోస గొందిరని యుచుమానించెను. అతడు దగ్గఱనున్న మునుల యాశ్రమముల నన్నిటిని వెదకెను. కాని పుత్రునిజాడ తెలియ లేదు. అతడు మిక్కిలి క్రోధముతోఁ దనపుత్రుని వెదుకు చుండగా నొకవృద్ధముని నవ్వి యిట్లనెను:- “చగరమునకుఁ జోయి చూడుము. నీకొడుకు నెవరును విక్రయింపలేదు.”

ముని కనులెఱ్ఱఁజేసియిట్లనెను:- “నాపుత్రుఁడమ్మదగిన పస్తువా యేమి?”

వృద్ధముని ఇట్లనెను:- “నీవు నీకొడుకును నీకాట పస్తువుగఁ జేసికొనినావు. అతనికి సాంఘిక జ్ఞానము నొసంగ లేదు. ఎవరిఁ గలియసేయలేదు. అతనిఁ బ్రపంచమునకుఁ తెలియకుండఁజేసితివి. అజ్ఞానముతోఁ ద్యాగములేదు. జ్ఞాన పూర్వకమగు త్యాగమే నిజమగు త్యాగము. అంధకారమును జూచిననే ప్రకాశముయొక్క మహత్త్వము తెలియనగును. రాత్రియొక్క జ్ఞానము కలిగిననేదినయొక్క ఉపయోగము బుద్ధికి రాగలదు. ప్రవృత్తి మార్గముయొక్క

క్షాత్రియములేనిది వివృత్తి మార్గముయొక్క ఉత్తమత్వమును
 గానీ యెట్లు తెలియఁగలుగుదు? స్వారాజకప్రవృత్తులను వాత
 పూర్వకముగ నెఱచు నివారణఁగలఁడు? సమావర్తనము,
 వివాహయోగ్యుడగు భ్రాతృనకు స్త్రీపరిచయము నొనర్పక
 నీవు వాతమొనర్చితివి. ఈవాతల స్వయావముగ నంగదేశము
 నందు నిర్మము కురియలేదు. ఏవంగరాజుకడకుఁబోయి నీవు
 త్రుతి వాదము దెలిపికొనుము ”

ఇదంతయును నంగదేశపు రాజయొక్క పన్నాగమని
 యిప్పుడామునికిఁదెలిసెను. అతఁడు క్రోధోద్రిక్తుఁడై శాప
 మొసఁగుట కమృతముఁడయ్యెను. అంత మునులందఱును జేరి
 అంతఃకల్యణము నుట్టి నడ్డగించిరి. శాస్త్రీయ ప్రమాణము
 నొసరి వారితనికి నచ్చుకెప్పిరి:— “నీవిష్ణూనర్పుట అనుచితము
 నీవు ముంతుగా నంగరాజు కడకుఁబోయి సమర్థ విషయము
 లను దెలిసికొనవలయును. వారి విషయముల నన్నిటిని విని
 నీకెట్లుతోచిన నట్లు శాపముతో వరమునో యొసంగుము.”

మునుల వాక్యములను విని విభాండకముని క్రోధోద్రే
 కఁడై అంగదేశపు రాజధానియగు జంపాపురము (చంపార
 ణ్యము) నకుఁబోయెను. ఈపన్నాగములో మునులకును భాగ
 మున్నదని తోచుచుచున్నది. విభాండక మహాముని క్రోధ
 మున వచ్చుచున్నాడను సంగతి రాజునకు ముందుగఁదెలి

సేను అందువలన నాతడు చాలమంది రాజకర్తలను
 బంధిగాను గ్రామములందు ఉత్పాది స్వాగత సత్కారము
 లొసర్చి వేర్పాట్లుకావించెను. మిని యే గ్రామమునకొకటియి
 నను నా గ్రామములోని పై తోటను, ఇతరులు నాతినిమికి
 లిగ నాదించుచుండిరి. వస్తువులన్నిటిని నాతనికిచ్చించుచుండిరి
 మునియిట్లునుచుండెను:- “ఇది యెవరి గ్రామములు” అన్నడు
 వాని సమాధానమును జెప్పి:- “స్వామీ! ఇది ఋష్య
 శృంగముతోముది గ్రామములు, రాజు తనపుత్రికా వివాహ
 మున నరనామకైంద నొసంగినాడు” ఈవిధముగ నారిండ్లన్ని
 గ్రామములందును బూజితుండగును. సమ్యాసించు బడుచు
 జంపాపురికీజేచెను. రాజాతనికి గొప్పవైభవముగ స్వాగత
 సత్కారములొసర్చెను. భగవానుడైనను విషయ పూజన
 ములకుం బ్రచర్నుడగును. ఇతముని మినియేనాయెను! ఆత
 నికి ఉద్దేశముచెందిన రక్షోగుణము పోయెను. రాజాతని ముని
 పుత్రుని భవనమునకుం గొనిపోయెను, స్వర్గములో నిందుండు
 స్నన్న ఋష్యశృంగుల ఉత్పంతసన్మాన పూర్వకముగ రాజభవ
 నముననుండుటను గాంచెను. వేలకొలది వారదాసీ జనము
 లాతనిసేవలోనుండిరి. రాజకుమారియును ఇంత మెఱుగు
 తీగవలె నలునుండి యిటు తన్నకాళముచే భవనమును
 బ్రకాశింపజేయుచు సమ్యారముగఁ దిరుగుచుండెను. తండ్రిని
 జూడఁగనే ముని కుమారుడు లక్ష్మతుండై నిలువఁబడెను. పుత్రు

అందువల్లనువచ్చి ముని పాదములను బట్టుకొనిరి. అది జూరొంది చీకటియైపోయి నిలుచుండిరి. ఇంతటి నిద్రయందును, సుఖమాయయు, రాజకుమారియునగు గోడ పిల్ల కాంచిన మునియొక్క కోడము కన్నులమువలె నెగిరి పోయెను. అతడు ప్రత్యుపాల్మింగము గావించుకొనెను. కోడ పిల్లతోడ వానిని స్పృశించు మూర్ఖునెను. వారికి పుత్రి పుత్రులు కలువట్టాకర్పించెను అంగరాజగు రోమపాదుని గూడ అతడు కృపాదృష్టితోఁజూచెను శాంతకాలము రాజా క్షిప్రమును స్పృశించి ప్రత్యుపాల్మింగము నే వదలి ముని తపస్సును చేయుటకు నెనుమునకుఁబోయెను.

ఇంతటి యశస్వియు దపస్వియు, సంయమియు, సరళుఁడనకు బామాతనుగాంచిన రాజయొక్క హృద్దయమునకు మేలులేకుండెను. కొలఁదికాలమునకు శాంతకొక పుత్రరత్న మునియుండెను. దీనివలన రాజ్యమంతటను నా నందము వ్యాపించెను.

పెరిగినమున శాంత సర్వశ్రమకడకు పరితో నిట్ల నెను:- “ప్రణామ! నాకు మీయనుగ్రహమువలన సమస్త సుఖములును గలవు. కాని నాకుసోదరులులేరు. ఈచూలమున నావల్ల కంఠములును దుఃఖములై యున్నారు. నాకును జితగా నున్నది. నాకొక తమ్ముఁడవయించు చట్టదైన నుపాయమును గావింపుడు.”

ఋష్యశృంగ మహామూని యిట్లు నెను. “నేను విష్ణు శ్రమ్యుగ బ్రహ్మచర్య వ్రతమును జాలించి వేదాభ్యయమును గావించితిని. నేను వ్రతనిగొడవై ప్రధానదేవత యింద్రుని గాంగల పుత్రేష్ఠినిఁ జేయించెదను. అతఁడునొకప్పుడు మహారాజు నకుఁ బుత్రప్రదానము కావించగలడు.”

ఇదివినిగానే శాంత హర్షమునకు నేరితేకుండెను. అయే యీష్టతాంతమును దన తల్లిదండ్రులకుఁ దెప్పెను. రాజునకు నేదజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులను జాలమందినిఁ దీరిపించి యజ్ఞము నకు కావలసిన యేర్పాటులన్నిటినిఁ గావించెను. ముందీతైభ్రముగ యజ్ఞము జరిగెను. ఆయజ్ఞఫలము నెంటుకేంద్రించెను. ఇంద్రుఁడు ప్రసన్నుడై రాజు పుత్రసంతోషుఁడగు నున్నార్యుని దించెను. మహారాజు గర్భవతియై నియత సమయమునకు ఆయె ఒక పుత్రరత్నమును బ్రసవించెను. రాజు కుమారునకుఁ జతు గంగుఁడను బేరునుబెట్టెను. చతురంగుఁడు శుక్లవక్ష చంద్రు నివలె దీపదీప ప్రవర్ణమానుఁడగు చుండెను,

తన పుత్రునియగు శాంతయొక్కభర్త పుత్రేష్ఠినిఁజేయిం చుటలో మిక్కిలి నివ్రణుఁడను విషయమును నయోధ్యాధి పతియగు దశరథ మహారాజునకుఁ దెలియఁగానే ఆతండును ననునయ విషయములను గావించి శాంతాశీతుఁడైన ఋష్యశృంగునిఁ దనకడకు దిలిపించుకొనెను. రాజయొక్క

బలవంతము చేతను, శక్తివ్యర్థ సమృద్ధిచేతను దశరథుని కేతి నూడ
ఋష్యశృంగ మహామని పుత్రశ్రేష్ఠుని చేయించెను. దానికి ఫల
స్వరూపముగ రవికల మంజునాభును, కౌశల్యాన ద వధును
జను విభజించినాడని రాఘవేంద్రుడును, బ్రేహతు నాకార
స్వరూపుడగు భరితేంద్రును, సుమిత్రానంద వర్ధనులగు
లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులును జన్మించిరి

శాంతకు పుత్రుడు పుట్టగానే మునియైనాడగు ఋష్య
శృంగుడును రాజకడ ననుమతించింది మరల వసునకు
బోయెను. ఇన్నిదాడలంగ దేశమునుదలి గంగాతీరమున
కాన్యకుబ్జదేశమునకువచ్చి నివసింపనాగెను. శాంతయును రాజ
భవనమునుండి ఆతనితోడనే నివసించుచు నాతని సేవించు
చుండెను ఋష్యశృంగ మహర్షియొక్క ఆశ్రమము కాన్య
కుబ్జదేశమందు గంగాతటమున శక్తుంకాబాదు జిల్లాలో శృంగీ
రామపురమున పేర నివృత్తికిని గలదు అచ్చట గొప్ప యుత్త
వము జరుగుచుండును.

ఈవిధముగ రోషపాదుని ప్రతీక ఋష్యశృంగుని బెం
డ్లాడెను మహారాజు పుత్రుడగు చతురంగుడు మిక్కిలి
ధర్మాత్ముడును గుణాగ్రహియునై యుండెను. ఆతనిపుత్రుడు
పుష్పిలాక్షుడు వృథులాక్షుని పుత్రులు బృహద్రథుడు,
బృహత్కర్మ, బృహద్భానువను ముగ్గురు పుత్రులు కలరు.

వారిలో నందఱుండఁజేరి జెడ్డవాఁడగు బృహద్రథుని పుత్రుఁడు బృహద్రథుఁడు. ఆతనికి జయద్రథుఁడును, జయద్రథుఁడు సంభూతియగు భార్యయందు విజయుఁడను పుత్రుఁడుఁడయి యున్నాఁడు. విజయునకు కృతి, కృతికి కృతప్రతుఁడు. ఆతనికి కర్మరథు. ఆనెత్కమ్మని పుత్రుఁడే సూతరాజగు అధిరథుఁడు.

అధిరథుఁడెవఁడును బుత్తులులేరు. ఒకదినముననాతఁడు గంగాస్నాన మొనర్చుచుండఁగా నాతనికి గంగాప్రవాహముం దొక పెట్టె కొట్టుకొని పోవుటయగుండెను పట్టెవాఁడ౪తే నాతఁడా పెట్టెను దెప్పించెను దానిలో నొక ముగ్ధర గాల కుండుండెను. ఆతని కేరీకాంతి దేవకుమారునకుండెను. కర్ణములందాతనికి స్వాభావిక దివ్యకుండలములుండెను. రాజా తనిని దన యింటికిఁ గొనివచ్చి వానిని దన పుత్రునిగా భావించుచు వానిని బోషించుచుండెను. ఈతఁడు కన్యాశుల్క యందు కుంతీగర్భమున సూర్యభగవానుని ద్వానా సృష్టిన కాసీపుత్రుఁడు రాజాతని దన పుత్రునిగా భావించెను. ఆతని దనపత్నియగు రాధకొనఁగాను, అందువలనఁ గుంతి పుత్రుఁడగు కర్ణుఁడు రాధేయుఁడనఁబడెను, అనంతరము అధిరథుఁడు పుత్రులొకఁడు కలిగిరి. కర్ణునకును చాలమంది పుత్రులుండయిరి. వారిలో దృష్టసేనుఁడు ముఖ్యుడు. అయితే సీతనివంశము విస్తరించెను. దానినెంతని చెప్పఁగలను. వ గ

దేశమునందును, బహిష్కారమును, ఓంధ్రులయందును నిష్పక్షికినిం
బాలనుండి శక్తవంశస్థులగు కాయస్థులకలరు.

సూర్యుడిట్లనెను:- “మునులారా! ఈవిధముగనత్యంత
సంతోషముగ నేను యయాతి మహారాజుయొక్క చతుర్థ
పుత్రుడగు నరువంశ వర్జనమును గావించితిని. ఇప్పుడింక
వ్యక్తియపుత్రుడగు మహారాజు వంశమును నతి సంతోషముగ
స్వీకరించెదను వినుడు.”

ద్రు హ్య తు ర్వ సు వం శి జు లు.

(౨౦౨)

శ్లో॥ ద్రుహ్యోశ్చ తనయో బ్రహ్మః శేతుర్న చాన్యత్కర్తవ్యః

ఆరబ్ధిస్తస్మై గాంధారస్తస్మై ధర్మమహో ధ్వజః

శ్రీభాగ వత్సం.. ౨౩ అ. ౧౨ శ్లో.

“వ..... ద్రుహ్యునకు బ్రహ్మనేతఃపు బభ్రునేతఃపు
దకు నాబ్ధిండు నారబ్ధునకు గాంధారుండు గాంధారునకు
ఘర్ముండు ఘుర్మునకు ఘృతుండు నుదయించి.”

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ఏకులమందొక భగవద్భక్తుడు దయించివాడో
ఆతడడు తనవంశమునకటు యేనుతిరిములును నిలు యేడుతర
ములును, నేడు మాతృకుల తరములను దరింపఁజేయును. అట్టి
యెడ నేకులమందైనను భక్తభావముడగు వానుడేవ భగవా
నుడడు ప్రకటమైనచో నితఁ జెప్పవలసినదేమున్నది? ఆకుల
మంతయును ధన్యమగును. సూర్యవంశమున కింతటి మహిమ
యేలవచ్చినది? దానిలో రవికుల తిలకుడగు శ్రీరాఘవఁడవ
తరించుట చేతనే. ఆజన్ముడయ్యును నాతడడు సూర్యవంశ
మున జన్మించెను. అందువలన నాకులము పరమపావనమైనది.

చంద్రశంకరు నరు నింతయే చంద్రవంశముందొకాకి మించిన
వారొకడుగ జూరపేరులును, యశస్వులును, బ్రతాపవంతు
లగు రాజులుండినను, వారందఱును మరణధర్మము కలవారే
ఈవంశమునకు మహత్త్వము యుదవేందుండగు శ్రీ కృష్ణ
చంద్రభగవానుని యవతార కారణమునఁ గలిగెను.
యమూఁకే జ్యేష్ఠ పుత్రుండగు యరుమహారాజు తండ్రిశాప
ముచే మిక్కిలియత్వ విహీనుడైనను భగవంతుండవలె రించుటచే
దేశతలకఁగూడ ఆకలము వరము వందనీయమైనది. భగవం
తుని సంబంధముచే శమస్త సోదరుల కులములన్నియును బరమ
కీర్తనీయములైనవి.

సూతుఁడీట్లనెను:- “మునులారా! నేను యయాతి
యొక్క వంశము. చతుర్థపుత్రులగు పూరు. అనువంశములను
గూర్చి చెప్పితిని. ఇప్పుడత్యంత సంతోషముగ నాతని తృతీయపు
పుత్రుండగు ప్రహల్యునివంశమునుగూర్చి చెప్పెదను. వీరు హిమాల
యముల కిటునటుగుల అవార్యష్టేచ్ఛ (పార్వత, తిబ్బతు,
కాబులు, కంఠారము, రహ్య, చీనా, జపాను) దేశములకు
రాజులైరి. వీరు వర్ణాశ్రమదేశపు హద్దుల కావలనుండుటచే
గుండ్లకొనియులైరి ష్టేచ్ఛసంసర్గముచే వారితో వివాహాది
సంబంధములను జేసికొనుటచే వీరును ష్టేచ్ఛ ప్రాయులైరి.
కావున వీరికులములోఁ గొందఱు రాజులనుగూర్చియే నామ
మాత్రముగఁ జెప్పెదను.

మృత్యువు ప్రత్యేక బ్రహ్మ. అదికీ సేతువును, సేతువున కారమునను. అప్పుడు గాంధారుడు చుడియించెను ఈ గాంధారుని పేరనే గాంధారి (కాయలు-కంభారిము) దేశము ప్రసిద్ధి నహించెను. ఈ దేశములో ఫలములెక్కువగల బరమను. అచ్చటి దానిమ్మపండ్లు చాలా చక్కగాలు. ఈ దేశములోని ఆళ్ళములును బేరుకలవియే. వుహారాజు గాంధారునకు భర్తృకును, భర్తృకు భృతుఁడును, అతినికి మర్మకుఁడును, మర్మకుని పుత్రుఁడు ప్రదేహుఁడయ్యెను. ప్రదేతునకుఁ బరమ పరాశక్తిమ వంతులగు నూర్ధ్వకు పుత్రులడయించిరి. వీరు పర్వతములను, సముద్రములనుదాటి గొప్పగొప్ప క్షీపణములకుఁజోయిరి. వారిచ్చటి తమ యధిపతేశముల చేర్పజనుకొనిరి. ద్విజులకు దూరముగ నుండుటచేతను, కీతప్రాయప్రదేశములందుండుట చేతను వీరి రంగు మారిపోయెను. వీరు సాస్కార హినులైరి. వీరి యీ దేశములన్నియును బ్రాచీన మానచిత్రానుసారముగ భారతివర్షమందే యున్నను, వర్ణాశ్రమ భగ్నము యాయులున్నంతటకే భారతవర్షమని పిలువబడుచుండెను. అనగా హిమాలయము మొదలు కన్యాకుమారి వరకును అటక నదీమొదలు కిలకము (జగన్నాథపురీ) వరకును, తరువాత గాంధారి దేశమును భారతివర్షమునుండి విడివడెను. ఇప్పుడును భారతిదేశములోని కొన్ని ప్రాంతములు యవనాధిక్యతచేదాము భారతిదేశమునకు వేటుగనుంటిమను

యన్నాని ఈ కథముగఁబఱచుచును భారతదేశపు సరిహద్దు
సంక్రమించుచున్నది. నేనిప్పుడు యయాతిపుత్రుఁడగు పుష్య
వంశమున వర్ణించితిని ఈ కథముగ శక్తివంతుఁబుట్టిన యయాతి
యొక్క ముగ్ధుని కుమారులనికేములను నేను జెప్పితిని
ఇప్పుడు దేనియని వలనఁబుట్టిన యయాతియొక్క ద్విశీయ
పుత్రులగు మర్వసుని వంశముచుఁగూర్చి వినుడు.

పుష్పస మహారాజు కమాదుడు వహ్ని, వహ్ని
పుత్రుఁడు శర్లుడు. శర్లునకు భానుమాచుడు జన్మించెను.
భానుమాచుని పుత్రుడు త్రిభానుడు. ఈత్రిభానునకే పరమ
యశస్వియును, నుదారిబుద్ధియునగు కరింధను మహారాజుద
యించెను ఈకరింధముని పుత్రుడే మరుతుడు. అతఁడు
గొప్పయజ్ఞమును గావించెను. అతనికి సమానముగ పై ధవ
కాయుని యజ్ఞమును గావించిన రాజంత్రవజకునులేడు. ఈ
మరుతుఁడు పుత్రుహీనుడయ్యెను. ఈతఁడు పురుషంశీయుడగు
నుష్యంతుని బుత్రునిగా భావించెను, అతనికి ముందుగాని
వైశకగాని తిండికి వేఱుగాఁ బుత్రులు లేకపోవుటచే నీతఁడు
రాజ్యలోకముచే మరలఁ బూరుషంశముదే కలిసిపోయెను.
తిరువాత నీతనివంశము నడిచినది లేనిది తెలియుటలేదు.

ఇదివిని కౌవకుఁజ్జిల్లెను:- “సూతా! ఇప్పుడు తెలియ
నిండు తెలియకపోనిండు మేమీ వంశావళిని వినివిని వినుగును

జెందితిమి మళ్ళమళ్ళ నీవుచెప్పు మంచినుంచి మోక్షా-
భ్యాసములను విచ మఱచు చిన్నికొడు మంజుగు; కాని
యితని కాలము పుట్టిరాదు, అతిలేతను పుట్టి రాదుచెప్పు-
చున్నప్పుడు నేము నేమమందులకలె గమ్ములను మూడికొ-
పానముఁ దుచ్చుచున్నాము ఇప్పుడు నీవు రాజ్యమునుయయాకి-
యొక్క నల్లులపుత్రుల వంశాధినిఁ దెప్పితివి నీని మూకొక-
కని చాల సందేహముగఁదెప్పితివని చెప్పుకొను చున్నాము.
కాని చెప్పినంతకంటె చాలును. ఇప్పుడునీవు యమోహమున
రాజయొక్క క్షేష్ఠ, కేష్ఠ పుత్రులగు యమలలింగును
గూర్చి వర్ణింపుము. పిరిలోను చాలముక్తియుఁబుట్టెను ప్రకట-
ితులైన రాజులను గూర్చియే వర్ణింపవలెను. ఇప్పుడు క్షేష్ఠ
కథనుగూర్చి చెప్పుడు. నందినందనుని కిమనీయ ప్రతిఁగు పేరి
పింపుము ప్రజమందలియు, మఘాయందలియు హ్యోకియం-
దలియు భిగవాసుని స్రుతిమఘుని తీలలను వర్ణింపుము. క్షే-
ముల సార్థకత దీనిలోనేకలను ఆత్మష్టకథా లోభమునెరినే
మేము ధైర్యముతో నియూ కలలను విచుచువచ్చుచున్నాము.
కాని ఆపస్తపుకేలు దానినే చెప్పువలయును.”

సూక్ష్మదర్శినయః - “నరియే స్నామి! ఇప్పుడు నేను
యమలంకేశ్వమును గావించెదను. కొంచెమునేపు ధైర్యభాగ-
ణమును గావింపుడు. అంతయును చనమేకదా. దానిలో
తొక్క, తోలు నింజలుండవు”

యె దు వం శ వ ర్జ న ము.

శ్లో! యయాతేష్టేష్ట పృత్యస్త యదోర్వంశం ననర్థభా
 వర్జయామి మహాపుణ్యం సర్వపాపహరం నృణామ్
 యదోర్వంశం నరః శ్రుత్యా సర్వపాతైః ప్రముచ్యతే
 యత్రాపిష్టో భగవాన్ పరమాత్మా నరాకృతిః

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౧౭-౧౯ శ్లో

చ! అనఘ యయాతి పెద్దకొడు

కైన యదుక్షేతిపాలు సంశమున్

వినినఁ బఠించినన్ నరుడు

వెంశియుఁ బుట్టఁడు ముక్తి బొందు న

య్యనుపమమూర్తి విష్ణుఁడు న

రాకృతిఁబొంది జనించెగావునన్

వినుము నకేంద్ర నావలుకు

వీనులు పండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ఏకలమందు భగవదవతారము వచ్చినదో ఆకులమ
 త్యంత పావనమైనదియును, సర్వశ్రేష్ఠమైనదియున్నది. భగీర
 థుడు తన తపోబలముచే గంగను భూతలమునకుఁ దెచ్చి

నాడు; కాని దానిలో సగర చక్రవర్తి అసమంజసుడు. అనుమంతుడు, దిలిపుడు వీరందఱయొక్క తపస్సును కోమయును సమ్మిళితమైయున్నది. అయినతఃమందు భగవత్ ప్రత్యక్షగామినియగు గంగ ప్రసన్నయై భక్తవనఁడగు భోజునికనువెంటవచ్చినది. ఆదేవిధముగ శ్రీదేవకీ వసుదేవలయొక్కయు నంద యశోదలయొక్కయు పుణ్యప్రభావముచే బ్రోధునతరించెను, కాని యిందులో యమవంశములోని సమస్తరాజుల పుణ్యము సమ్మిళితమైయున్నది. ప్రభు పాకిట్య సేపుణ్యము వలనఁగాని, ఇంకేసాధనము వలనఁగానికాదు. ఆతఁడు స్వయముగ ననుగ్రహించి యేకులమును బావనముచేయఁదలంచునో ఏవంశమునకు గొప్పతన మొనంగఁదలంచునో దానిలో బ్రకటమగును. అతని సేసాధనలును బంధింపఁజాలవు. ఆతఁడు ప్రేమపాశమున బంధింపఁబడి నాట్య మొనర్పఁగలఁడు. ఈ అష్టావింశతి మన్వంతరమున ద్వాపరయుగాంత మందాతఁడు యమకులము ననుగ్రహించెను. అందువలన విప్రుడు యదుకుల చరిత్రము చెప్పఁబడుచున్నది,

నూత్నఁజిట్లనెను:- “మును లా నా! ఇప్పుడు నేను యయాతి మహారాజయొక్క జ్యేష్ఠ శ్రేష్ఠ పుత్రుఁడను. శుక్రతనూజయగు దేవయాని గర్భమునఁ బ్రభుమున జనించిన వాఁడగు యదువంశవర్తన మొనర్చెనను. ఆవంశమందే అజన్మఁడగు వాసుదేవుడు సరసాపమున నవతరించినాడు.

యయాతి దేయాయుల కేవిధముగ యదువు జన్మించి నదియును, సేవిధముగఁ దండ్రుడయ్యెనొక్క వృద్ధావస్థను గ్రహించుకొనఁబట్టినచో క్షుత్రీయత్వభిప్రత్యేకము గాంచినదియును నేనీ పుత్రులగుమును యయాతి చరిత్రమందును జెప్పినోయ్యుంటిని. ఇష్టదాతని తరువాత సంశయమును వినఁడు. యదుమహారాజు నకు నలుగురు కుమారులువయ్యిరి. వారు చతుర్విధ పురుషార్థములొ, నాలుగువేదములొ, నాలుగువర్ణములొ, నాల్గశ్రమములొ మూర్తీభవించినట్లుదయించిరి. వారి పేర్లు సహస్రజిత్, శ్రోష్ఠ, సల, పులస్తనవి పేరిలో సహస్రజిత్, శ్రోష్ఠల యొక్క సంశయములను వర్ణించెదను.

సహస్రజిత్ కమాక్షుడు శతజిత్తు. ఈశతజిత్తునకు ముగ్గురు కొడుకులుదయించిరి - మొదటివాఁడు మహాహయఁడు, రెండవవాఁడు వేణుహయఁడు, మూడవవాఁడు హైహయఁడు. వీరిందఁజూచి జన్మవాఁడును మూడవవాఁడును హైహయఁడు మిక్కిలి పరాక్రమవంతుఁడును బ్రభావశాలియునై యుండెను. ఈతని పేరున హైహయవంశము నడచెను. హైహయ సంశక్తిత్రీయులు మిక్కిలి బలవంతులుగ నెన్నఁబడుచుండిరి. హైహయనకు ధర్మఁడును. ఆతనికి నేత్రుఁడునుదయించిరి. నేత్రుని పుత్రుఁడు కుంతి. కుంతికి సోహంజి, సోహంజికే పరిమయశస్త్రియగు మహిష్మంతుఁడుదయించినాఁడు. ఆతఁడు నర్మదాతీరిమునఁ దన నామముచే

మహిష్మతీపురమును చేర పురము నిర్మించి, వానిని రాజధానిగా నొనర్చుకొని సుఖముగ రాజ్యము నుండుచుండెను. మహిష్మతీపురముకు భద్రదాసుండను నాజుండయిండెను. ఇతనికి భవకుండను సుకుండయిండెను. భవకుండ ముగ్ధునిండు, కృతి వీర్యుడు, కృతాగ్ని. కృతపద్మ, కృతజలము గలతొమ్మిది యిందిరి. పితౄనుగుండ, గృతివిద్యుడు బల, బుద్ధి, కర్మాక్రమములందును, యశోభ్యాతులందును గున్ని ప్రైష్ఠాండయ్యెను. ఈతని పుతుండే సహస్రాక్షుడును కృతవిద్యుని పుష్కలవగుటచే గార్తవీర్యుడను బిడుదేతను ప్రసిద్ధిచెందెను. ఈ గార్తవీర్య సహస్రాక్షుడును చక్రవర్తియయ్యెను ఈతని కాలమున బృథివియందీతనికి సోదయైన రాజు లేకుండెను. సూర్యుడు, చంద్రుడు పురాజులందఱు జయించి యారెండు సప్తద్వీప సర్పియగు సమస్త పురుషులను నేకాకిగ నుపభోగించెను ఆసమయమున నీరాజుతో యజ్ఞపాద, కపా, యోగ, విద్యా, వీర్యములందు బోలిన వాడొక్కఁడును లేకుండెను. ఆతఁడెచ్చట యుష్టమొనర్చిన నచ్చట విజయమును బొందవలసినదే ఈతఁడెన్నడును స్పృహను కాలేదు ఈతనిబలమును దగ్ధలేడు. ఈతఁకి భనైర్విర్యము లేన్నదిను నొందులేదు. ఎనుబదియైదువేల సంవత్సరములేతఁడు సమస్తేంద్రియ భోగములను నవ్యాహతగతిచే భోగించుచుండెను. ఆసమయమున నీతఁడొక్కఁడే చక్రవర్తియగురాజు.

అరిగిపోయినట్లుచూసెను:- “నూతా! యందు వంశరాజులకు యయాతీ శాపముచే జక్రవర్తి సింహాసనమునఁ గూర్చుండఁగలిగితాము లేదుకదా? అట్టియెడ నీతఁడేకభ్రతాధిపతియైపోయెను.”

ఇదిగది చూశుఁజిల్లనెను:- “స్వామీ! శాప పాపముల బలముల నేమియును జేయఁజాలవు. భగవంతున కెవరి టూడఁ గృతకలదో ఆతనికి శాపములన్నియును సమాప్తము లగును. వీరికి శాపమొందఁగినది విరికులములోని మానవులే కదా! భగవంతుని అంశావతారుఁడును, నవధూతయనగు దత్తాత్రేయ నీతఁడుచాల శ్రద్ధతో నేవించియుండెను. అత్యధికముగ సేవాశుశ్రాంతిలానచ్చి యీతఁడు దత్తాత్రేయ భగవానుని బ్రసన్ను నొనర్చుకొని, ఆతని వలన యోగవిద్యను, సమస్తములగు నజిమాదీ సిద్ధులను బొందెను. దత్త భగవానుని శృవచేతనే ఆతఁడు వేయిబాహువులను బొందెను. దత్త భగవానుఁడైని నాశీర్వాదించుచు నిల్లనెను:- “భగవంతుఁడు తప్ప యింకేక్షుత్రియుండును నిన్ను యుద్ధమున జయింపఁజాలఁడు. సర్వత్రనీకు విజయముకలుగును.” అందువలన నీతఁడే రాజమీఁద యుద్ధమొనర్చి ను నాతఁడు లొంగి తీరవలసినదే. ఆతని సమ్మోఖమున నిలుచుట కెరికిని సావాసములేకుండెను. దివంకు భగవంతుఁడు పరిశురామ రూపమునఁ బ్రకటమై యీతనిని వధించినాడు. ఈకార్యవీర్య సహస్రార్జునుఁడును

భగవంతునియొక్క కళావతారముగ వెచ్చబడినాడు. పునా
 నములలో నీతని నుపాసించు విధికలదు. అతని పీఠిలగాయ
 త్రియును గలదు. అతని పరమగుణం పరిపూర్ణము. పరిత
 ప్రసంగమున వచ్చియున్నది. కావున నానంద మొనరింపజేయు
 వలసివచ్చినది. ఆనందములలో భూమియందలి క్షితియునుం
 టును మిదిముఖ్యమునది. నాకు విద్యార్థిములగు గ్రాహ్యము
 లనమానము చేయసాగితి. తానున్నది తానేయకుండిరి
 ఈసహస్రార్థులకు యోగబలమున నానుండెను అమృతవల్లులు
 గాఢింపెను. శరీరమందును నమితి పరాక్రమము కలదు
 ఈతడు శుభ్రద్వీపవర్తియగు శుభ్రవికీ చక్రవర్తి. ఈనికి మహా
 బలశాలురగు వేయిమంది పుత్రులును గలరు. ఈ వస్తువుల
 న్నియు నుండుటచే మహారాజు దర్శనముండవలసిన దానకంటె
 నధికమయ్యెను. ఆదర్శమున నీతడు మహారాముని తండ్రి
 యగు జనునన్న మహర్షియొక్క యజ్ఞేయ శామధేయపును
 వారింజయు అంతర్వ్రోధమును పహించి పరశురాముడతనిని
 బంపుటయే గాక అతని పుత్రులనుండుట యమనదంమునకుం
 బంపెను. వేయిమందిలో దక్షింపునొని శేవలమైదుగురు
 మాత్రము బ్రతికిరి. ఏను జయశ్వజి, హారనేన, వృషభ మధు,
 ఉజ్జితులనువాను. పరివలననే తరువాత యదు వంశ వృద్ధి
 యయ్యెను

ఈ మైమిగురిలో నందరికంటూ బెద్దవాడగు జయధ్వజునికడ దాళజంఘీయను నొప్ప వ్రాసినావళియును, బలియు నగు బుత్తండుకయ్యించెను. అతనికి నూర్గురు కొడుకులుదయించి వారందఱును దాళజంఘీయ త్రియులనెబడిరి.

ఈతాళ జంఘీయులగు త్రియుల కాలములో నయోధ్యయందు భార్యమణియుండగు బాహుక మహారాజు రాజ్యము చేయుచుండెను. వీరందఱు నయోధ్యమీఁదకు దండెత్తి, అయోధ్యరాజ్యమును జయించి తమ రాజ్యమందు గలుపుకొనిరి. కావునకు తన భార్యలతోఁ గలిసి వనమునకుఁ జొచ్చి దొడ్డిమున్యాశ్రమమున నివసించుచుండిరి. ఈతఁడు తన రాణి గర్భవతిగానుండఁగా మరణించెను. తరువాత నారాణి గర్భమునుండి చక్రవర్తియగు సగరఁడుదయించెను. సమయము కాగానే అతఁడు సైన్యమును గూర్చుకొని తాల జంఘీపైకి దండెత్తెను దానితో జాలమంది తాళజంఘీలు చచ్చిరి. వారికి నహయముగ వచ్చిన యవన, శక్, బృహ, హైహయములు సగరునిచే నోడిపోయిరి. వారందఱును సగరుని భయముచే భయభీతులరై అతని గురువగు నౌర్వుని సమీపమునఁజొచ్చిరి. గురువు సగరునితో వారికి ప్రాణదాన మొనర్చునెను, సగరుఁడు వారినిజంజక, ఆనయమునఁ గల ఆచారము ననుసరించి వారిని వేదబాహుళ్యము గావించి వర్ణాశ్రమ భక్త్యునుగిది వెలివైచెను. వీరవర్ణాశ్రమ వేద

బాహ్యులగు ననాద్యులని గుర్తింపఁ దగినట్లు గ
వారందఱును విచిత్రవేషములను ధరించిరి. తాళజంఘుని
నూర్గురు పుత్రులలో నందఱుఁజేరి బెద్దవాఁడు నీతిహా
త్రుఁడు. సగరచక్రవర్తి ఈతనిమాత్రము వేదబాహ్యుఁడన
ర్పక పైతృకరాజ్యము నీతనికొసంగినట్లు తోచుచున్నది.
ఆనీతిహాత్రుని పుత్రుఁడే మహాయశస్వియగు మధువు ఈతని
కారణముననే యదువంశ యాదవులకు మాధవులనియును,
మధు వంశీయులనియు సంజ్ఞయేర్పడినది. ఈమధువునకును
నూర్గురు పుత్రుయిచ్చిరి. వీరు నూర్గురులో వృష్టియనువాఁడు
శ్రేష్ఠుఁడును శ్రేష్ఠుఁడునై యుండెను. ఈవృష్టి నామముననే
యాదవులకు వృష్టివంశీయులనియును వాణ్ణియులనియును బేరు
వచ్చెను. యదువు, మధువు వృష్టి-చిరీకులయగు ముగ్గురు
పరమకీర్తినుంతులైరి: అందులన నీవంశము వారిని యాదవు
లనియు, మాధవులనియు, వాణ్ణియులనియును బిలువఁబడు
చుండెరి ”

సూతుఁడట్లనెను:— “మునులారా! ఈధముగ నేను
యదుమహారాజుయొక్క శ్రేష్ఠపుత్రుఁడగు సహస్రజిత్తునివంశ
ములోని ముఖ్యముఖ్యులగు రాజుల నామములను చెప్పితిని.
ఇప్పుడు నేను యదుపుత్రులొక్క రెండవ కుమారుఁడగు క్రోష్ఠ
వంశ వర్ణమును గావించెను. దానిని మీరు సమాహితవిధు
లరై శ్రవణము చేయుఁడు ”

మహాయోగి, మహాభోగి శశబిందు మహారాజు.

(204)

శ్లో॥ కాష్ఠక్షిప్తైః కుశేకురైః తస్య చిత్రరథస్తతః॥

శశబిందుర్మహాయోగి మహాభోజో మహానభూత్॥

శ్రీభాగ సూం.. ౨౩ అ. ౩౦ శ్లో॥

“వ శ్వాహితునకు భేరుశేకుండు భేరుశేకునకు
జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశబిందుండుఁ బుట్టిరి.”

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

కలికాలయాపమగు దవాసలము యోగ, జ్ఞానసిద్ధులను
భక్తము కావించినవి. అందువలననే కలియుగమందు యోగు
లును, జ్ఞానులును, సిద్ధులును, శక్తిమంతులును గలఁబడెను.
అందువల్ల నఁ గలియుగమందలి క్షుద్రాబుద్ధికలవారలకు యోగ
సిద్ధులందు నెంటునే విశ్వాసము జనింపదు ఖలాని ఋషి పది
వేల సంవత్సరములవఱకు తపమొనర్చినారు. ఖలాని రాజర్షి
యెనుబడి వేల సంవత్సరములవఱకు రాజ్యమొనర్చి నారక్షననివి
యతిశయోక్తులుగఁ దోచును. కాని యీ విషయము లసత్య
ములుకావు. అక్షరశబ్ద సత్యములు. మనలో శ్రద్ధావిశ్వాసము

లబ్ధముగనున్నవి మరుష్యుడేదైనను జేయఁగలఁడు. నానితో యోగశక్తు లనంతములుగఁగలవు ఆతనిలో నసంభవములకు సాసములేరు. అన్నియును సంభవములే అసంభవములేమైన నుండిన నవిశ్వాసులును బండితమృన్మృలునగు మూఁకులను విశ్వసించుటయే, శ్రద్ధముదు. విశ్వాసమునం దసంభవమును నది లేదు.

సూతుఁడట్లు నెను - “మునులారా! నేనత్యంత వంశేషమున యదుమహారాజు వ్రథమ పుత్రుఁడగు సహస్రజితే వింశముచుగూర్చి వర్ణించితిని. ఇప్పుడు మీరు ఆతని ద్విత్వయ పుత్రుఁడగు క్రోష్ఠుని వంశమునుగూర్చి వినుఁడు. క్రోష్ఠుని పుత్రుఁడు వృజినవంతుఁడు ఆతనిపుత్రుఁడు శ్వాహి, శ్వాహికి రుశేషుఁడు. ఆతనికి జిత్రరథుఁడు. చిత్రరథునకు బరమయోగి యును, బరమ సామర్థ్యవంతుఁడును. విషయముల నన్వాయించి గతి ననుభవించువాఁడును, రాజరాజేశ్వరుఁడును, పరమైశ్వర్య శాలియునగు శశిబిందుఁడుద యుండెను. మీరాయన యైశ్వర్యమును గూర్చియును. విషయభోగములను గూర్చియును వినినయెడల నాశ్చర్యచకితులయ్యెదరు. పృథివిపై మానవు లింతటి యైశ్వర్యశాలురెవరును గాఁజాలరు. ఇన్ని భోగముల ననుభవించఁజాలరు.”

సాక్షాత్తునను:- “సూతా! శశబిందు మహారాజేం
 కటి యైశ్వర్యకాలి? ఆతని యైశ్వర్యమును గూర్చి కొంచెముగ
 విస్మయపడు.”

సాక్షాత్తునను:- “స్వామీ! నేనేమి వర్ణింపగలను?
 వృక్షవిస్తార బదునాల్లు మహారత్నము లున్నవందురు. అనంగ
 నేరులు, గుడ్డము, రథము, స్త్రీ, బాణము, కోశము మాల,
 వస్త్రము, శక్తి, పాశము, మణి, ఛత్రము, విమానము— వీనికి
 మహారత్నములను సంజ్ఞకలదు ఈరత్నములన్నియును లీతని
 కడ నగణితముగను, ససంఖ్యాకములుగను గలవు. ఏనుగులు
 లెక్కయేలేదు. అదేవిధముగ నశ్వములును, రథములును
 గలవు. ఈతనికిడ నన్నియును దివ్యజాణములుకలవు. ఈతని
 కడనున్న సువర్ణమున కంతయేలేదు, లెక్కలేదు. ఈతనిమాలలు
 దేవతల మాలలవలె దివ్యములు; అవి యెన్నడును వాడవు,
 జీర్ణముకావు. ఈతనిశక్తి పాశములపౌకికములు. మణి మాణి
 క్యములు కొట్లనిండవగలవు. అన్న ఋతువులందు ననుకూల
 ముగనుండు ఛత్రమీతనిది. ఈతనికిడ ససంఖ్యాకములగు
 విమానములుకలవు. అవి అకాశమున దిగుచుండను. ఈ
 రత్నములన్నిటిలో స్త్రీరత్నము సర్వశ్రేష్ఠముగఁ జెప్పబడి
 నది. ఈతనికి రాణులు పదివేపురు. వారొకరికిమించిన నొకరు
 కూపకతులు సౌందర్యమందు స్వర్గ స్త్రీలనుగూడ తిరస్కృతి
 నొనరింపగలరు.”

ఇదివిని శౌనకుండిట్ల నెను:- “నూతా! ఇదిచాల ఆత్మ
ర్యకరమగు విషయము. ఒక్కపురమును వదిలేవును స్త్రీల
కెట్లు వతికాగలడు?”

ఇదివిని సూతుండిట్ల నెను:- “స్వామీ! నేను మాటి
నూటికీ జెప్పచునేయున్నాను. సృష్టిలో నసంఖ్యమనది లేదు.
మనబుద్ధిపై దెరిపడినది, మనము మనసామర్థ్యమునకు మీరిన
విషయము నూహించజాలనంతటి సంకుచితాంతకరణము కల
వారలమైతిమి, ఈయనంత బ్రహ్మాండ యుత్తమైన విశ్వమందు
దూర బ్రహ్మాండము మహాసాగరమున నొక్క బిందువునై చు
లేదు చతుర్దశ భువనయుతమగు బ్రహ్మాండము స్థితియే య
ట్లుండ నీరక మానవుని అస్తిత్వమేమున్నది? ఒక కథకలగు.
ఈ బ్రహ్మాండములోని బ్రహ్మాకోవమును జెందియిట్లు నెను:-
“నేను సృష్టి నొనర్చును. బ్రహ్మాండములోని పనియెట్లు జరుగఁ
గలదో చూతము ”

ఇంతలోనే ఆశీర్వాద దృశ్యమును గాంచెను. చాలకంచర
గాడిదలు బరువులు వేసికొని పోవుచుండెను. రోషమును జె
దిన బ్రహ్మ సమీపమున గూర్చుండిన నొక వృక్షమునితో
నిట్లనెను:- “మునివరా! ఇన్ని కంచరగాడిద లెచ్చటికి పోవు
చున్నవి? వీనిమీద నేమి జరుపును వైచివా?”

ముని యిట్లనెను:- “ఓయీ బ్రహ్మ! ఈకంచర గాడి
దలు విశ్వమందంతటను దిగుచుండును. ఈ బ్రహ్మాండ

మొదటనే అట్లే అనంత్యాకములగు బ్రహ్మాండములుగలవు
అబ్రహ్మాండములయందు వేరువేరు బ్రహ్మలుకలరు. కొంద
జకు నాలుగు ముఖములు, కొందఱకు బది, కొందఱకునూఱు,
కొందఱకు వేయిముఖములు కలవు అబ్రహ్మలందఱును ఈ
కంచరగాడిదలమీద గలరు. సకానాక బ్రహ్మాండములోని
బ్రహ్మతోపాటుకొననా వీచినుండి తీసి అచ్చటఁగూర్చుండఁ
జెట్టఁబడుచు దురు ”

కంతఁజకుచు బ్రహ్మతానే బ్రహ్మయను కొనుచుండెను.
అతఁడనంత్యాకలగు బ్రహ్మల విషయము విఁగానే అతని
మోహము మారమయ్యెను అతఁడు మరల సృష్టికార్యమందు
లగ్నమయ్యెను.

వాస్తవిక విషయమిది మేడిపండులోనివ్రురుగు ప్రపంచ
మంతయే యరుకొనెను. అదియేదో విధమున భగవద్విచ్ఛయే
బయటకు విచ్చినచో వాను బ్రహ్మాండముగ భావించు చుం
దిన పండునంటి పండ్లనేమీలు చెట్టునకున్నట్లును, అట్టిచెట్లు
భూమిమీదఁ గనంత్యాకములుగ నున్నట్లును జెలిసికొని ఆశ్చ
ర్యముచు జెందురు. ఈసృష్టికంతులేదు. యోగశక్తికంతులేదు.
శాశ్వతిమహాముని యోగప్రభావముననే యేఁబదిమంది స్త్రీలను
వివాహమాడి, యేఁబది గూఢములను ధరించి వేరువేరుగ
సమస్త భవనములందుండెడువాఁడు. ఇదేవిధముగ శశిబిందు

మహారాజు దళహనుగ్రహపములను భరించి దళ సహకారము
లను పంతుష్టి చేందించెను.

అంత కౌశకుఁజిల్లినను:- “అయితే సూతా! మహా
యోధులు నానాజన్మకేదము పుత్రులునయించిరి?”

సప్తచక్రహంజిల్లినను:- “స్వామీ! పుత్రులవిషయ
ముడుగవలదు. మీరుచిని నచ్చి, దీనిని నసంభవమందురు. మీ
శేమందురు, కలెయుగములోని శీవులనుసూచి పలుకుచుందురు;
కాని స్వామీ! నేను మరలఁజెప్పచున్నాను. యోగముగలన
సంభవమనునదిలేదు. యోగప్రభావముచేతనే విశ్వామి
త్రుఁడు నూతన సృష్టిఁగావించినాఁడు. శకటించు మహారాజు
యొక్క పదివేలమందిరాణులకు ఒక్కొక్కతెకు లక్షమందిపుత్రు
లుదయించిరి అనఁగా మహారాజునకు మొత్తము పదికోట్ల
మంది పుత్రులు పుట్టిరి.”

ఇదిచిని కౌశకుఁజిల్లినను:- “ఇప్పుడు సూతా!
నీమందు ‘అవు’ నననలసినదే, కాని యీవిషయమును మా
నవబుద్ధిసమ్మదు. ఒక్కనికి పదికోట్లమంది పుత్రులా! వోండు,
యోగప్రభావముచే నేదోవిధముగ గుడ్డు పిల్లలవలె బుట్టి
నాకే యనుకొనుండు వారందఱునుండు పెచ్చట? ఇంతి విశా
లమగు మన భారతదేశములో స్త్రీలును, పురుషులును, పిల్ల
లును, జల్లలును వృద్ధులును గలిసి నలుబదికోట్లమందిమాత్రమే

కలకు. ఐననుజనకుంట్ల పెరిగినదని మనసునుకొనుచున్నాము గత అర్థశతాబ్దముండి పెట్టింపు పెరిగినది. ఇంతటి పెద్దదేశము లోనే పేరుపట్టకుండిన నొక్కనికే పదికోట్లమంది కొడుకులు పుట్టిన నక్కడ నివసింపగలదు?"

సూతుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ విచారములన్నియును బంధుభాతముల సంఘాతముచేతనే స్వతః సృష్టియైనదనువారును, సృష్టియందు చైతన్య మవసరములేదను వారును, పృథ్విని, గంగాది పవిత్రనదులను జడములనువారును బలుకు పలుకులు. కాసిపృథ్విని మాతగాధావించువారలకును, చైతన్య దేవిగా భావించి అమెను నుపాసించు వారలకును స్థానము నకుఁ గొడువయుండదు. వారికి పృథ్వి యెంతపెద్దది కావలయుననిన నంతపెద్దదగును ఎంతచిన్నది కావలయుననిన నంత చిన్నదగును. ఎదిరికెట్టి భావనముండునో అట్టిఫలమే లభించును కంటికిఁదెఱంగు అక్షములను జెట్టుకొనిన వస్తువులన్నియును నట్లే కనఁబడును. రాత్రికి బవళ్లు ఎన్నియొకరముల నేలయున్నది? దీనిలో నెంత పంటపండును? ఎందఱు నివసింపగలరు? అని లెక్కలు కేసికొనువారల కట్టిఫలమే లభించును. యోగప్రభావముచే కెక్కడందువు పృథ్వి నెంతపెద్దది కావలయుననిన నంత పెద్దదిగ నొనర్పఁగలడు, ఎంతగా సంకోచమొంద్ర పలయు నదన నంత చిన్నదగును.”

కౌనకుండిల్లనెను:- “కౌనకుండిల్లలో నే యున్నదనుకొనిన నూతా! సీమాల నొప్పకొనవలసివచ్చె; కాని నాకు యోగి ఆపదకొట్టినందు యోగులుకాదుకదా! ఆతని వంశజులెచ్చుట నివసించిరి.”

నూతుండిల్లనెను:- “స్వామీ! వారివంశములు వృద్ధి చెందలేదు. కొందఱు యుద్ధమున మడచిరి. కొందఱు వానిలో వాడు భగవంతుని పుత్రులును వాత్రులును గొట్టుకొని చచ్చి నట్లు కొట్టుకొనివచ్చిరి. ఆపదకొట్ట మందిలో నాజులను ప్రధానులు. వారి వంశములే నడచినవి.”

కౌనకుండిల్లనెను:- “నూతా! వాసుదేవ భగవానుడు జన్మించిన వంశములను గూర్చియే మాకుజెప్పుడు.”

నూతుండిల్లనెను:- “స్వామీ! దానినే నేను జెప్పుచున్నాను. భగవానునకు యదువంశుడయ్యు యాదవ్రాజునియు, యాదవేంద్రుడనియు, యదువంశ విభాషఃపండితుడు, యాదవనాథుడనియు, బలుకుడు. ఆతనికి మాధవుడనియు, సృష్టేకంతావతంసుడనియు, వాస్తేయుడనియు, సృష్టికుల కమల మనియు పేరులు కలవు. కావున నత్యంత శంకేషముగ నేని కులములోని వారిపేరులను జెప్పెదను. ఇప్పుడు నేను శత్రువులను జేష్టపుత్రుడగు పృథ్వీపుని వంశవర్ణనమును గావించె

దను. వ్యక్తమైన పుత్రుడు ధర్మము. ధర్మని పుత్రుడు శనుడు. ఈతడు నూతన్వేషణయాగముల నొనర్చెను. ఉశనుని పుత్రుడు రుచక్రుడు. రుచక్రునకుఁ బురుజత్తుడు, రుక్మము. రుక్మేష్వుడు. పృథువు, బ్యామఘుడను నైదుగురు పుత్రులు జన్మించిరి. వీరిలో జన్మవాడగు బ్యామఘుడు తన భార్యకు పరితంతుడు”

శౌనకుఁజిట్లనెను:- “నూతా! పరతంత్రుడనిననేమి?”

నూతఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామీ! నేనిదివఱకే చెప్పియున్నాను. మీరు మఱచియుండ వచ్చును. గారడీ వాచొక పిల్లవానినుంచుకొనును. వానిని దన కిష్టమువచ్చినట్లు తనకు వసమొనర్చుకొని, తన కిష్టమువచ్చినట్లు పలికించును. అదే ధర్మగ నాతఁడు తన భార్యకు వశుఁడైయుండెను. భార్య లెన్నునిన లేచును; కూర్చుండు మనినఁ గూర్చుండును సారాంశమేమనిన నాతఁడు తన భార్య చెప్పినట్లుఁడుచుండును ఇప్పుడు వాని చరిత్రమును వినుడు.”

శై బ్యా ప తి జ్యా మ ఘః డు

(20౫)

శ్లో॥ పురుజిత్పృథు రుక్మేషే పృథ జ్యామఘః సంక్షే తా॥

జ్యామఘః పృథోఽప్యన్తాం భార్యాం శై బ్యాపతివ్యసాం:

కీర్తాగ ౯ స్కం. ౨౩ అ. ౩౫ శ్లో:

వ.....తి రుచకునకుఁ బురుజిత్తు రుక్మండు రుక్మే
మంపు బృథువు జ్యామఘఁడు ననువారేవును పుట్టి రండు
జ్యామఘుండు.

సీ॥ తోఁబుక్రోల్పెడు శై బ్య తోడి ప్రేమంఃబున

ననపత్యుఁడయ్యను నన్యభార్యఁ

గై కొనకొక కొంతకాలమునకు

.....

కీర్తమదాంధ్ర భాగవతము.

భార్యా భర్తలీ గృహస్థ రూపమగు రథమునకు నెండు
నొగలు. ఇద్దరును వాఁవారి స్థానములలో మంచిస్థితిలో నుండి
నచోగృహస్థాశ్రమమను రథము గబగబడక్కఁగదొడ్లిపోవును;
తాని యిద్దరును వాఁవారి కర్తవ్యములను మఱచి వివరీతాచర
ణము చేయుచుండినచో నప్పుడు రథమొగిపోవును. ఒకవేళ

పరిచయ సత్సంతకప్రముతో నడచును. పత్ని యింటిలో
 యజమానురాలు భర్తబయటకు భార్యయొక్క కార్యతే.
 త్రము చేర్చి వేకాని చాల మహత్వ పూజమైనది భర్త
 యొక్క కేతము విస్తృతమైనది; కాని దానిలో రాగ,
 ద్వేష, ఉద్వేగ, ప్రతిస్పర్ధ, చింతాదులు కలవు (స్త్రీ) గృహ
 ముఖకు యజమానురాలు. కావుననే ఆమెకు గృహిణియను
 పేరు వచ్చినది. పురుషుని బలమునుండి రక్షించును గావున
 బత్నియన బరగినది. పురుషుని సమస్త కార్యములందు
 దోషియగుటచే నర్థాంగి యనబడుచున్నది. పత్నిని. ఆమెకు
 పుట్టినవారిని బురుషుడు పాలించును గావున నాతనికి బతి
 యనుపేరువచ్చినది. భరణపాషణ మొనర్చుటచే భర్తయన
 బరగును. సత్పత్ని ప్రేమపూర్వక వ్యవహార మొనర్చి పతిని
 దనవశము కాంచుకొనును. పతి పత్నియొక్క ప్రేమ పాశ
 మున బాధింపఁబడి ఆమెకు చిరుద్దమగు నాచరణమును గావిం
 పడు. ప్రేమబంధనయందు మిక్కిలి సుఖముకలదు ప్రేమలేక
 గర్హముననుండి పతిని శాసించును, నాతనిని దనకుఁ గీర్తా
 మృగముగఁ జేరికొని, తన యిష్టమువచ్చినట్లాడించు చుండు
 నదియను, పురుషుని నట్లే నవునకుండై, (స్త్రీ) ముందఱ
 పిల్లవలెనై. తన పురుషత్వాధికారమును బోనాడినచో నట్టి
 వారిద్దరికును బాదము కలుగును. ఇట్టిపురుషుని పేరు (స్త్రీ)కత్
 (స్త్రీ)క వశపడిన పురుషుడు జ్ఞానాధికారికాఁడని శాస్త్రములు

చెప్పించున్నవి. ఇట్టిపుకవ్వతో కంభాషగా మొదలైనవలయును
 నుచితముకాదు ఇతనిట్టి ప్రేమిషయమును తెన్నవలసిన నేము
 న్నది? ఆమె తండ్రిహావరలోకములను వింటిని బ్రాహ్మణ్యహాస
 నది. ఏశ్రీమొక్కపతిప్రేమ వలననగావధయముచే శ్రీని
 గాంచి గడగడపణలగుచుండినను. ఏశ్రీ: సదాచారులు,
 దానులకువలె నుచ్చారనము మీదఁ గూర్చుండి జాచితాను
 చితముకొలుగక ఆజ్ఞలొనఁగుచుండునో, ఆమెముందుగా శం
 తానహీనయగును, ఒకవేళ సంతానముకలిగినను చాడుకొల్లులు
 పుట్టుదురు. ఒకవేళపుత్రులుకలించినను, వారు పిచ్చివాగుగనో
 మూర్ఖులుగనో, న్యభిచారులుగనో. నపుంశకులుగనో అగు
 దురు. సారాశమేనునఁగా శ్రీజితేంద్రగువాఁడు సంతానముని
 మును బడయఁజాలఁడు, అతని జీవనము సదాభయగ్రస్తమై
 యుండును. ఇట్టి శ్రీప్రేమకమునందును మగ్గితలగుదురు,
 చచ్చినకముఁ కుబోయెదరు.

సూతుఁడొల్లినను:- మానులారా! ఇప్పుడునేను పంచక
 మహారాజుమొక్క చిన్నకుమారుఁడగు జ్యోమఘుని చరిత్ర
 మును చెప్పెదను. అతఁడు భార్యకుదాసుఁడు. జ్యోమఘుని
 భార్యపేరు శైబ్య ఆమె అతిగయ్యాళి. ఆమెపతిని లెక్కచే
 యనేచేయదు. ఆమె దానదానిజనముల నెల్లుమూచునో రాజు
 నుకూడ నెల్లుమూచును. రాజునిలుచుండిన నామె కీకముమీఁ

దలారుచ్చుండి అజ్ఞలనొసంగుచుండును. నమయ్యా! నీవీని చేయలేదేమని యడుగును.”

రాజువట్టి అరమధ్యండు, ఆతడు భయపడుచునిట్లనును:-
“మహారాజాగారు! అపరాధమైనది.”

ఆమెయింకను రోషమును బ్రకటించుచు నిట్లనెను:-
“ఇంకేమున్నది. నీవీరెండుశబ్దములను నేర్చుకొనినావు, ఎప్పుడును అపరాధమైనది, అపరాధమైనది?” అనుటయే అపరాధమెందులకైనది? నీవు కడుపువకన్నము తినుటలేదా? నేనే పనినిచెప్పినదానినిజేయక తప్పించుకొనుటయేనా? ఫలానిమంత్రిని దొరికించివేయుము. ఫలానివానిని నాకడనుంచుము’

భయముచే రాజునకు భోవతి పాడైపోవుచుండును. ఆమెచేది చెప్పినదానిని అప్రచు కాదు అనక చేయవలసినదే. ఇన్స్పెక్టరులని సంతానమెట్లుకలుగును, అందువలన నామెకు సంతానమేమియును లేకుండెను. తనరాణికోక కొడుకై నగలి నంజాలుని రాజనుకొనుచుండెను. ఆతడు తనకోరిక నెఱవేరుటకై యెన్నోజపములు, తపములు, యజ్ఞాలుఘాసములను జేయించెను సంతానాపేక్షచేబిత్తగణమును, విశ్వేదేవతలను నానాధించెను. కాని అన్నియును వ్యర్థమయ్యెను. ఇసుకలో నుండి కైలమును, దీముపెట్టు వీలులేదో వంధ్యాస్త్రీకి సంతానము కలుగుటయును సంభవముకాదు. రెండవ వివాహమును

చేసికొనవలయును. ఇట్లుగా ముగించుచు వాళ్ళ ఆచరింపులను, వాటి, కేంద్రము నావలనును చేసికొనుకొన్నట్టి ఆచారములను యింటియందలియందు, ఇట్లుమాట్టి యింటియందలి కుటుంబములందును గలదు. అది యిట్లాలోకించుకొని, యింటియందును క్రైస్తవము కట్టించియు వాహనముతోంచెడు తరుణమునందులకుం బోయెను. ఇట్లెవరును బాకాదు. మేలకొప్పుకొనుట. ఆచారములన్నియును విచక్షణముతోనుండును. వాహనములగు వచ్చినచో వాలస్యులు గల వచ్చినకారణమునును వాటి ప్రేమతోమాటలాడుటగాని, చూచుటగాని చేయునేమోనని అను యెల్లప్పుడును గదికెట్టికొనియుండును. వాజనకు కేంద్రమునావలను చేసికొనవలయుననియున్నది. కాని, వానికష్టము లేనిది ఆతడుమంచికిపోయెను. అందులన వాని మనస్సులోనివిషయము మనస్సులోనే జేర్చించెను.

రాజునకు నవివాహమై రాజాజ్ఞాపకము నొకచో పెట్టెను.
 ఏదో కారణమున రాజునకు నున్న నీతికి శత్రుత్వముఁ జేసెను.
 రాజుతని రాజ్యముపైకివచ్చెను. ఆరాజు మిక్కిలిజలవం
 తఁడు. అతనిపైఁగి శక్తియును సుసంగతితమైనది రాజు తన
 కిరుగు పొరుగునున్న రాజును జయించెను. రాజు పరాజిత
 శత్రునింట రెట్నిములను గొనెనబోయినపుడు అతఁడొకమందిర
 యుపయోగము రాజకుమారిని గాంచెను. అమె మహారాజునకు
 మిక్కిలిప్రియమైన స్వకుమారియగు కుమార్తె. అమె వివాహ

యోగ్యుడై ఉండెను. రాజామెయొక్క యిట్టియలౌకిక చూప
లానిశ్చయమునుగాంచి ముగ్ధుడై, ఆచార్యరత్నమును దనరథము
మీఁదెక్కిగూర్చుండబెట్టుకొని, నగరమందు విజయమును బ్రక
టించుకొనుటచేసెను.

ఈ చాళుడు శత్రువుమీఁద విజయమును సాధించి
నచ్చిచాడలు సంగతినిజెలిచికొని శైబ్య గఖులతోగూడు
కొని ద్వారముకడకువచ్చెను. రాజానెంబడి అత్యంతసుఖమా
రియు, సంతోషపడియు, సుఖమారియునగు రాజకుమారిని
గాంచి క్రోధోన్మత్తయ్యెను. ఆమె రాజానకు స్వాగత
సత్కారము లొనర్చుటను వఱచెను ఆతనినిగ్రహించుఁగ్రోధ
స్వరమున నిట్లనెను:- “ఓరీకపటి! నేను గూర్చుండవలసిన
స్థానమున నెవతెనుకా కూర్చుండబెట్టుకొంటివి? నాపై సవా
రినిచేయుటకై నాకురవలసిందెచ్చితివా?”

విజయవార్షమున నుత్పిసోవుచున్న రాజా తనరాణివలనఁ
బర్యవహించు విసనాశించుచుండ, నిప్పుడువానికి బదులుగా చిట్లు
వినబడునప్పటికి ఆతనికి గుండెలదిరివోయెను. ఎందఱునైనను
లనో తలతెగరగొట్టివచ్చిన రాజు, ఒకనల్లని తలయూపెను
గాంచి గడగడ వణకసాగెను. ఆమెనిక్కసారిగా రథముపై
నెక్కి సొమ్ముకూడఁబడి తొక్కవలఁచెను. భయావేగ
ముచే రాజానోటినుండి వెంటనే యిట్టికబ్బములువెలువడెను:-
“రాణీ! ఈమె నీవతికాదు, కోడలు.”

ఇది వినుగానే రాణికి ఇంక నేర్పన శ్రోతమువచ్చెను. ఆమెయిట్లు నెను:- "నీనంటి స్వగుణేనానిక, అట్టిప్రయోగము నేనెన్నడు నాడలేదు. నాకు ప్రకరణముండిన గోడలుండుగలదు కాని నేనుజన్మసంస్కరు. రాజునకునేకులు భార్యలుండుకన్యురు. వీరిలోనొక్కరికి ప్రతుజున్నను నాలెనివ్వొక అంగమును గోడలుకావచ్చును. రాజునొక నరతియునులేదు. ఇట్టియెడ నేమి నాకు కోపిల్లులు గాగలదు?"

రాజునకు భయపడెను, కాని దేవతలు విషయమును గావాడిరి. భార్య అతని నాలుకపైఁబాంపవమాడెను. తన బడచు నాతఁడెట్లు నెను:- "నునరాణీ! నీని కలుగఁబోవుప్రత్రు సకీమి పట్టి కాగలదు "

రాజవాక్యములను దేవతలును విత్తరులును ననుమో దించిరి. రాణీ శ్రోతము దివిపోయెను అట్టిను మిక్కిలి యత్నమునో ప్రశ్నేతముగనొక భవనమున నుంచెను. ఇతరు లసంగతి యెందులకు రాజునుగూడ దానిలోనికిఁగోనియక కట్టడిట్టముగ రాణీకావలియుంచెను. చావమాభోష్యయనుకొల్ల యేయపరాధము లేకనో ఒంకితయయ్యెను. ఆమె కారాగృహములోపల లోపలనే తాను దినములుగడువవలసివచ్చెను.

పాగ్గము కుంగతియెప్పుడు నెరుంగఁజాలదు. అదియెప్పు నునయించునో యెప్పుడొకమించునో యెఱుఁగెనుక? మనము

దేని సంభవమగుకొందుమో అది యసంభవమగును. దేని హస్తగా సంభవమగుకొందుమో అదియే సంభవమగుచుండును. ఘోరమును జన్మసంభ్రాంతి నున్నదియును. సంతానమును బ్రాహ్మముగ వక్షులకొనబడినదియును. శ్రై బ్య గొన్నిదినములకు గర్భవతియయ్యెను. కాశ్యపుంతలకు నానందము వ్యాపించెను. కుశవనెలలో నామె యెఱపుత్రోర్నమిను ప్రసవించెను. వానికి విద్యుచ్ఛకుడేను పెట్టబడెను. తరువాత నీవిద్యుచ్ఛుడే శైబ్యప్రభావశాలియయ్యెను. ఈతఁడు (బరాన్) విదర్భరాజ్యమును స్థాపించెను.

ఇప్పుడు శ్రై బ్య సంస్కృతాను. ఆమెకు బుష్కరముకలిగెను అంజకుఁడు నవ్యష్టము కేటవేటుగనుండును. భాగ్యశాలికి భాగ్యమువానికంటె ముందుముందుగఁ బోవుచుండును. శ్రైబ్యకు బుష్కరమువానికంటె భాగ్యములేదు; కాని రాజకుమారియగు భోజ్యయన్మిష్టముచే నామెకు పుష్కరము కలిగినాఁడు. ఇప్పుడు భోజ్యకాశకలిగెను. “నేను జీవితాంతము నుజుకును గొవారిమును భరింపఁబడలేదు. నావతినేఁడుత్పన్నమైనాఁడు, పదునాఁడు సంవత్సరములతరువాత వివాహయోగ్యుఁడు కాఁగఁగఁడు.” బ్రాణులఁజును నాశచేతనే జీవించుచున్నాను. ఆశయేలేకున్నచో బ్రాణులంతకష్టమందును నేల వాణిములను నిలబెట్టుకొందును.”

కర్మముక్తమయ్యగై బ్రాహ్మణుడును విద్యార్థుడు నాని
 శిష్యుడనగుచుండెను బోధ్యుడొక్కరి కాలతముగ్గులు తోడు
 గపానెను నిక్కొక్కనినయి గడవినదురాచునకై ములుగదెను
 పుమానగును వివాహయోగ్యుని గునపుటికె గొడలిని నెదురు
 తొనవలసిన పునశ్చేదయెను. రమెభర్త మృత్యుచుటకుచా ర్థమే
 నచ్చిగడియులు లెక్కపెప్పొనుచుండెను. కరికొక స్మరంతో
 రాజసుఖో ద్భేదపుంయబ్బుగల వల్లను సుమాదుకదీన్చి మెట్లు
 పెండ్లి చేయురు; కాని స్త్రీలయాభవత్తిముందీ పురుషులమాల
 లెక్కలేవిచోల పరుల్లిష్టమువచ్చి పలు జనులనుండురు. శైబ్య
 తనపుత్రుని వివాహము రిభోజ్యుడోడనేచేసెను. భోజ్యుడు
 ముప్పదిరెండు నిత్యుములు. విద్యార్థునకెందు పరువాలు; సరిప
 త్సరములే కాని, వివాహమైనది! విద్యార్థుడు భోజ్యుగర్భమున
 ముగ్గురుపుత్రులనుగనెను వారు పో, క్కొక్క, బోమవాచులను
 వారు.

స-తొండెట్లెనెను:- “మరులా రా! ఇప్పుడింక నేను మీ
 వంశపు లను నంద్రేపమునందెప్పి వృద్ధినితీయులయొక్కయు
 నితరవాజులయొక్కయు చరితములను నెప్పెరను”

భర్తృకార్యమందు వినియోగించును.” మహాత్ముఁడీట్లు నెను:-
 “అయ్యో! నీయు మీకు కలిగిన అముతాయి మీరు విద్యభ్యాసము
 జరులు చేసి స్వేచ్ఛటకు, కూర్చుండి వ్యర్థముగ చంకిల్ల నెకల్ల
 ములొనర్చుటచే మాకు బ్రహ్మోదాఃకమేలున్నది. ఈరూపాయలను
 లక్షపైకే తీసికొనిపొమ్ము.”

భక్తులు కొందఱు పరీక్ష చేయుచుందురు. వారు
 మహాత్ములను బరీక్షించుచుందురు. అందువలన నాతఁడు
 రూపాయలను దీసికొని యింకొక సాధుని కడకుఁ బోయెను.
 అతని కడలింకను మహాత్ములు కలరు. పచ్చినవానికి స్వాగత
 సత్కారము లొనర్చుచుందురు. మఱియుల మఱియు లనై పురు
 యభావకీ గఁ జూచుచుందురు. ఇష్టవాదభక్తుఁడు వారి సమీప
 కుఁడగువచ్చి యిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈరూపాయలను నేమి
 పనికి వినియోగించు మందు?” మహాత్ముఁడీట్లు నెను:- “ఎన్ని
 రూపాయలున్నవి?” అతఁడీట్లు నెను:- “అయిదువేల రూపా
 యలుకలవు.” మహాత్ముఁడీట్లు నెను:- “నాలుగు వేలతోవిద్యా
 ధ్యలకొక భవనమును గట్టించుము. ఒక వేయితో వారికంది
 నేర్పాటుకావించుము.” ఇష్టజేమిచేయఁగలడు. భక్తుఁడా
 రూపాయలను వెచ్చించి యిట్లు నెను:- “స్వామీ! నేనా
 సాధువ్రకఁకుబోయితిని. అతఁడు రూపాయలను జూడఁగానే
 కోపపడెను. అతఁడు చాలగిక్కినాఁడు స్వామీ! మేమూ
 మహాత్ములను బరీక్షించలేదు వారి ప్రవర్తనను లోకులు వ్యర్థ
 ముగా జేయుచుందురు.”

మహాత్ముఁడై నెను.- “అట్లుకాదయ్యా అట్లనకుము.
మనకు కిత్తి అట్టి త్యాగులగు మహాత్ములవలననే లభించును.
వారు త్యాగముయొక్క ఆదర్శమును జూపించెదరు.”

మరల నాథకుఁడా విరక్తుఁడగు మహాత్ముని క డ కు
పోయి యిట్ల నెను:- “స్వామి! మీరారూపాయను దుచ్చు
ముగ భావించి కాలదన్నిటికి; కాని యామహాత్ముఁడు వెళ్ళు
నానే అప్పటినిఁదీసికొనెను. ఆమహాత్ముని విషయము నాకు
తెలియబడెను.”

శ్రద్ధిని మహాత్ముఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “నాయనా!
నీవు వాని నిందింపవలదు. మేము సర్పమువలె నొంటరిగ
నందరినూ బింటిగాదాటి పోయెదము. ఆమహాత్ములు తరణ
తొరణము. వారు స్వయముగఁ దరించెదరు. అసంఖ్యాకులను
దరించెముదురు భగవానుఁడు వారినాకార్యములకే పంపి
యున్నాడు. వారు మాకంటెను శ్రేష్టులు.”

అప్రసంగమున జెప్పబయొక్క యుద్దేశ్యమేమనఁగా
ఈయనఁ సంసారమును స్వయముగ సాధనముల ద్వారా
తరించువాఁడు సర్వశ్రేష్ఠపురుషుడే, అతఁడు మానవ జీవన
మును సాధకముచేసి కొనసాగింపజేసె. కని చాలమందిని వెంటఁ
బెట్టిరి. సంసారమును దాటువాఁడంతకంటెను శ్రేష్ఠుఁడు.

నిష్కాచి, కింకణ, ధృష్టి, శతాజిత్, సహస్రజిత్, అయుతజిత్తును వారలు.

సాత్వతసుతుఁడు దేవావృథుఁడు తరణ తారణుఁడు. ఈతని పుత్రుఁడు బభ్రుఁడును దండ్రులె మహాయోగి, పరమజ్ఞాని, ఆచార్య కోటిలోనివాడు, ఈపితాపుత్రుల విషయములో నొక పౌరాణికసూక్తి వ్రసిద్ధముగఁగలదు చాలమంది చెప్పుట గొప్పగాఁ జెప్పుటయేకాని చేయునదేమియునుండదు పర్వతములు దూరమునకు నునుపుగనుండును. దగ్గఱకుఁబోయిన రాళ్లు, గండ్లు. దూరముగనుండి జోలుమోత వినిన నదియెంతో గంభీరముగ నుండును; కాని దగ్గఱకుఁ బోయి దాని లోపలిస్థితిఁగొంచిన నది జొల్లయని తేలిపోవును. అదే విధముగఁ జాలమంది విషయము దూరముననుండి వారి ప్రశంసలను వినిన నెంతోయుండును, కాని దగ్గఱకుఁబోయి చూచిన వారి నిజస్థితి అంత ఉన్నతముగ గోచరింపదు. చాలమంది కృతులను గాంచి వారెంతో ఉచ్చకోటికి సంబంధించిన మహాపురుషులనుకొందుము. వారి దగ్గఱకుఁబోయి చూచినచోవాగు వ్రాసినది వారి జీవితమునఁ బరిణమింపఁ జేసికొనలేక పోయిరిని తేలగలదు. అట్టివానిని నిర్జీవయంత్రముగ భావింప వలయును. కొండలు చెప్పినదేమో చేసితీరెదరు. వారికి లోపల నెంతో బయటకునంతే. వారినిఁగూర్చి దూరమునవినిన నెంతో దగ్గఱకుఁ బోయిన నంతే. వారే మహాపురుషులు; వారే పూజ

నీయలు, వందనీయలు, ఆదరణీయలు. దేవావ్యధులు, బభ్రువులు, వీడ్పరులు తండ్రికొడుకులు, ఇద్దరును మనోహరములే అందుకనియే వీరిద్దరి విషయములో నిశానాదేశముక్తి వ్యక్తమై చెందినది. సేము మాములుండి యేమినింటి నేనా వ్యక్తి వచ్చిదానినే చూచితిమి. బభ్రువు పురస్కరణలో నుత్తముడు ఆతని తండ్రి దేవావ్యధుడు దేవతలతో సమానుడు ఈ తండ్రి కుమారులయొక్క దేవదేశమును బొంది పరువాలగు వేల అటువదియైదు మంది పురుషులమును బొందిరి. వారెన్నో తత్వలాభమును సంపాదించిరి. ఈవిధముగ సాత్త్వికత్వముండగు దేవావ్యధుడు తన బభ్రువుకుఁ ద్వారా అక్షరామరుఁ డయ్యెను.

సాత్త్వికుని సుహృదులలో మహాభోజుడగు వాఁడును నొకఁడుండెను. ఆతనివలన భోజనంశాలగు యాదవులుత్పన్నమై థిన్నుడు సాత్త్విక పుత్రుండగు వృష్ణీ వంశమును గూర్చి వినుఁడు.

వృష్ణీకి సమిత్రుడు, యుధాజిత్తుడు బుత్రిలుకలిగిరి. వీరిలో యుధాజిత్తునకు కవి, అమిత్రులను బుత్రిలుండయి చిరి. అనమిత్రుని పుత్రుడు నిమ్ముడు. నిమ్మునకును నెద్దకు పుత్రులుండిరి సత్రాజిత్తు, ప్రకేనుడు. సత్రాజిత్తునియొక్క కుమార్తె సత్యధామ నివాహము క్రీకృష్ణచంద్రునితోనయ్యెను

ఈ విషయమంతయును స్వయంతఃకమచికళానా శ్రీ కృష్ణవరత
 వాచు రాగలదు. యథాజిత్తుని సుహృదగు ననమిత్రునకుళిని
 యనుకుమాదాడింకొకడుకలకు. అతనిపుత్రుడు సత్సకుడు.
 సత్సకునకు యయుధానుడును. సాత్సకియును బుత్రులైరి.
 సాత్సకునకు జయుడు అతనికి కుణి. కుణికి యుగంధుడుద
 యించెను. అనమిత్రునకు మూడవకుమారుడు వృష్టి. అతని
 పుత్రులు శ్వేథలుడు, చిరధు, లనువారు శ్వేథలుడు
 గొప్పధర్మాత్ముడు. కాశీరాజు రాజ్యములో వర్షములేండెను
 అతడు ధర్మాత్ముడు శ్వేథలుని పిలిపించి తనపుత్రియగు
 గాందినిబిలిపించి వివాహముచేయగా నప్పుడిందుడు వర్ష
 మును గుజపించెను. గాందినీ గర్భమునుండి అక్రూరుడు,
 అనంగుడు, సారమేయుడు, మృదుడు. మృదుత్తు. గిరి,
 ధర్మవృద్ధి సునర్మడు. డే. త్రో పీత, అరిమర్దనుడు, శ త్క
 ఘ్నుడు, గంధమాదడు, పత్తిగాహువను పదముగ్గురు
 పుత్రులుదయిందిరి వీరిలో నక్రూరుడు పరమభగవద్భక్తుడు,
 శ్రీ కృష్ణచక్రవర్తియైతని భక్తిప్రసంగమురాగలదు, అక్రూరు
 నకు సుచీరయనుకెల్లెలుకలదు. దేవవంతుడు, ఉపదేవుడును
 హస్తీలుండిరి. మిగిలిన నాదకులందఱకును జాలవంది పుత్ర
 పుత్రులుండిరి. వారివి శములనుగూర్చి యెఱిగివర్ణింపగలను
 ఈతఁడెవనితఁడీ చక్రవర్తునకును బృథు, విదూరథాది పుత్రు
 లనేకులకలను వారికిని చాలమంది పుత్రులుదయించిరి.
 యాదవసంశయ నెవరులెక్కింపగలరు?

సాధువులారా! సావధానముగ నుండుడు. వెనుకటి కథను జ్ఞాపకమునకుఁ దెచ్చుకొనుడు. ఈ నాత్మతోని యేర్పరు పుత్రుల వంశమును చూచి చెప్పయన్నాను వారిలో నొకని పేరు అంభకుడు ఆతనికి కుమారుడు, యజమానుడు, శుచి కంబలబద్ధులను నల్లుడు సుతులుదయించిరి. వీరంధక వంశజుల ని పిలువబడిరి. వీరిలో నందఱకంటెను క్షేణనాడు కుమారుడు ఈతనివంశమందు గ్రహముగ మీరాజులైరి. కుమారుడు, విహ్ని, విలోముడు, కపోతరోముడు, గోంబడు సఖుడగు అనువు, ద్వివీరయాంధకుడు, మందుభి, అరిష్టోమిడు, పునర్వసు. పునర్వసునకు ఆహుకుడును పుత్రుడనును, ఆహుకి యనుపుత్రయును నుండిరి. ఆహుకుని పుత్రుడు దేవకుడు, ఉగ్రసేనుడు. దేవకునకు దేవహరుడు, ఉపదేవుడు, సుదేవుడు. దేవవర్ధనుడును చురుపుత్రులుదయించిరి.”

కౌనకుఁజిల్లెనను;- “సూతా! దేవకుడు బుత్రికలును నుండినా?”

సూతుఁజిల్లెనను:- ఆపుత్రిక కొఱకే యింక వరకు చెప్పరానిదచ్చినది. దేవకునిపుత్రియేదేవికి. ఆమెకే ఆనందకం దుడుగు కీ కృష్ణ చంద్రునకు జగనియును నాభాగ్యహృచ్చి. దేవకికాక దేవకుడు ధృతదేవ, శాంతిదేవ, ఉపదేవ, కీదేవ, దేవరత్నీల శహదేవ యనునాక్షురు చెల్లెండుకలరు. వీరేకుగు డను సుదేవునకు భార్యలైరి.

ఉగ్రసేనుని వివాహము విదర్భదేశాధీశుడగు సత్యకే
తునిపుత్రునిగు షడ్మావతితోనయ్యెను. ఆమెగర్భమునుండి
కంఠ, కంఠసంతి కంఠ. శూరభూ, రాష్ట్రపాలికయును పుత్రు
లుడయించిరి, పిరంజటకును వసుదేవుని తమ్ములనుబెండ్లాడిరి.

శౌర్యకుండిల్లనను:- “సూతా! ఉగ్రసేనునకు బుత్తు
లుండిరా?

సర్వి సూతుండిల్లనను:- “స్వామీ! మీకంతయును
దెలియును. ఇంత అమాయకముగఁ బ్రశ్నించెదరే యెఱుంగని
వారివలే.

ఈఉగ్రసేనునకే కాలనేమి యను ననుకండు కంఠసూ
పమున నుడయించినాడు. ఈతఁడు యాదవులతో వైరమును
బెట్టుకొనినాడు. ఈతని నిమిత్తముగఁ జేసికొనియే భగవా
నుడవతరించినాడు. ఈదుష్టుడు యదువంశీయులను మిక్కి
లిగ బాధించినాడు. ఇట్టి క్రూరఅనురపుత్రుని కారణమున
మహారాజు మిక్కిలి దుఃఖితుడై యుండెడివాడు. తాను
కాలనేమియును ననుకండు కంఠసకుఁ దెలియును, పూర్వ
జన్మమును విష్ణువు తత్పజంపెననియును దెలియును. అందు
వలననాతఁడు యదువంశీయులను తన తండ్రియగుచుగ్రసేనుని
ద్వేషించుచుండెను ఆతఁడంజటకు బీడించుచుండెను. ఈతఁడు
తాక ఉగ్రసేనునకు నువామిడు నృగోఘుడు, కంకుడు.

శంకఁడు, సుహవా, రాష్ట్రపాలుఁడు, స్వప్నే, తుష్టమానుఁ
డను నెనిమిదిమంది పుత్రులు కలరు ”

అంత శౌనకఁగిట్లుజెను:- “మాతా! ఉగ్రసేనుఁడు
మిక్కిలి ధర్మాత్ముఁడే అట్టివాఁగిట్లు తనవాఁని బాధించు
కూర పృథావముగల అసురుఁడేల యుద్ధవిందివాఁడు ”

ఇదివిని సూతుఁగిట్లుజెను:- “స్వామి! ఇదంతయును
మాతృసోషముచే నిట్లెనది సంతానమునకు తల్లిదండ్రుల
యొక్క స్వభావమును, నదాచారమును బాగుగా నెఱుఁగును.
వతికిదూరముగనుండి స్త్రీలు స్వచ్ఛందముగనుండుట మిక్కిలి
అన్యహేతువు. వరిమార్పిషేనులగు ననార్యజాతి యీ రహ
స్యము నెఱుంగఁజాలరు. వానికి శారీరకసుఖమే సమస్తమునై
యున్నది. కాని అభ్యాత్మవాదులైన వారలు రక్షపీఠముల
విశుద్ధతయందెక్కుడు దృష్టియుంచవలయును. వతి దూరముగ
నుండిన యువతులగు స్త్రీలకు జాంచల్యము నొద్దియగును.
ఉగ్రసేనుఁడటువంటి ధర్మాత్ముఁకిట్టి కూరకర్మఁడగు పుత్రుఁ
డుదయించుటకు కారణమయ్యెను. ఈవిషయమున సోక పౌరా
ణికగాఢకలమ. దానిని మీకు దెప్పి తరువాత విగిలిన కథను
జెప్పెదను.”

కాలనేమి కంసుఁ డెట్లయ్యెను?

(200)

శ్లో॥ అత్మానామిహ సజ్జాతం జానన్పాస్తిష్ఠానా మాతమ్.
మహాసురం కాలనేమిం యదుభిః సవ్యరుధ్యత॥

శ్రీభాగ. ౧౦ స్కం. ౧ అ. ౬౭ శ్లో॥

క) నామమాటలు విని పె

న్నరాటముఁబొంది యదువు లనిమిషులనియున్

నారాయణ కర ఖడ్గ వి

దాహితుఁడగు కాలనేమి దాసనియు మదిన్॥

శ్రీ మదాంధ్రీభాగవతము

ప్రాణులకు విషయములందు సహజానురాగము కలదు. ఈ జీవజగత్తునకు జనకుఁడగు వాడొక్కడే స్వతంత్రుఁడు. అందువలన సందఱును స్వభావమున స్వతంత్రులు జాఁగోరుచుందురు. పరతంత్రతవలన దుఃఖమును, స్వతంత్రతయందంద జుకుచు సుఖానుభవమును గలుగును; కాని ఒకానొక బంధములో నున్నవాడే స్వతంత్రానుభవమును బొందఁగలఁడు. బంధనానుభవమును జెందనివాఁడు విముక్తి సుఖము నెట్లనుభవింపఁగలఁడు. కావున ధర్మ బంధమును, ప్రేమబంధనమును సుఖముగఁగ బరమహేతువులగును. ధర్మబంధనములో బంధం

పరిచయమును పరమాత్మ నెట్లు పట్టుకొనఁగలఁడు. ప్రేమ బంధమున బంధింపఁబడి, తన తను. మన, ధర్మాని సమస్త శారీరక మానసిక చేష్టలను, తన ఉర్వస్వమును దన ప్రేమా స్పృశకు కప్పించుకొనిన వాఁడు ప్రేమ రహస్యము చేరుకొనఁగినట్లు? పతివ్రతయగు పత్ని తన సర్వస్వమును పతిచరణముల కర్పించి అఖలస్వప్రేమిని స్వామియగును ఇట్టి పతివ్రతకు విరుద్ధాచరణమును నేయఁగలవాడెవరు? తన పతిని తన సర్వస్వమునుకొనక శారీరక సుఖములందే పడియుండువానినే పరమ పురుషులు తలయెత్తి చూడఁగలరు. దానినే బలాత్కారము గొని, మోసముచేయుటగాని జరుగును.

నూతుండిట్లనెను:- “ముచులారా! ధర్మాత్ముడగు నుగ్రసేనమహారాజునకు దుష్టాత్ముడను, నసురపుంగవుఁడు నగు కంఠిఁజెల్లుదగ్గఁబడిన సంగతిని మీకు చెప్పెదను. ఈ ప్రసంగము వలనఁగాలనేమి యెల్లుగనేనునకుఁ బుత్రహాని మున నుదయించెనో తెలియఁగలము.”

మాధుర మండలమునకు రాజగు ఆహుకని కుమారుఁడు ఉగ్రసేనుఁడు ధర్మపూర్వకముగఁ బ్రజాపాలన మొనర్చుచుండెను ఆతఁడు సకల ధర్మవేత్త, సారసేనుఁడు, చాత, సమస్త సద్గుణసాగమును. ఆతని వివాహము విదర్భాధీశుండగు పత్యకేతుని పుత్రిక పద్మావతితో నయ్యెను. పద్మావతి పేరు

నకుఁ దగిఁజుట్టు గుణవతి ఆమె పద్మవలెనుండిరి. మహారాజుట్టి
సుందరియును సర్వగుణ సంపన్నయునగు భార్య బొంది
పరమ ప్రయుచితఁడయ్యెను. భార్యాభర్త లిద్దరకును గొప్ప
ప్రేమ కలదు.

పద్మావతి తన తండ్రికేకై కపుత్తిక. అందువలనఁ దల్లి
తండ్రిలకు ఆమె మీఁద నత్యధికానురాగము కలదు. అందు
వలనఁ గొలఁది దినములు గడువఁగానే తల్లిదండ్రులు తమ
పుత్రికనిఁటికిఁ బిలిపించు కొన నవారు ఒకసారి పుత్తిక అత్త
వాఁటికిఁబోయి చాలకాలము గడిచెను. విదర్భరాజాధీశ్వరి
తనవతితో నిట్ల నెను:- “ప్రాణనాథా! నేను పద్మావతిని జూచి
చాలదీచుచున్నది. ఆమె నాకు మాటిమాటికి జ్ఞాపకమునకు
వచ్చుచున్నది. ఆమెను కీఘముగ మీరు కొన్నాళ్లుండు
నట్లు పిలిపించవలెను.”

ఇదివిని నత్యకేతునిట్లనెను:- “ప్రియా! నాకును పద్మా
వతి చాలగజ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది, నేను నేఁడే మఘ
రకు దూతఁడు బంపెదను, ఊగ, సెన మహారాజు నేను చెప్పిన
సవశ్యము పంపఁగలఁడు.”

ఇట్లని మహారాజు వెంటనే దూతలను, దనకుల పురో
హితునిఁ బద్మావతినిఁ దెచ్చుటకు మధురకుఁబంపెను. కుల
పురోహితుఁడుపోయి అందఱకుశలము నడిగి రాజు సందేశము

నుగ్రహేన మహారాజనకు విడిచింపెను. అతని పాద ప్రాయ
యగు పద్మావతి ఒక్కతనైనను నాతని విడిచియుండుట కిగ్గ
సేనునక్షిప్తము లేకున్నను మామగారి స్నేహ భావార్థములకు
దన యదాతత, విషయ భక్తులను జూపుటకై ఆ తమ
సంతోషముతో ననున యేర్పాటులను గావించి తనవార్యును
బంపెను. పద్మావతి పుట్టిడింపటి కెళ్ళువయమును విడి
మిక్కిలి యాదమును జెందెను అమె అత్యంతోత్సాహ
మున బుట్టిడింపటిబోయెను. కొలది కాలమునకే అమె
విదర్భ దేశమందు తన తల్లిండులతోగల వచ్చెను. తల్లిదండ్రు
లకుఁ బ్రకాశముగావించి అమె యేడ్చినాగెను. గాజు, రాసి
అమె శిరస్సును మూర్ఛిని కొంగిలించుకొని

అత్తవారింట నామె కోడలిక మొనర్పవలయును నదా
చాటుననే యుండవలయును. ఎవ్వరితోడను మాటలాడెడిది
కాదు. మునుంగున నుండెడిది, కోడలుకదా? ఇచ్చిడిచ్చట
దండియింట పరదాతేను. తండ్రిది మునుంగు తీసివేసెనది
అండఱతో నామెనర్పించుమాటలాడు చుండెడిది. నఖులతో
హసపరకతోన మొనర్పుచుఁ గ్రీడించుచుండెడిది. తన యోవ్య
మును జూపుటకై నిండరాతి నుండర నన్న భాషగాములను
ధరింపెడిది. అమె నైభవముగ హాడవ శృంగారము లొనర్చు
కొని తన నఖులయెగుట నేనే మధురామృతమునకు మహా
రాశిని, నాకచ్చుల అపారముగ నైశ్వర్యమున్నది యుజ్జ

చేసెడిది. తండ్రియింటికి వచ్చినతరువాత భర్తకు దూరముగ నుండి స్త్రీవీధిముగ నలంకరించుకొని శృంగారముగ నుండఁ గూడదనియు, ఇంత స్వచ్ఛందముగఁ గ్రీడించుటయును, హాస విమోచములొనర్పరాదను సంగతిని మఱచిపోయెను. ఆమె తన తండ్రికి గారాబు పుత్తిక. ఇంటికి వచ్చినతరువాత నామె అతి చవల చించల బాలికవలెనయ్యెను. తన సఖులతో వనోపవన ములకును, సరితా సరోవరములకునుబోము క్రిడించు చుండెడిది. ఆడుచు బాడుచు వనవిహారానందమును జూరఁగొను చుండెను.

ఒక దినమున నామె బాగుగా నలంకరించుకొని, పోడ వశృంగారము లొనర్చుకొని సఖులతో నొక నుందరసరోవర నికటమునకు గ్రీడానిమిత్త మైపోయెను. ఆమె తన సఖులమధ్య మెఱుంగు ఊరగవలె వెలుంగుచుండెను. వసంతఋతువు వసశ్రీ యును నేడు సముచిత శృంగారమును గావించుకొనెను. ఆమె క్రిడింపఁబోయిన సరోవరమునకు సర్వతోభద్రమనిపేరు. దాని సమీపముననే దట్టమైన సరటితోటకలదు. అది దట్ట మైన లతాపితాసములచే సుశోభితమై యుండెను ఒకవైపున బచ్చనైన చిన్నకొండకలదు. రెండవవైపు అతి నుందరమనో హరమగు వనస్థలికలదు వివిధరంగులుగల పుష్పములచ్చట వచ్చుచు నానందమున నూగుచుండెను. సఖున ద్రుమముల యొక్క శాఖలూగుచు భూమిని ముద్దిడుకొనుచుండెను. ఈ

వనశోభను గాంచి నుకుమారిబులందఱును నానందించిరి ఆరిక
 తో జేయించువారు. ఆచ్చట నెవరును పురుషులులేదు. నిచ్చరి
 కిని సంకోచములేదు. ఏకాంతస్థానమునుబొంది అందఱు హృద
 యములందు సరసతా సంహారము కాసాగెను. సాధారణముగ
 స్త్రీలు స్వభానముచే జంచలులుగ నుండుదు. అందులో
 యువావర్గ. అందఱును బిన్నవయస్సి. అందువలన నిచ్చిక్త
 సోసములనే యొనర్చుచుండిరి. అటునిటుగల విప్పపూలముగోసి
 చీకి వానిలోని రససానము నొనర్చుచుండెను. కొందఱు గాన
 ముచేయుచుండిరి కొందఱు నృత్యమును జూపుచుండిరి. కొం
 దఱు వాద్యముల పొనర్చుచుండిరి. ఈవిధముగ వాడుకీకచో
 నర్చుచు నలసిపోయిరి. ముఖకమలములనుండి స్వేద ఓంపు
 లును రాలుచుండెను. పద్మావతి యిట్లనెను:- “ఇప్పుడు జల
 విహార మొనర్చెదము.” ఇంకేమున్నది! అందఱును దమ తమ
 వస్త్రములనూడ్చి సరోవరమున దుమికిరి ఒకతె యింకొక
 తెను ముంచును. వేరొకతె నీటినింజిమ్మును. ఇంకొకతె
 యింకొకయామెను భుజములపై నెక్కించుకొని జలములందుఁ
 ద్రోయును. దీనిని గాంచి అందఱును నవ్వుచు నవ్వుచు బోర
 లాడుచుండిరి. ఒకతె యింకొకయామె భుజముపై నెక్కును.
 మఱియొకతె యిద్దరను బడద్రోయును. ఈవిధముగ వారా
 నంద వినోదములను. హాస్యతరంగముల దేలియాడుచుండిరి.

అశ్వమయమున కచ్చటికి దైవయోగమున లోకసాక్షుడగు కుజేని నేవకుడగు గోభిలుడను దైత్యుడచ్చటకు వచ్చెను. అయివారులు జలక్రీడలో నిమగ్నులగుటను గాంచి కరబద్ధముగ నిలుచుండెను. అతఁ డృష్టి పద్మావతి మీఁద బడెను. ఆమె రూప, యశావన. సౌందర్య, లావణ్యములను గాంచి దైత్యుఁడు కామాతఁడయ్యెను. అతఁడట్లునొనెను: “ఈమందరి యెట్లు లభింపఁగలను?” గోభిలుఁడు శక్తిమంతుఁడు. అతఁడు ధ్యానమున నీమె విదగ్ధరాజ కుమార్తెయనియు, మధురానరేశుఁడగు నుగ్రసేనుని భార్యయనియు దెలిసికొనెను కాని యీమె తన పతినిఁడప్ప వరిపురుషునిఁ గోరదు. ఈమెతో నేను సంగమించుకెట్లు? ఈవిషయమును గూర్చి అనుకుండు నిలుచుండి ఆలోచించుకొను చుంచెను. వెంటనేఅతని మనస్సునకొక విషయముతట్టెను: - “నేను మాయచేనుగ్రసేనుని రూపము నేల ధరింపఁగూడదు?”

ఈయాలోచనము రాగానే అతనికి మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను, అతఁడు వెంటనే ఉగ్రసేనుని రూపము ఉన్న దున్నట్లుగ ధరించెను. ఈతఁడు తన దానవమాయచే నీతఁడు మధురేశుఁడగు నుగ్రసేనుఁడు కాదని అనుమానింపకుండు నట్లు సూపమును ధరించెను. ఇట్టి సుందర రూపమును ధరించి అతఁడా సరోవరి కమిషమున నొక సుందర కుటుంబ అశోక

వృక్షముక్తికిందఁగూర్చుండి స్వరసహితముగ వేణువు నూచు
 చుండెను. దీనినిశలును మారుమ్రొగునట్లు కర్ణప్రియుమగు
 సంగీతమును వినరెను. అదైత్యుఁడు సుందర సులలితి కంక
 ణుతోఁ దాళ. లయ, స్వరాది సహితముగఁ బాడుచు వేణు
 వునూచుచుండెను. సఖుల హృద్యము గూర్చుండిన పద్మావతి
 చిత్తిమును హఠాత్తుగఁ దనవైపునకు నొక్కి గను సంగీతమును
 వినెను. అచ్చటనే కూర్చుండి తన చెలికత్తెలతో నాచుఁగీత
 మును గూర్చి ప్రసంశించుచుండెను సంగీత తరంగములువచ్చి
 ఆమె హృదయమును నున్మత్త మొనర్చు చుండెను. ఇప్పుడామె
 తన స్థామునఁ గూర్చుండఁజాలక పోయెను కనుమాల విశమున
 సంగీత స్వర సహాయమునఁ దన సఖులతో నాదిక్కునకుఁ
 బోయెను. అశోకవృక్షముక్తికింద నొకవృక్షిగూర్చుండి వేణువు
 నూచుచున్నాఁడనియు నదేశ్వరమున గీతమును బాడుచున్నాఁ
 డనియుఁ దెలిసికొనెను. కొంచెము సమీపమునకుఁబోగానే
 ఆమె యాశ్చర్యమునకు నేరలేకుండెను ఈతఁడు నాప్రాణ
 నాధుఁడగు మధురాధిక్వకుఁడే కాని ఆమె మాటిమాటి కిట్లు
 తలంచుచుండెను:— “అతఁడు ఎచ్చు సూచనయేమియునుజేయ
 లేదే అంతమూరమునుండి యీతండిట్లు వెంటనే యెట్లురాఁగ
 లఁడు? ఈతఁడింకొకఁడేమో! నాకు భ్రమకలిగినదా యేమి?”
 ఈవిధముగ సంశయములొబడి పద్మావతి యిందంతయును
 నాలోచించునంతలో నాదుష్టుఁడగు గోభిరుఁడిట్లు పిలిచెను:—

“ప్రియా! నీవు నాకడకురమ్ము. నేను నీవులేక వ్యాకులతను జెందుచున్నాను.”

ఇప్పుడు పద్మావతి కేమియును సందేహము లేకుండెను. ఆమె పరువిడి ఉగ్రసేన రూపముననున్న నాదైత్యుని సమీపమునకుఁబోయి, ప్రణామ మొనరించి యిట్లడిగెను:-
“ప్రాణనాథా! మీరెప్పుడు వచ్చితిరి?”

మాయావియగు దైత్యుఁడొసెను:- “ప్రియా! నాకు నీవులేకుండిన త్క్షణమొక యుగముగనున్నది. నేను నీవిరహమును సధికముగ సహింపఁజాలకపోయితిని. అందువలన నారా జ్యమును వదలి నీసమీపమునకు వచ్చితిని. దేవీ! నీవులేకున్న నాజీవనమనంభవము. నీవిరహమున నాకు వ్యాకులముగ నున్నది. అనంగుఁడు తన కుసుమ శరీరములతో నన్ను జర్దకునిఁ గావించినాఁడు.”

పద్మావతి సఖులాశఁడుగ్రసేనుఁడని గ్రహించి అచ్చటి నుండి తొలగిపోయిరి. ఆదుష్టుఁడు నానాప్రకారములగు సరసములును, స్నేహభరితములునగు వాక్యములను బలికి రాజకుమారిని దట్టమైన వనములో నొకయేకాంత ప్రదేశమునకుఁ గొనిపోయి తనోరికను నెఱవేర్చుకొనెను. ఉగ్రసేనునకు విశిష్టాంగమున విశిష్టచిహ్నము కలదు ఆయంగముననాచిహ్నము లేకపోగాఁ బద్మావతికి వానిపైనందేహము కలిగెను. ఆమె

యిట్లనుకొనెను:- “నానాభండకట్టిట్లు వచ్చునా? అతఁడట్టి
చండలతను నెన్నకును జూపింపలేదు. ఏమైనాగానిండు ఈతఁ
డొక దైత్యుడై యుండవలయును మాయచే నీతఁడీ భద్ర
వేషమును ధరించివాడు. ఈతఁడు నా పతికాడు.”

ఈవిచారము కాగానే ఆమె తన చక్రములనుధరించి,
కన్నులెఱ్ఱఁజేసి యిట్లు నెను:- “ఓరీదుష్టా! నిజమును తెన్నము.
నీవెవఁడవు?”

దైత్యుఁడు తన యభార్యరావమును ధరించియిట్లనెను:-
“నేను గోభిరుడను దైత్యుఁడను. కుభేరుని అనుచుఁడను.”

క్రోధముతో హానిని దగులఁజెప్పినట్లుగఁ బద్మావతి
యిట్లు నెను:- “ఓరీదుష్టా! నీవు నాయెడల సభర్తమును గావించితివి. నేను నీకు శాపమునొసంగి భస్మము కావించెదను.”

గోభిరు దైత్యముతో భయపడకయే యిట్లనెను:-
“దేవీ! నేనేమియు సభర్తమునర్పలేదు. కపట మోహములచే
దను కోరికలను నెఱవేర్చుకొనుట అసుర, దానవులకుభర్తమే.
నేను నదియే చేసితిని. దీక్షలన సభర్తము జరిగించని నేను
కొనుటలేదు. నేను నాభర్తమండయున్నాను. నీవు నీభర్తమం
చున్నావో లేక నీవేయాలోచించు కొనుము.”

పద్మావతి యిట్లనెను:- “ఓరీనీచా! నీకు పతివ్రతల
పృథావము తెలియదటరా?”

దైత్యుఁడిట్లనెను:- “బాగుగా నెఱుంగుదును. పతివ్రత అసంభవమును సంభవము కావింపఁగలదు. సూర్యచంద్రుల గతిన్జగింపఁగలదు సుమేరువును భస్మము కావింపఁగలదు. సప్త సముద్రములను సంకల్పమాత్రము నెండింపఁగలదు. శరీరము సంగతి నట్లుంచుడు; ఎవఁడునునామెను మనస్సుతోఁజైన దూషితిను గావింపజాలఁడు.”

పద్మావతి యిట్లనెను:- “నీకింత దెలిసియుండిన నిత నాహసకార్యము నేలఁజేసితివి?” నేను నిన్నుశపించి భస్మ మొనర్పనా.

దైత్యుఁడిట్లనెను:- “నీలఁ జేయఁజాలవు? నీవు నిజ మగుఁబతివ్రతవగుచో నవశ్యము చేయఁగలవు”

ఉపేక్షాస్వరమున గోభిలుఁడిట్లనెను.- “నాకు సందేహములేదు. నీవు పతివ్రతవుకావని పూర్ణ విశ్వాసమున్నది. అందువలన నాకు నీశాపభయమునులేదు. నీవు పతివ్రతయై యుండినచో నీవిధముగఁ బతి నివదలి యిచ్చట వసవిహార మొనర్పవు. పతివ్రత పతిలేక ఒక్క డ్దణమైన నుండఁగలదా?”

పద్మావతి యిట్లనెను:- “ఓరీనీచా! నేనెచ్చటికిని బయటకుఁజోలేదు నన్ను నాతండ్రి ప్రేమపూర్వకముగఁ బిలిచి నాఁడు స్త్రీయుండుటకు రెండేస్తానములుకలవు-పతి గృహము,

పితృగృహము. నేను బతికి శాశ్వతముగ మూలముగ నుండిరి గాని మనస్సాతనిఁ జింతించుచు నేయున్నది.”

గోధీలుఁజిట్లినెను:- “నీవు మనస్సుతో నెవరినిఁ జింతించుచుండిన నీవు నన్ను చుట్టింపలేదేమి? ఇదియరంభము. పతి చిత్రాధర్మములు నీకు దెలియవు. నీవువైద్యముతో వినుము. కోపబహుము. అట్లైన నేను నీకు బతివ్రతా ధర్మములను చెప్పెదను. ఆలక్షణములు నీలో నున్నచో నాకు నీవు శాపమొందు. భర్మమొనర్చుము. అపి లేకున్నచో మెదలక నీయింటికి నీవు వాము.”

పద్మాఁజిట్లినెను:- “మంచిది, పతివ్రతా ధర్మములను జెప్పుము.”

గోధీలుఁజిట్లినెను:- “దేవి! సావధానవై శ్రవణ మొనర్చుము.”

పతివ్రత- నిత్యమును మనోవాక్యాదు కర్మలచేఁ దన పతినే సేవించుచుండును.

పతివ్రత- పతిసంతోషమే తన సంతోషమనుకొనును.

పతివ్రత- పతి కోపించినను దాను గోపింపదు.

పతివ్రత- పతి తిట్టినను బ్రత్యుత్తరమిాయదు.

పతివ్రత- పతి ప్రసార మొచ్చినను దిరిగివానిని రోష భరితవృత్తితోఁ జూడదు.

పతివ్రత- సదా తన పతియొక్క సుఖదుఃఖములందు వెంటనుండును. పతిని సుఖ గానుంచుటయే ఆమెకు జీవితలక్ష్యముగానుండును. పతి దోషములవైపు ఆమె ధ్యానముంచదు. గుణములవలననే ఆతని నాదరింపదు. పతి సుకూపుఁడైనను, గురూపీయైనను, సర్వాంగుఁడైనను, హీనాంగుఁడైనను, స్వస్థుఁడైన మహారోగ యుక్తుఁడైనను సమస్త విధముల నామె ఆతని సేవ యొనర్చును.

పతివ్రత- పతిలేని సమయమున శృంగార మొనర్చుకొనదు గ్రాహ్య సుఖముల ననుభవింపదు; హాస పరిహాసములు, వినోదములు, మనోరంజనము, చంచలత్వము నొనర్పదు.

పతివ్రతకు పవిత్రత, శుచిత్వము, అలంకారము, శృంగారము, హాస్య పరిహాసములు, శారీరక మానసిక చేష్టలన్నియును బతి వ్రతసన్నతకొఱకే యుండును. ఈలక్షణములన్నియును నీలోఁగలవా? నీవుపతిని దేవతగా భావించుచున్నావా? నీవు కలటాశ్రీవికావా? కావలయుననినఁ గులటాలక్షణములను నూడ చెప్పెదను."

ఇదివిని మండిపడి పద్మావతి యిట్లు నెను:- "ఓరీ! దుష్ట దైత్యా! నీవధికముగా వాగుచున్నావు సిగ్గుకేనివాడా! పతి నే సర్వస్వముగ భావించు వచ్చు గురట యనుచున్నావా! నీవు నాలో నేమి కులటాలక్షణములను జూచితివిరా?"

దైత్యముతోడను, కాని శామశ్వరమున గోళీలుండిల్ల నను:- "పతి కేనపుడే స్త్రీలోలుపతాపకమున గ్రామ్యభోగ ముల వనుభవించునో అదికలట. భర్తనుపవల అన్యపురుషుల మీద మనస్సును లగ్నమొప్పునదో, అదికలట. మంచిది, రాణీ! నీవు పతివ్రతనినే యనుకొనుచుండినఁ బతికేని కమయ మున నీవినోదము చొనర్చుచుంటివేల? ఈయదిసీలాలకము లగు గురులలో నీబహుమూల్యునగు సుగంధతైలమునేల నెవరి కొఱకురాచుకొంటివి? ఈసుందరిములకు వెండుకల నెవరి కొఱకు గొప్పపెట్టి నలంకరించుకొంటివి. ఎవఁడూడేదియ మును దృష్టి పరచుటకై ధమ్మిల్లమునందు సుగంధముక్తమును నీమాలతీమాలను దురుముకొంటివి. అనేక సుగంధ పదార్థము లతోఁ గూడుకొనిన సీతాంబూలమును నెవని ఘ్రాణమందు సుగంధితశ్వాసను గుప్పించుటకు నేపించితివి. వక్షస్థలమందు కేశర, కస్తూరి కర్పూరాదులతోఁ గూడుకొనిన సుగంధమును నేపురుషుని చేతులను సుగంధమొనర్చుటకై అలచుకొంటివి? హస్తములందగరు గంధమును, కార్ణకుపారాణి యెవరిమనస్సు నాకర్షించుటకై పెట్టుకొంటివి? పతివ్రత పేరినన్నిటినిఁ బతిని

ప్రసన్ను నొనర్చుకొనుటకై చేయును. ఆమె స్వయముగఁ దనను
భిముకొనకై శక్తిరము నలంకరించుకొనదు. నీధర్మ యిచ్చటికి
నాల్గువందల క్రోసులదూరమున నున్నాఁడు నీవో యిచ్చట
భోగవిలాస మొనర్చుచున్నావు. ఇదేనా నీపాతివ్రత్యము!
మన్వదాలా! నాకు శాపమునంగుట యట్లుంచి ఒక్కపారి నీ
శాపమును బాచుకొనుము, మానవులు తమ దోషములను
జూచుకొనరు. ఇతరులమీఁద నెవము లెన్నుచుందురు. నీపతి
మఘరలోనున్నాఁడు. నీరో విదర్భదేశములో భోగవిలాస
మొనర్చుచున్నావు. మదమత్తివై గంతులు వేయుచున్నావు.
పైగా నేను పతివ్రతను బతివ్రతనని చెప్పుచున్నావు. నీవు
బండ్రు. నేను నిన్ను వ్యభిచారిణి స్త్రీగా భావించుచున్నాను
నీయందు శేష, ఓష, బల తప, శక్తిసామర్థ్యములును, బాతి
వ్రత్యసభావమున్నచో దానినినాకు జూపింపుము. ఇదిగో,
నేను యెరఁట నిలిచియున్నాను. నాకు నష్టము కావింపఁగలి
గిరఁగావింపుము మేమనుకులము, మాకిట్టి స్త్రీలెచ్చట లభిం
చిన నచ్చటికిఁబోయి, వారికిష్టమున్నను లేకున్నను, క ప ట
మోసములచే, కళా కౌశలముచేతను, మాయాదులచేతను
మోహింపఁజేసి, మాకోరికను నెఱవేర్చుకొని వోయెదము.
నేనునీయందరనున నమోఘవీగ్యమును స్థాపించితిని. దీనిలోనికి
గాల నేమియును రాకుండు సుంకల్పముచే వచ్చినాఁడు. ఆతఁడు
నీకడుపునలుపు నీధర్మమొక్క సంశయమువారిని శాధింపఁ
గలఁడు! అని యిట్లుపలికిత దానవుడెచ్చటనుండి వెడలిపోయెను.

వద్దానటి! తన పాదపాటు తెలిసెను. అయి కరీరముం
తయును బాధచెందుచుండెను. నేత్రములనుండి అశ్రుభారలు
వ్రేవహించుచుండెను. లజ్జా, దుఃఖ అత్తిగాని, లోకకారణ
మున నామె వెక్కిరిక్కి యేడ్చుచుండెను. ఆ మెనఁబులు మూర
ముగనుగిరి. రోదన కర్జములు విని వారందఱులు బదులిడి
వచ్చిరి. వచ్చి చూడఁగా వద్దానటి అత్యంత దుఃఖితయై
ముఖమును గవ్వఁకొని ఉచ్చర్జమున నేకాకియై రోదనము
చేయుచుండెను.

వచ్చి అందఱును భయముతో నిట్లుడిగిరి:- “రాజకు
మారి! మహారాజెచ్చటికి బోయిరాదు? నీనింత దుఃఖితయై
యుంటివేల?”

ఏడ్చుచు రాజకుమారి యిట్లనెను:- “అక్కరాణా!
నాప్రాణనాశుండిను మఱి కేసుండిచ్చటకురావేదు. అతఁడెవఁడో
దుష్ట దానవుఁడు. అతఁడు ఛన్ద్రవేషమును ధరించి నాసతీత్వ
మును జెరిపినాఁడు! ఇప్పుడు నేనేమి చేయుదును? ఏచ్చటికి
బోదు? నేను తెచ్చగా మోసగింపఁబడితిని. ఏచ్చలను నుండక
పోయితిని. నేను లోకమునకు ముఖము నెట్లు చూడఁగలను?
నాపాపము నెట్లు చాడఁగలను? అయ్యో! నేనేజన్మములోఁ
జేసినపాపమునయ మైచది? ఇప్పుడు నేను నా తల్లిదండ్రుల
కడకుబోను నేనిచ్చనే ఆత్మహత్యను గావించుకొని మరణించె
దను.” ఈవిధముగ రోదన మొనర్చుచు విలపించెను.

నలులమెను వివిధవిధముల నోదాగ్నిరి. కర్మభోగములను గూర్చి చెప్పి. ఏదోవిధముగ ధైర్యమునుజెప్పి విదర్భాధీశుని భవనమునకుఁ గొనిపోయిరి. అచ్చటికిపోయి పద్మావతి తన తల్లి కీసమాచారమునంతను జెప్పెను. తల్లి తన పతియగు సత్యకేతునకీ సమాచారమునంతను జెప్పెను. మహారాజునకుఁ గూడ మిక్కిలి చింతకలిగెను. తన మానమర్యాదలను, కుల కీర్తిని నిలుపుకొనుటకై రాజు వెంటనే పురోహితుని, సేవ కులనిచ్చి పర్వావతినిఁ దనభర్తయింటికిఁ బంపివైచెను.

ఉగ్రసేన మహారాజు తన పౌత్ర ప్రియాగమనమునకుఁ బరమ ప్రసన్నుడై అత్తగారింటి కుళలము నడిగెను. రాణి ఆవిషయము ను భర్తకడఁజెప్పలేదు. ఆమె ఆగర్భమును దీసి వేసికొనుటకనేక ప్రయత్నములొనర్చెను. కాని, అదిపోయెడు గర్భముకాదు. అనుకుండామెఉదరమునఁ బ్రవేశించియుండెను. రాణి గర్భమునుధరించి సంవత్సరమైచది; కాని ప్రసవచిహ్నము లేనియాను గనఁబడలేదు. ఈవిధముగఁ బదిమాసములకుబదులు పదిసంవత్సరములయ్యెను. ఆదుష్టఁడు బయటకురాలేదు. చివరకు పదపసంవత్సరములో నాకాలనేమి దైత్యుఁడు పద్మావతిగర్భమునుండి యుత్పన్నమయ్యెను. మహారాజు చాలవైభవముగ నాతనికి జన్మోత్సవమును గావించెను. ఆతనికి కంఠుఁడను పేరు పెట్టఁబడెను. కంఠుఁడయేకార్యము లొనర్చినది అవర్జనము శ్రీకృష్ణచరిత్రమునందు రాఁగలదు.

గూతుఁడబ్బినను: - "మారులారా! నేను వృద్ధ్యవంతు
 రాజులచరిత్రమును సంక్షేపముగ వర్ణించితిని. అనమితకృతి
 ప్రతుఁడను వృద్ధ్యకి శ్వశల్కుఁడు, చిత్రరథుఁడును నర్జునుఁడను
 లుంపిరని నేనిదివఱకే చెప్పియుంటిని. శ్వశల్కుఁడు అహో
 రాదులు పదముల్లస పుష్టిరని నేనిదివఱకే చెప్పియుంటిని.
 వారి పేర్లనుగూడ నేనిదివఱకు చెప్పియుంటిని. ఇవ్వండి
 చిత్రరథుని సంశమునుకూర్చి విచుఁడు. చిత్రరథుని పుత్రుఁడు
 విదూరథుఁడు విదూరథుని పుత్రుఁడే గోకుఁడు. ఈశ్వరుని
 కారణముననే శ్వవృథగనానుడికి కౌరీయరు పేరువచ్చినది.
 ఈవంశముననే ననుదేవుఁడయించినాఁడు. కావున నిన్ను
 కౌరీ వంశవర్ణమును గావించెదను."

నారాజమందు చనుదేవుడు.

(202)

నారాజమందు చనుదేవుడు రాజకా యస్య జన్మః ।
 నారాజమందు చనుదేవుడు రాజకా యస్య జన్మః ।

శ్రీభాగ ౯ శ్లో. ౧౪ అ. ౨౯ శ్లో.

శ్రీ. ధీ. చుకాల్చెయైన ననుదేవుడు పుట్టిన వెంట మింటిపై
 నారాజ మందుభుల్ మొరసె నచ్చునుఁ డీతనికిందనూజుడై
 మా చుగలుబ్బునంచు గరిమంబున దేవతలుబ్బు రాజవం
 చున తన్నమిత్తమున నానకదుందుభి యయ్యెవాఁడిలన్.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

భగవానుడు సర్వవ్యాపకుడు, సర్వాంతర్యామి,
 చరాచరాములందు సమానరూపమున. వ్యాపించియున్నాడు.
 ఈవిధము శాంతిరసోపాసన మొనర్చు యోగులకే భగ
 వంతుఁ సర్వవ్యాపకునిగాను, విరాట్పుంగను భావించి అశాంత
 చిత్తమును నిర్మలముగను శాంతముగను నుంచుకొనుటయే
 శాంతిరసోపాసన ఫలము. శాంతిరసోపాసకులగు జ్ఞానులు
 విరాట్పు నుపాసించెదరు. ఏకైకముతో నున్నదంతయును
 భూమాపురఃషుని విలాసమా తమే. అతఁడే ఆనందరూపములం
 దుఁగనఁ జదుచుండును. అతఁడే సత్యము, నానారూపమా

అందు కనబడుచుచుండ మనస్సు కాని భగవంతునిలో శాశ్వత సంబంధమును స్థాపించుకొని, ఆతః సమూహమునకును, అందు వాటిలకు జగత్తునకును సజనస్వచారణ ముండెను. అగమ తులనో సంబంధము కలవస్తుకదియున్నది అగమమునకును ఇతరులెవలె సస్యమైవదే. భగవంతుని యవయోగమునకు శక్తు సంస్తులగ్నమును శక్తువుచులే, చిత్తమునులే భగవంతునిలో సంబంధమున్న వస్తువులగ్నమును నాతః పరివర్తన చేర్చుచును విస్మయములే. సత్యములే, అభివ్యవహారములే. అవి అతనిచేత కలగలులు ఎవరివలన నారించు ప్రకారమునో వాగును ప్రకారమునో స్థావరములే. ఏమామియందాతఃను విడిచి నానో విడి సత్యమైవది, సులభ్యరూపమైవది. వానిచేతా తిడు తివా కాదుకదై యున్నాడు అందువలననే వానిచేతాడు వసించు స్థావరములు వసుదేవుడందును. వసుదేవుడేనానో వానుదేవుడతడే ఒకేఆత్మ.

సూక్తుఃశిట్టనెను:- ‘మూనులారా! చిత్రరథంక విమా రథుడు జవించినాడని నేరిదివడకే చెప్పియుండిరి, ఆతనికి శూరుడను ప్రత్యేకుడయింపెను. సహనవియొక్క ముగిలు భజమానుడు. ఆతనికి శివి, శివికి స్వయంభోజంక, స్వయం భోజని ప్రత్యేకుడు హృగీకంక. హృగీకంక ముగ్గుడు పాతు లుదయించిరి- దేవబాహువు (దేవమీదంక) శంకరిధను, కృతవర్మలు

హృదీకమి పెద్దకమారుడను దేవభావపునకు దేవ
మీధుడను పేరుకూడకలదు. ఈదేవమీధునకొన గొప్ప తేజ
స్వియగు పుత్రుడగుదయించెను. అతడు శూరునివలె శూర
పీరుడు. అందువలన నందఱును నాతినికూడ శూరుడనిరి.
హృదీకమారుడు పెద్దవాడు కాగానే మారిషయను రాజ
కుమారిని బెండ్లాడెను. అమాంషయను భార్యయందీతడు
పదియది పుత్రులను గనెను. ఈపదుగురులో నందఱకంటె
పెద్దవాడు వసుదేవుడు

ఇనుదేవుడు పుట్టినప్పుడు పృథివీయంతటను నానందము
వ్యాపించెను. స్వర్గమునందలి దేవమందుభులు వానికవియే
మోగిసాగెను. వాయింపకయే వాద్యములన్నియును మోగి
గంగా దేవతలకు మిక్కిలి ఆశ్చర్యము కలిగెను. వారందఱును
తమకు రాజగు శచీపతియగు శత్రుత్రువును వెంటబెట్టుకొని
లోకపితామహుడగు బ్రహ్మకడకుబోయి యిట్లనెను:-
స్వామీ! వన దేవదుండుభులు వాయింపకయే మ్రోగుచు
న్నది. ఇది మిక్కిలి ఆశ్చర్యకరముగ నున్నది. ప్రపంచములో
నెట్టి విచిత్రశంఘటన మేమిజరుగనున్నది? నేడు చరాచర
ప్రపంచమంతయును సుస్మృతమైయున్నది. అందఱకు నెట్టి
యానందము కలుగవలసియున్నది.

[బ్రహ్మ యిట్లనెను:- “దేవతలారా! మీకు తెలియదా!
నేడత్యంతానంద సమయము. ప్రజావత్సలుడను, సర్వప్రి

యూదును. సగ్గఁహృదయదూకునగు చక్రవర్తి వచ్చుచుండిన, ఆతనిఆగమనమును వినఁగానే అందఱకును మిక్కిలి యుత్సాహము కలుగుచు అందఱు నత్యంతోత్కంఠతచే నాతని యాగమనమును గూర్చిప్రతీక్షించుచుండును. దినములను లెక్కించుకొనుచుండును. ఆతని స్వాగత సత్కారములకొరకు స్థానము నేర్పఱచెదరు. ఆతని నివాసమునకు స్థానము నేర్పఱచఁగనే ఆతఁడు తప్పక రాఁగలఁడని అందఱఱకును నాశజనించును. అదేవిధముగ భగవానుఁడు జన్మించుటకు స్థానము వసుదేవుఁడు ముందుగా వచ్చిఆతఁడు వసుదేవుని యంతఃకరణమునఁ బ్రవేశించును. నేఁడావసుదేవుఁడు జన్మించినాఁడు. ఆయాసం దముచే దుందుభులు స్వయముగ మోగుచున్నవి "

ఇది వినఁగానే దేవతలు సంతోషించిరి. వారుబ్రహ్మకు బ్రహ్మణమును గావించి, తమ తావులకువచ్చి ఆనందోత్సవమును జేసికొనసాగిరి వసుదేవుని తరువాత కూసునకు దేవభాగుఁడు, దేవశ్రవుఁడు, ఆనకుఁడు, స్పృజయుఁడు, శ్యామకుఁడు, కంకుఁడు, శమీకుఁడు, వత్సకుఁడు, వృకుడను తొమ్మిదిమంది పుత్రులుదయించిరి. వీరందఱును భగవానునకు పినతండ్రులు. భగవంతుఁడు క్రీడించునపుడేకాకిగాఁ గ్రీడింపఁడు. తనకు సంబంధించినవారినిఁ జాలమందినిదెచ్చి ఆతఁడు భేరిన మొనర్చును; ఏలననఁగా భేరిఁము, నాటకము. ఆభినయము ఒకరివద్దో నొకరివద్దో నయ్యెడిదికాదు. దానికి చాలపాత్రలు కావలసి

యందును. అతనికి పినతండ్రిలు తొమ్మిదిమందియే కాని పిన్న
మ్మలకుంభకు లెక్కయేలేదు. ఈతనికి సవతితల్లులు పదముగ్గురు
పిల్లలందఱకుండు జన్మది దేవకి. ఈతనికి మేనత్తల నాగురు.
నేను సంతకముగ సంకటవంశములను గూర్చి చెప్పవలసి
యైనది ఇప్పుడు మీకు ముందుగా భగవానుని పినతల్లుల
విషయము. పినతండ్రి కొడుకులపేర్లు చెప్పమందురా, ఈతని
మేనత్తల పిల్లలవిషయమును జెప్పమందురా?'

అంతకొనకుండినను:- “సూతా! అది నీకేతెలియవలెను.
నీవు పిల్ల వంశములను గూర్చియే చెప్పచు దినచో మాకు
శ్రీకృష్ణలీలలను వినుట ఆలస్యమగుచున్నది మేము శ్రీకృష్ణ
లీలనరా విన నుద్వేగముచున్నాము. కాని నీవువినపు శ్రీకృష్ణ
లీలాభూమిక నేర్చుకొని నీవారంభింపవు శ్రీకృష్ణలీలలగా
నచ్చటచ్చట పరివ్రజంగము వచ్చుచుండునని తోయుచున్నది
అందుకనియే నీవుముందుగా సంకట పరిచయము నొనగుట
మంచిదని భావించినట్లున్నది. మంచిది. ముందుగా భగవానుని
మేనత్తల వంశములను గూర్చి చెప్పుము. భగవానుని అయిదు
గురు మేనత్తలెవరు?”

సూతకొనకుండినను:- “స్వామీ! ఇంక వినుడు వసుదే
వునకు బృథ, శ్రుతదేవ, శ్రుతకీర్తి, శ్రుతిశ్రవ, రాజాధిదేవి-
యను నీయైదుగురును అక్కలు శూనునకు మొదట నీయైదు

గొడు పుష్పకలుచు, తదనంతరము వదిలించి పుత్రులుచు బుట్టి
వట్లు తోడుచున్నది పుష్పకలలో నిరంకుశ మెట్టైది వృక్ష.
పుత్రులలో నందఱకంఠమెట్టైవాడు వసుదేవడు.

శూరుని పెత్తల్లి కుమారుడు కుంతిభోజుడు. నయ
స్సలోఁ గుంతిభోజుడు శూరునికంటఁ బెద్దవాడు; కానియె
కిని విక్తిలే న్నెహముకలను. బికనా కుంతిభోజుడు నాని
రకు వచ్చెను. శూరుడు తన పెత్తల్లి కుమారుడు గొప్ప
స్వాగత సత్కారములను గావించెను. ఆదినయులలో మహా
రాణియగు మాంష విప్రభగనుముగ గర్భభాణమును గావించె
ను. కుంతిభోజుడు సంతానములేదు మాటలచరులో నీ
ప్రసంగమువచ్చెను. కుంతిభోజుడు సంతానములేక పోవు
టచే నాణిడు దుష్టిభోజును, జింతిభోజునై యుండెను. అందు
వలన న్నెహవతియున మహారాజు శూరుఁడై ననుఁ-లన్నా!
నీనింత దుష్టిభోజుడయ్యెదవేల? మేమును నీవారమీ నీ ప్రజ
లను గొప్పవడియైయున్నది నాకుగలుగు ప్రభువు సంతానమును
నేను నీహసంగెదను "

ఇదిని కుంతిభోజుడు పరమ బ్రహ్మనుండయ్యెను.
తొంతకా-ముచకు మాంషగర్భమునుండి బిక పుత్రిక జన్మించె
ను. శూరుడామెకు వృక్షయను పేరునుజెట్టెను. వృక్ష బికటి
రెండేండ్ల నయస్సుపిల్ల కాఁగానే శూరుడు తన ప్రతిష్ఠాను సార

ముగ నామెను కుంతిభోజునికడకు బంపెను. ఇంతటి సుందరి
 యగు పుత్రికనుగాంచి కుంతిభోజుడు పడిన యానందమునకు
 నేటికేకుండెను. ఆతఁడామెను బుత్రికినలెభావించుచు నత్యంత
 ప్రేమతో నామెను బాలన పోషణమొనర్చు చుండెను. ఒక
 కాల కుండముచుండి కతిలది నీలతనుపీసి వేటొక కుండమున
 కెక్కి చోచచ్చట సుందరజలమును, బురదను గ్రహించు నట
 కను దారిలో వాడిపోవును. తర్వాత నది వచ్చుబడి ప్రస్తుత
 మగుచు. అదేవిధముగ మధురలోని భవనములనుండి వచ్చు
 నపుడు మార్గమున బృథ దుఃఖించెను. కాని, కుంతిభోజుని
 భవనమునకు రాగానే మరల ప్రస్తుతయయ్యెను. ఆమె తన
 పురాతనపు గృహమును మఱచిపోయెను. శుక్లపక్ష క్షపాక
 రునివలె బృథయుచు బెరుగుచుండెను. కుంతిభోజుని పుత్రియ
 గుటచే నామె పేరివ్వుడు కుంతియయ్యెను ఆమెకు వయస్సు
 పెరిగినకొలది గుణములుకూడ పెరుగుచుండెను. ఆమెత్రేలో
 క్కనుందరియగు కన్య. తిండి ఆమెను జూచుకొని తానుబరమ
 భాగ్యశాలిననుకొనుచుండెను. ఆకన్యకనుజూచినవారందఱును
 నామెగుణములకు ముగ్ధులగుచుందురు. ప్రపంచమును వశమొ
 నర్చుకొనుటకు మహామంత్రములు మూఁడేకలవు- మధుర
 వాణి, సేవ. పరనింద యొనగ్నకపోవుట. బాలుఁడుకానిండు,
 బాలిక కానిండు, స్త్రీ కానిండు, పురుషుఁడుకానిండు- ఎవరైన
 గానిండు ఈమూఁడు మంత్రముల నెవఁగ్రహించిరో వాడు

విశ్వమును దమవశము చేసికొనగలరు. కుమారియును కుంతి
యీయూరూప మంశ్రీమాలను గ్రహించినది. అందువలన నామె
అసంభవ విషయములనుగూడ సంభవమొనర్చుకొనినది. అం
దజకును దురాధాప్యుజ్జైన దుర్వాసుని దన శుశ్రూషాబల
మునఁ బ్రసన్నునొనర్చుకొని, సంతుష్టునిగావించి మానవలల
నలకేకాదు దేవకశ్మేకును దుర్బలమగు ఎరమును బొందె
నది. ఈకుంతిగర్భమునుండియే కన్యావర్ణలో దానవీరుడగు
కర్ణుడు జన్మించినాడు "

ఇవని శౌనకఃషిట్ల నెను:- "నూతా! మేము క్రీసం
గానుసారముగ నిచ్చుట దానవీరుడగు కర్ణుని జన్మకథనుగూడ
వినఁగోరుచున్నాము. కృపతోదానినిగూడ సంక్షేపముగఁ
జెప్పుము తరువాత భగవానుని మిగిలిన మేరత్తరలకథను
జెప్పవచ్చును."

నూతుఃషిట్ల నెను:- "మంచిది, స్వామీ! నేను మహా
త్ముడగు కర్ణునికథను విననుత్సహించుచున్నాను; కాని మీ
భయముచేఁ బ్రసంగమును సాగించుటలేదు. ఇప్పుడు మీరే
ప్రశ్నించితిరి కావుననేనుఁడు కర్ణోత్పత్తికథను జెప్పెదను."

వసుదేవుని సోదరి కుంతీపుత్రుడు కర్ణుడు.

(20౯)

సో॥ కుంతీః సఖ్యైః పితా చూరోహ్య పుత్రస్య పృథానుదాత్॥
 సాప దుర్వాససో వేద్యాం దేవహూతిం ప్రతోపి తాత్॥
 తస్యా పిర్య వరీతార్థ మాభూహవ రవిం కుచిమ్॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౪ అ. ౩౨ శ్లో॥

క॥ తన చెలికాండగు కుంతికి

దనయులు లేకున్నఁ జూచి తనతనయఁ బృథం

దనయఁగ నిమ్మన శూరుఁడు

దనయఁదలి మైత్రీ నిచ్చె ధరణీనాథా!

వ. అయ్యింతి కుంతి భోజనితటం బెరుగుచుండ నొకనాఁడు
 దుర్వాసుండగుడెంచిన నమ్మహాత్మునకుఁ గొన్ని
 దినంబులు పరిచర్యలుసేసి వేల్పులం జేరంబీరు విద్యం
 బ డ సి యావిద్యలావెఱుంగ నొకనాఁడేకాంతంబున
 వెలుంగుతేని నాకర్పించిన నాదేవుండువచ్చినం జూచి
 వెఱుంగుపడి యిట్లనియె.

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతమ,

సమాజ బంధమేలేకుండినచో మానవుఁడు పశువుగా
 పక్షినగును లేకున్న దేవతయగును. సాధారణులు లోకలజ్జా

పశమున హృదయముం కరింపని పనులు చేయ లెడవచ్చును. కాని సమాజము తననిర్వాదము క్షిరమొనర్చు కొనబట్టై అప్రియ కార్యములనుగూడ చేయించుచుండును. సమాజము హోళక బావముల నాదరింపదు, దానికి మన్నిచ్చుము కొడలేవని. సమాజము వేటువేటుగా నందజ బావముల నెఱుఁగుట అనంభనము దానికి సంఘటనమే ప్రమాణము ఎవరైనను దని విశిష్టగుణములచే సమాజమున కున్నతీకణిజోయినచో నావిషయమువేటు. కాని సమాజమెవరిని క్షరింపదు. జేకాల శనియమునుబట్టి తమ తమ సదాచారాను నానాగ సమాజమందుండువారిని అది నిందా, నుతిసూచమున దండక మొనరించుచుండును అందువలన జాలవలకు అపరాధములు సమాజభయముచే జరుగవు. ప్రకటము కావలసిన విషయములుగూడ సమాజ నియమానుచారముగఁ బ్రకటముకావు. సమాజమందు సామాజిక వ్యవస్థను బాలించుట శర్వసాధారణులకు హితకరమైనదే. దీనివలన సమాజముయొక్క శిష్టత్వంభలత నుండి కొంతవఱకు తప్పించుకొనవచ్చును.

సూకుండిల్ల నెను:- “మునులారా! కుంతిభోజమహారాజు వృధులు కైకొని పండు ప్రముదితుడయ్యెను. ఆమె కచ్చట కుంతియనుపేరు ప్రసిద్ధమయ్యెను. కుంతి వివాహయోగ్యకాఁగానే రాజు తన వయస్వేషింపఁబోయెను అతనికి కుంతియెడల సత్యంతానురాగము కలదు. తన కుమార్తెకు

ఉత్తమ వంశములోనివాడు పరుడు కావలయునని ఆతని ఆకాంక్ష. రాజులు చింతించుచుండునంతలో దుర్వాసుమహర్షి రాజభవనమునకు వచ్చెను. దుర్వాసునిగాంచి రాజు తన పత్ని, పురోహిత. మంత్రి సచివాదులు సహితముగ లేచి నిలువబడెను. ఆతడు మునికి యథోచిత సత్కారములను గావించి కుశలమడిగెను. పరస్పర కుశలప్రశ్నలైన తరువాత ముని యిట్లనెను:- “రాజా! ఈసారి చాతుర్మాస్య వ్రతము మీకడనుండి చేయవలయునని కలదు. దీని విషయములో నీ యభిప్రాయమేమి?”

అత్యంతానందమును బ్రకటించుచు రాజు యిట్లనెను:- “స్వామీ! నామీద నింతటి కృపనుజూపినారు. ఇది నాయ దృష్టము. స్వామీ! ఒక్కక్షణము సాధుసంగము లభించినను కోట్లదానములందలి పాపతాపములు నశించిపోవును. అట్టియెడ మీరు నాలుగునెలలు తమ దేవదుర్లభ దర్శనముచే నన్ననుగ్రహించుచున్నాడు. ఇంతకంటె నాకానందింపఁదగిన విషయమేముండును?”

రాజయొక్క ఆనంద పూర్వకానుమతినిబొంది ముని అచ్చటనే చాతుర్మాస్య వ్రతమునొనర్ప నిశ్చయించుకొనెను. పండితోపమహారాజు దుర్వాసుని స్వభావము నెఱుఁగును. దుర్వాసుడు రుద్రావతారమని లోకులందఱకును దెలియునని ఆతనికేమి తెలియును. క్రోధమాతని పెదవులమీఁదఁ దాండవ

మాడుచుండును. అతడు శాపములేక మాడలాడకే మాట
లాడడు. ఇట్టి యుగ్రస్వభావముగల మునిని నాలుగు నెలలు
ప్రసన్నునొనర్చుట అసంభవకార్యము. తన్నుఁదాను వదలు
కొని సర్వాత్మభావముతో నాతని వారేయైతన్న ఆతఁ డభా
యింపులను సహింపఁజాలరు. ఎవరిమనస్సులోఁ గొంచెమై
నను రోషము కలదో, ఎవఁచిత్తమందు తామున్నామును
వ్యక్తిత్వసేవము దాగియున్నదో అట్టివారు మర్మానుసేవను
జేయఁజాలరు సేవాధర్మము పరమ గహనమైనది. సేవకుఁడు
సుఖమును గోరియుండిన నాతఁడు నిజమైన సేవకుఁడు కాఁడు,
వానివలన సేవకుఁడగు. స్వామి యెడలఁ బూర్ణశ్రద్ధ లేకు
న్నను, సర్వాత్మభావముతో నాతని కనుగొనుట కాకున్నను
సేవాకార్యమసంభవము.

ఒక స్వామికడ చాలమంది సేవకుఁడుండిరి. కాని ఆతని
లోక్కనిపై నవ్యధికారురాగము కలదు. ఇది యితర సేవకు
లకుఁ జెడ్డకాఁ దోచుచుండెను. వారిట్లు నుకొనిరి:- “మనమును
రాత్రింబవళ్ళు సేవను జేయుచున్నాము, మనమును మరల క్ష
మును నీకజేసికొని రాత్రిందినములు సేవలో నిమగ్నులమై
యున్నాము. ఆసేవకునిమీఁద నున్నంతప్రీతి స్వామి కి మన
మీఁదలేదే?” ఒకదినమున నొక సాహసి యీ విషయమును
స్వామికిట్లు నివేదించెను:- “ప్రభూ! మీరు ఫలానిసేవకుని

యందు మహాశ్వమును బెట్టుకొనియున్నారు. మామూడవ సంత గాల్గదేమి? ఏమి. మేము మీ సేవకులముకామా? మా సేవలో నేమైన లోపమున్నదా?”

స్వామి యిట్లనెను:- “హంచిది, దీనికి జనాబు తరువాతఁ జెప్పెనులే.” ఈవిధముగ విషయము పాత్రబడిపోయెను.

ఒక దినమున నొకవస్తువు నాయడిగిన సేవకుఁడు దారిలోఁజెట్టెను. స్వామి అటునుండివచ్చిఁ తెలిసి తెలిసినయే దానినిఁ దన్నెను. అవస్తువు పగిలిపోయెను. అప్పుడు స్వామి క్రోధముతో నిట్లనెను:- “మీరెంత బుద్ధిహీనులురా? ఈవస్తువును దానిలోఁ జెట్టితిలేలరా? ఇది పగిలిపోయినది.”

సేవకుఁడిట్ల నెను:- ‘స్వామీ! ఇందులో నాదోష మేమున్నది? ఇంత వెడల్పుమార్గము కలదుకదా! మీరు తొలిఁ గిపోవచ్చునుగదా! మీరు కావలయునని దానినిఁదన్నతిరి.”

స్వామి యిట్ల నెను:- “నీవు దానిని మార్గములోఁ జెట్టిన వెందులకు?”

సేవకుఁడిట్ల నెను:- “స్వామీ! ఎచ్చటనో అచ్చటదాని నుంచవలయునుగదా! వస్తువు మార్గములోఁ జెట్టఁబడినది. తొలిఁగి పోవలయునని మీరనుకొనవలసినది.” స్వామి యింకేమి మాటలాడుచు, మెదలక వెడలిపోయెను.

చాలాదినముల తరువాత నొకదినమున నొక-చాళిమీద
 నొక గాజపాత్ర పెట్టబడియుండెను. ఈయజమాని యేనేవ
 కునియెడల ననురాగమును జూపుచుండెనో అతడును వచ్చు
 టనే చిన్ముచుండెను. ఇతరులందఱును దగ్గఱలోఁ జూపుండి
 యుండిరి. స్వామి యాగాజపాత్రను దీసివొని, చేతియండి జార
 విడిచెను. పాత్ర గాతిమీదఁబడఁగానే ముక్కలు ముక్కల
 య్యెను. ఈచోరి స్వామి కన్నులెఱ్ఱఁజేసి తనకు ప్రేమపాత్రుఁ
 డైన సేనకుఁబిలిచి కనదుటకుఁ గ్రారంభించెను అతఁడెట్లనెనుః
 “పాత్రినేల కగులఁబొట్టితిరా?”

అతడు చేతులు జోడించుకొని దీనతతో నిట్లనెను.-
 “స్వామీ! అపరాధము. నన్నుక్షమించుడు. ఇతనుండి నేను
 జాగ్రత్తగ నుండెదను.” ఇతరసేనకులందఱును నిట్టిప్రత్యుత్త
 రమువిని యాశ్చర్య చకితులైపోయి అతనితో నిట్లనిరి:- “పక్షి
 అబ్బాయి! ఇందు నీయవరాధమేమున్నదిరా? నీవు పాత్రను
 దాకనే తాకలేదుకదా! అది స్వామిచేతనుండి జారిపడియే వెగిలి
 పోయినది.”

అతడు నమ్రితతో నిట్లనెను:- “స్వామి కోపవడినప్పుడు
 నిశ్చయముగ నేనేదో అపరాధమును జేసియుండును; ఎన్న
 దును స్వామి నాయనిష్ఠను గోరఁడని నాకు పూర్ణవిశ్వాసము
 కలదు. అతని కార్యములన్నియును నామేలుకొఱకే యుండును.

స్వామి కార్యములలో లోపములేన్నట సేవకునిధర్మముకాదు నాయచరాధమే లేకయుండినచో నాతడెన్నడును నన్నుగ నడుచు ఆయన అపరాధము లేకయే నన్నుగ సరిగను దానిలో నేడియో హాస్యముండి యుండివలెను. దీనిలో నా కల్యాణభావన వివిడియున్నది.”

ఆతని ప్రత్యుత్తరముచువిని స్వామి యిట్లనెను:- “ఈ తనిక్కిటి భావము కలదు కావననే నాకీతనుపై నింతయధికముగ ననురాగముకలదు. ఈతడు స్వత్వమును వదలుకొని సర్వాత్మ భావముతో ననుగ్రహించి సేవించుచుండును అంతఃకరణ మొకటియే ఆతడు నావైనింత విశ్వాసముంచినప్పుడు నేను పాపాణ హృదయఁడను గానుగదా! నాకును నాతనిపైఁ బూర్ణానురాగము కలదు. పీనికీయగాని వస్తువేదియునులేదు. సేవ ద్వారా యీతఁడు నన్ను వశపఱచుకొనినాఁడు. సేవను మీరు జేయుచున్నారు, కాని సేవకులమును నభీమానముతోఁ జేయుచున్నారు. మేము స్వామికి పరిశ్రమ సేవకులమునకొను చుండురు మీరువ్యవహారము ననుసరించి పఠించుచుండురు; మీయాత్మల నర్పించి సేవింపరు. అందువలన నాకును మీ మీఁది వ్యవహారిక ప్రేమయేకలదు.”

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! స్వామియందుపూర్ణ శ్రద్ధయుండవలెననియు స్వామియొక్క సమస్త చేష్టలందును కల్యాణమునే జూచువాఁడు మాత్రమే నిజమగు సేవచేయుఁ

గలడనుచదియె యీశభయొక్కసారము. కుఁభిభోజ మహా రాజుల్లునుకొనెను:- “నాపుత్రక వరమ మిశిల. ధర్మమందీమెకు రుచికలదు ఈమెకెన్నడును గోవమురాదు. కలువాట్కలను బలుకుట ఆమెయెఱుగదు. ఈమెనే దుర్వారమునినకునికేవల నో నియోగించెదను. మునియెంతటి గోవమును బ్రదర్శించినను నీమె యెన్నడును గోపింపదు ” ఇట్లాలోచించుకొని ఆలిండిల్లు నెను:- “అమ్మా! ఇప్పుడు నీరహనకీలతకును, ధైర్యమున కును బరీక్షాదినము దుర్వారముచేయుచు గొప్పకొపి నాలుగు నెలలు నీవు నీశారీరక సుఖములన్నిటికిని దిలాంజలి చేసంగి యీతని సేవింపవలయును. ఈతని కార్యముండెన్నడును నీవు లోపము నెన్నిరాదు. పర్వాత్మభావముతో నీతని ననుగమింప వలయును. ఈతఁడేది చెప్పిన దానిని నీవు వెంటనే అన్యగ భావముతో జేయవలయును.”

చేతులు జోడించుకొని కుంతి యిట్లనెను:- “నాయక గానూ! ఇది నాయదృష్టము. నేను బ్రాణవణముగ మహర్షిని సేవించెదను.”

రాజు పుత్రికయొక్క శిరస్సుమీఁద చేతితోనిమురుచు నిట్లనెను:- “అమ్మా! నీకల్యాణముకూడ కాంగలదు.”

ఇట్లుపలికి రాజు ముని సేవాకార్యమును గుంతికి వప్ప గించెను. కుంతి శ్రీధరా మునిసేవను జేయుచుండెను ముని

కుంతి ధైర్యపరీక్షకొఱకే నిలిచియుండెను. ఆతఁడు ప్రతివిషయములోను లోపములెన్నుచుండెను. ఒకప్పుడు మంచి భోజనమును దయారుచేసి, దానిలో దోషమునెనివి వదలివేయును. కుంతి మాటలాడక మఱియొక భోజనమును దయారుచేయుచుండును. ముని దానిలోఁగూడ దోషమునెన్నిన మూఁతవమారు తయారుచేయును. ఒక్కొక్కప్పుడు పగలురాఁడు. అర్థరాత్రివేళకు వచ్చి వేడి వేడి అన్నము కావలయుననును. కుంతి అప్పుడే సిద్ధపరచును. సారాంశమేమనఁగా నాతఁడు కుంతిని వివిధవిధములఁ బరీక్షించెను. కాని కుంతి యెప్పుడును గోపమును జెందలేదు. ఆమె సమస్తమును ధైర్యముతో సహించుచుండెను. చివరకు ముని ప్రసన్నుడై ఆమెనువరము గోరుకొనమనెను. కుంతి చేతులు జోడించుకొని యిట్లు నెను:-
 “ప్రభూ! నాకేమియును పరమవసరములేదు. నాకు మేలు దేని లోఁగలదో స్వయముగ మీరే దానిని నాకొసంగుఁడు.”

ముని యిదినిని యింక నధికముగఁ బ్రశస్నుడయ్యెను. కుంతియొక్క పతి శాపవశమున సంతానోత్పత్తి చేయఁజాలఁడను సంగతిని ఆతఁడు ధ్యానమునఁ దెలిసికొని కుంతికి దేవహూతియను విద్యనొసంగెను. ఆతఁడు కుంతికొక మంత్రమును జెప్పియిట్లు నెను:- “నీవెప్పుడేదేవతను బిలువ వలయుననిన వప్పుడాలిని ‘రూపమును ధ్యానించి యీ మంత్రమును బఠించుచో’ దేవతలు వెంటనే నీసమ్ముఖమునకు రాఁగలరు.”

చేతులు తోడించుకొని పమిత్రతో గుంతి యీవిషయము గ్రహించెను. ముని యిచ్చాచువారముగఁ జాతుర్మాన్య వ్రతమును సమాప్తముకావించి వెడలిపోయెను.

కుంతి యింకను బిల్లయే. మంత్రమును బలింపఁగానే దేవతలు మూర్తిమంతులై యెల్లువచ్చెదరో చూచుటకామెకు గుఱువాలము గలిగెను. ఒక్కసారి యేదో ఒక దేవతను బిలిచి మంత్రపఠింపి నొనర్చుటమంచిది! దేవతలేనూపమున వచ్చెదరో చూతము.

దైవ విశేషమున నదే సమయమునకుఁ గుంతి పండ్రి యింట ఋతుమతియై యుండెను. ఆసమయమున నామె శరీరమందేదో విచిత్రముగనుండెను. ఋతుస్నానమొనర్చి, ఒక్కస్థానమును స్వచ్ఛమొనర్చి అలికి మంత్రపఠింపి నొనర్చుటకఁ గూర్చుండెను. ఆమె యిట్లు నుకొనెను:—“ఏదేవతను బిలుతము?”

ఆసమయమున భువన బ్రాస్కరుడు తూర్పుదిక్కున రక్తాంచలమును దోలిగించుకొని ఉదయించెను. కుంతి యిట్లు నుకొనెను:—“సర్వకర్మసాక్షియును, పృథ్వీ దేవుఁడునగు నీ సవితృ నేల నాహ్వానింపఁకూడదు?”

ఇంకేమున్నది? సూర్యనారాయణుని ధ్యానించి ఆమె దుర్వారదత్తమగు మంత్రమును బలింపెను. మంత్రమును పఠించఁగానే సూర్యదేవుఁడు తత్కాలమున సచ్చికి వచ్చియుం

దేవు ఆతని యనవ్యతేజమునకు కుంతి కన్నులు మిగుమిట్లు
 కొలిపెను శుద్ధర్పరూపమున సూర్యుడు సశరీరుడై మూర్తి
 మంతుడగుటను గాంచి చకితచిత్తయై కుంతి యిట్ల నెను:-
 “స్వామీ! బాల చాంచల్య వశమున మంత్రమును పరీక్షించు
 నుత్సాహముతో నేను మిమ్మాహ్వానించితిని. నేను మీకు
 నివేదించునదేదీయును లేదు. నాచాపల్యమును మీరు లక్ష్య
 పెట్టకుడు. ఈయనరాశమునకు సన్నుక్షమింపుడు. నేనకార
 ణముగ మీకు కష్టమును గలిగించితిని, దీనివలన మీరునాపైఁ
 గోపవడక తమ యిచ్చవచ్చినట్లు దయచేయుడు.”

సూర్యదేవుణ్ణి నెను:- “దేవీ! ఈ మంత్రముయొక్క
 ప్రభావమేమనగా నేదేవతను నీవాహ్వానించితివో, ఆతఁడు
 వచ్చి నీకు గర్భాదాన సంస్కార మొనర్పఁగలడు నేను నీ
 యందు గర్భస్థాపన మొనర్చుటకే వచ్చితిని.”

చెవులరెంటిపైనఁ జేతులు విడుకొని ఆశ్చర్య. భ్రమ,
 భయ. లజ్జా, దీనతాస్వరమునఁ గుంతిదేవి యిట్ల నెను:-
 “జగత్పతీ! కర్మసాక్షి! మీరు ప్రాణిమాత్రులకు ధర్మసాక్షి
 లైన యుండియును నెట్టియధర్మవిషయమును బలుకుచున్నారు.
 స్వామీ! నేను కన్యకను. కన్యకకు గర్భస్థాపన మెట్లు
 కాఁగలదు?”

సూర్యదేవుణ్ణి నను:- “దేవీ! నాదర్శన మమోఘమైనది. అది యెన్నడును వ్యర్థముకాదు, నుండవీ! నీవుచింతింపవలదు. నేను గర్భస్థానమున మొనర్చక తిరిగిపోను. దీనిలో నాకును, దుర్వాసచుచోముని విద్యకును నవమానమును ననిష్ఠమును గాఁగలను. కావున నేను నీయందు గర్భస్థాపనమొనర్చితిరేదను. కాని నావ్రాతావముచే నీకు కన్యాశ్శ్యము చెడకుండునుగాక! పుత్రుఁడు పుట్టినను నీవు కన్యకగనే యుండెదవు. నీయోని దూషితముకాదు.”

కన్యాయుగు కుంతి వివరణయ్యెను. ఇంతటి గొప్పదేవునింజూడదామె యేమియును మాట్లాడఁజాలకపోయెను, అతనికి తనయందు గొప్ప క్రోధము వచ్చుచుండెను. లజ్జా, గ్లాని, సంకోచకారణమున నామె తనకరిగమందే ముడుచుకొనియుండెను. సూర్యదేవుఁడామె నాభిని స్పర్శించి, గర్భాభాస సంస్కారమును గావించెను. తేజస్వియను, సమోఘమునగు దన యమోఘవీర్యమును స్థాపించి సూర్యదేవుఁడు తనలోకమునకుఁబోయెను. కుంతిదేవి నెంటనే పరమ తేజస్వియును, సత్యుని నుండకుండును గవచకుండల ధారణ మొనర్చి ద్వితీయ సూర్యునివలె బరమ వ్రాతావంతుఁడైన నొక పుత్రునిఁగనెను. పుత్రుని ముఖము చూడనంతవఱకు ఆమెకు గ్లాని, దుఃఖము, ఘృణ, ఆత్మనిర్వేదము వీనిమూలమున సంకోచ ముండెను. ఇప్పుడు పుత్రుని ముఖమును జూచునపుటికి ఆమెకు మాత్ర

ప్రేమ ముప్పొంగెను. మాటిమాటినిఁ బిల్ల వాని ముఖమును ముద్దుపెట్టుకొనుచుండెను. వానినిఁ గౌఁగిలింపుకొనుచుండెను. సనములలోనికి చేఁపువచ్చెను. వానికి బాలు కుడిపెను.

రాజ మహాలులో నత్యంతయేకాంత స్థానమున నా కుంతీదేవి పుత్రునిఁ బ్రసవించెను. ఆవిశాల భవనమందున్నది. ఆమెయును, వృద్ధురాలగు నామె దాసియును. రాత్రి సమయ మునఁగుంతి యా సూర్యసుతఁగనెను. ఆమె మనస్సున ననేక భావములుప్పొంగు చుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడిట్లును కొనుచుండును:- “ఈపిల్లవానినిఁ దీసికొని నన్నెఱుఁగకండు నట్లేదైన దూర దేశమునకుఁ బోయెనను. అచ్చట భిక్ష మెత్తు కొని పొట్టబోసికొందును. ఈపిల్లవాని నెట్లైన బ్రదికించుకొం దును. లేదా యెవరికైన సేవచేయుదును.” మరల నిట్లును కొనును:- “నేనెన్నడును భవనములనుదాటి బయటకుపోలేదు. ప్రాంతికాలముఁ దండ్రి నలువైపులకును దూతలనుబంపును. నక్కఱబట్టుకొందును. వారికినంగతి తెలిసినదాప్రాణము పోవ లసినదే ఏమి చేయుదును? ఎచ్చటికిఁ బోవుదును? అయ్యో! రాజపుత్రినయ్య నాకు నేడెట్టి క్లేశము సంభవించినది!” ఇట్లు లాలోచించుకొని కుంతీదేవి యేడ్వనారంభించెను. మరలఁబిల్ల వాని ముఖమునుజూచి ముద్దుపెట్టుకొనును. ఏఁడెంతటి సుందర శిశువు. తన తండ్రివంటివాఁడే. ప్రపంచముచాల నిర్మయ

మైనది నీడు జగత్పతియగు సూర్యదేవుని పుత్రుడని యెవర విశ్వసించెదరు? ఇప్పుడు నేనీ పిల్లవానియందు మోహమును విడువవలసినదే. ఈతడు జగత్పతి పుత్రుడు. తనయదృష్టము నను, దన పాత్రబ్రహ్మమునను నెచ్చటచున్నను నుఖముగనుండుగలడు.' ఈవిచార భారలందు మాతృత్వము తగ్గజొచ్చెను.

వర్షపు. నికీధపువేళ. నలునైపులను నిశ్శబ్దముగ నుండెను. చిన్న చిన్న చినుకలు పడుచుండెను. మేఘములు క్రమ్మియుండెను. మెఱపులు మెఱయుచుండెను. మధ్యమధ్య మేఘములుచుముచుండెను. దాసి యిదివఱకే ఒకచక్కని పెట్టె నేర్పఱచియుండెను. ఆపెట్టెయొక్క పనితన మెట్లున్నదనగా, దానినెంతటి జలములో ముంచినను నది మునుగదు దాని లోనికి గాలిపోవు మార్గముకూడాకలదు. దానిలో మెత్తని పరుపులు పరుపఁబడియుండెను. చాలదిండ్లు కలవు ఆటవస్తువులు గలవు. దాది వానికిఁ గుంగుమబొట్టును బెట్టెను. నూలుతో వానినిజుట్టెను. పసుపు, గఱిక, పోకలు. అక్షతలు, దధ్యామంగళ ద్రవ్యము లందుండెను. వానినెత్తుకొని దాది రాజకుమారితో నిట్లనెను:- 'అమ్మాయి! వెళ్లుదమువద భయ పడకుము''

చాల కష్టముతోఁ దనహృదయములోని ముక్క ను గట్టిగాఁగఁగిలించుకొని, నల్లనిచీరను గట్టుకొని, నల్ల నిమవ్వు టినిఁ గప్పుకొని, యెడ్చుచు గుంతిదేవి వృద్ధదాసి వెనువెంట

మెదలక కేడలగధ్యకుండా పోయెను. ప్రపంచమంతయును
 పగ్గిగాఢనిద్రయందు నిద్రించుచుండెను. కేవలమిద్దరే మేల్కొని
 యుండిరి. ఒక్క-తె కుంతి, రెండవది వృద్ధదాసి కుంతిపుత్రుడు
 తల్లి చంకలో నామెను గట్టిగాఁబట్టుకొని కునుకుచుండెను. భవ
 నములకు దూరముగ నొక వర్షాకాలపువాగు కలదు. నేడది
 మిక్కిలి వేగముతోఁ బయిపించుచుండెను. అది చర్మణవతీ
 (చంబల్) ఉపనది. కుంతి తన దాసితో నానదీ తటకమునకుఁ
 జేరుకొనెను. నదీవేగమును గాంచగనే ఆమె హృదయము
 బ్రష్టులు కాసాగెను. ఆమె యేడ్చుచు నేడ్చుచు మిక్కిలి కష్ట
 ముతోఁ బిల్లవానికేదన స్తనములలోని పాలను ద్రావించి,
 విలవిల నేడ్చుచు నిట్లనెను:- “వత్సా! నీవింతటి గొప్ప దేవ
 తకుఁ బుత్రుండవయ్యెను నొక రాక్షసీగర్భమున నేల జన్మిం
 చితివి? ఆమెల్లా! తన ప్రాణముల కంటేఁబ్రోయమగు నీహృ
 దయకలికను నేహృదయహీన అగాధజలమందు నిరాధార
 ముగ విడువఁగలదు? వత్సా! పొమ్ము ఏభాగ్యవతి గర్భము
 నైనది వ్రుము. నిన్నుఁ బుత్రినిగా భావించి పెంచుకొనునాతల్లి
 భస్మతి నొందఁగలదు. నాముద్దుబిడ్డా! ననుస్త ప్రాణులకును
 బ్రహ్మ మొనస్సు నీతండ్రియగుమూర్ఖుఁడునిన్నవర్వతారక్షిం
 చుచుండ! నేను నిన్ను పుణదేవుని పాస్తములకు వప్పగించు
 చున్నాను, కాశ్యపముగ వప్పగించుచున్నాను జీవితములో
 నీవు మరల నన్నుఁ గలిసికొందువో లేదో భగవంతువకుఁ

‘దేలియనలయును’ ఇట్లు పలుకుచు, నేళ్ళుచు దల్లి యా పెట్టెలోఁ బిల్ల వానిని నిద్రఁబుచ్చి నదీవగివాహమున విడిచెను కుంతీశోకాశ్రువులను దన జలములందు గలిపికొనుచు నాశురిత్రాపేటికను నాట్యమాడించుచు దీక్షికొనిపోవుచుండెను ఆపెట్టె కనఁబడునంతనఱకు తల్లి యేళ్ళుచునట్లే నిలుచుండెను. అది కన్నులకు కనఁబడక పోగానే ఆమె తెలిస లభవలె మూర్ఛితయై కేంద్రఁబడెను. స్వర్ణదాసి తనకంటిత హస్తములతో నామెనులేవదీసి, ధైర్యధారణయు కావింపఁజేసి. మాటి మాటికి నోదార్చుచు నిట్లనెను:— “అమ్మా! ఇప్పుడు శోకించి నది బ్రయోజనములేదు. నీపుత్రుఁడు సామాన్యుఁడు కాఁడు. వాని ప్రాణబద్ధమే వానిని సదా రక్షింపఁగలదు.” ఈ విధముగ నోదార్చి దాది కంటిని రాజభవనమునకుఁ గొనిపోయెను. ఈ ఘటనమును నెవరు నెఱుంగదు.

కుంతీ పుత్రునిఁ బరుండఁజెట్టిన పెట్టె అశ్వయను చిన్న నదిలో వదిలఁబడెను ఆచుంజూప కొట్టుకొని పోవుచు జన్మన్వాతీయను నదిలోనికి వచ్చెను. అశ్వనది ఆపెట్టెను జన్మన్వాతీ నదికి వప్పగించెను ఇప్పుడు చరమన్వాతీ దానినిఁ దీసికొనిపోవుచుండెను. చరమన్వాతీనది (ఇటావా సమీపమున) శ్రీయమునా నదిలోఁగలియుచున్నది అందువలన నది యమునానదికి ననుద్వించెను ఇప్పుడా బాలకుఁడు పెట్టెలోఁబరుండి యమునా నదిలోఁ గొట్టుకొని పోవుచుండెను. యమున తీర్థరాజమగు

బ్రయాగకు వచ్చి గంగలోఁగలిసెను. కావున యమున ఆపె
 ట్టెను గంగకు సమర్పించెను. గంగ వానిని దీసికొనిపోయి అంగ
 దేశపు రాజధానియగు చంపాపురి (చంపారన్) సమీపము
 నకుఁ గొనిపోయెను. అచ్చట సూతరాజగు నధిరథుఁడు స్నాన
 మొనర్చుచుండెను ఆతఁడు పుత్రహీనుఁడు. ఆతఁడు ఎల్ల
 వాండ్రచే నామగజాషను జలములనుండి బయటకుఁ దీయిం
 చెను. దానిలో నత్యంత సుందరుఁడగు శిశువును గాంచఁగనే
 ఆతని వాగ్దానకు మేఱలేకుండెను. వాని నాతఁడప్పటినుండి
 తన పుత్రునిగా భావించుచు వానినిఁ దన వత్నియగు రాధ
 కొసంగెను. రాధయొక్క రిక్తగర్భము నిండిపోయెను. కర్ణుఁడు
 కౌంతేయుఁడు కాక రాధేయుఁడయ్యెను. భాగ్యము యొక్క
 విడంబనమును గాంచుఁడు దేవపుత్రుఁడయ్యును భాగ్యవశ
 మున సూతపుత్రుఁడనబడెను. ఈకారణముననే అడుగడుగు
 నకును నవమానము జరుగుచుండెను ఇంతటి బలవంతుఁడును,
 శూరివీరుఁడును, వాతయు, తేజస్వియు, తపస్వియునై యుండి
 యును భాగ్యమితనికిఁ బ్రతికూలముగనుండెను. ఈతఁడు భగ
 వానువకు మేనత్తకుమారుఁడు. అర్జునునితల్లి గర్భమునుండియే
 యుదయించినాఁడు. భాగ్యవశతముచే పీరిద్దరును నాతనికి
 వ్యతిరేకులైరి. ఇద్దరును యద్దమందాతని నన్యాయముగఁ
 జంపిరి. భగవానుఁ డన్యాయ మొనర్పఁడుగదా, అతని నన్యాయ
 ముముగ నేలఁ జంపినాఁడు - ఇది వేఱుకథ. అవతారమును

గ్రహించి ఆశకు సమర్థమును జేయఁగలఁడు అటలో దెబ్బ
లాటలు, తిట్టాటలు మొదలగున వన్నియును జగుగును. ఇది
వేటువిషయము. పాత్రముల మనస్సులలో నాఘనము లేవి
యును బడవు అట విషయములలో సత్కర్తవ్యముండదు. నాట
కము సమాప్తము కాఁగానే ఆవిషయములన్నియును సమా
ప్తము కాఁగలవు.

సూతుఁడట్లనెను:- “మునులారా! నేను దానితప్పితిని,
నేను మీరు భగవానుని మేనత్త, వంశములనుగూర్చి చెప్ప
చున్నాను గాదూ? నేను ననుదేవుని అయిదుగురు తోఁబుట్టు
వుఁనుగూర్చి చెప్పచున్నాను. వారందఱలోఁ బెద్దది పృథక్.
ఆమెనే ఆమె తండ్రియగు శూరుఁడు తన పెత్తల్లి కుమారుఁ
డగు కుంతిభోజనకొంగెను. ఆమెకు కన్యావస్థలో సూర్య
సుతుఁడగు కర్ణుఁడుదయించినాఁడు. ఆమెను బరీక్షిస్తూ రాజా
యొక్క ముత్తాతయగు రాజరాజేశ్వర పాండు మహిపతికిచ్చి
వివాహముజేసిరి. ఆమె ఉదరముయొడి యుభిష్ట, భీమాష్టకు
లుదయించిరి. ఇప్పుడు మీరు పృథక్ చెల్లెడ్రో వంశములను
గూర్చుకూడ అశ్వంతి సంతేవముగ వినుడు.”

పృథక్యొక్క చెల్లెలు శ్రుతదేవ కరూప స కేతుఁడగు
నృధశర్మను బెల్లెడెను. ఆమెపుత్రుఁడు దంతనక్రఁడు ఈశఁడు
పూర్వజన్మమున దితిపుత్రుఁడగు హిరణ్యాక్షుఁడు. ఇప్పుడా

తను భగవానునకు మేనత్త కుమారుడై వుట్టెను. కాని, భగవానునకు స్వవరభేదములేదు. ఆతనిని మేనత్త కుమారుడని వదలలేదు. వానినిజంపి మరల నై కుంతమునకుఁ బంపెను.

భగవానుని మూడవమేనత్త శ్రుతకీర్తి వివాహము కైకయనరేకుండగు ధృష్టకేతువుతో నయ్యెను. ఈమెకైదుగురు పుత్రులొదయించిరి. వారిలో సంతర్దనుడందఱు కంటఁ బెద్దవాఁడు. వీరందఱును గైకయ రాజకుమారులని పిలువఁబడిరి.

నాల్గవమేనత్త రాజాధిదేవి వివాహము అవంతి నరేకుండగు జయసేనునితో నయ్యెను. ఆమెకు విందాను విందులను నిద్దరు పుత్రులొదయించిరి. వీరు మహాభారములోనికి వచ్చిరి. ఈమె కొక్కకుమార్తెయును గలదు. ఆమె పేరు మిత్రవింద. భగవానుడామెను బెండ్లాడెను ద్వారకానగరమునకఁబోయి యాతఁడు దాక్షిణాత్యపద్ధతి ననుసరించెను. అందుకనియే మేనత్త కుమార్తెను తన భార్యగాఁజేసికొనినాఁడు.

భగవానుని ఆయిదవఆత్త శ్రుతశ్రవ చేదిదేశపురాజగు దమఘోషుని వివాహమాడెను ఆతనికి శి శు పా లుండను బుత్తులొదయించెను ఈతఁడే పూర్వజన్మమున హిరణ్యకశి పుఁడు. ఈతఁడును నిష్నాకు మేనత్త కుమారుడయ్యెను. భగవానుడీతనికిఁగాఁబోవు పిల్లను బలవంతముగహరించి తనకు

భార్యగాఁజేసికొనెను. ఈతని కిరస్సును ధర్మరాజు రాజసూయ యోగమునఁ దెగఁగొట్టెను. ఈప్రసంగము ముందు శ్రీకృష్ణ లీలాప్రసంగమున విస్తారముగ వర్ణింపఁబడును.

సూతఁడెట్లు నెను:- “మునులారా! నేను సంక్షేపముగ భగవానుని మేనత్తల వంశములను వర్ణించితిని. ఇతఁ నిప్పుడు భగవంతుని పినతల్లి పెత్తల్లి బిడ్డలను గూర్చివినుఁడు.”

శూరసుతులసంతతి

(200)

శ్లో॥ యదా యదేహ ధర్మవ్యతయో వృద్ధిశ్చ పాపవృద్ధిః
తదా తు భగవానీశ ఆత్మానం పృథితేహరిః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౪ అ. ౫౬ శ్లో॥

క॥ దుష్టజననిగ్రహంబును
శిష్టజనానుగ్రహంబు నేయుటకొఱకై
యష్టమగర్భమున గుఱో
త్కృష్టుడు దేవకికి విష్ణుదేవుడు పుట్టెన్.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

వనమాలియొక్క పిల్లనగ్రోవి యే వెతుకు చేతఁ జేయఁ
బడినదో, ఆ వెదురు పొదలోని వెదుల్లి మనవంశములోఁబుట్టిన
వంశము మురళియై భగవానుడగు వాసుదేవుని యధరసంబం
ధము కలిగియుండుటచే దామును భాగ్యశాలుర మనుకొను
చుందురు బడములగు వెదుళ్ల కే తమ వంశజులకు భాగవత్సం
బంధము కలిగినదని పులక, రోమాంచాది సాత్త్వికభావములు
కలుగుచుండఁగా బడములుగాక, చైతన్యములై స్వయముగ
శ్రీహరి సాక్షాత్తుగ నెవరివంశములో నున్నిన్న మైనాఁడో వారి

యోనందమునగూర్చి చెప్పవలసిన దేమున్నది! ఆకులమంత
యును బావననుగును. ఆహారీయులందఱును పందనీయులును
గీర్తనీయులు నగుదురు.

నూతుండిట్లనెను - “మునులారా! నేను మీకొక కథను
జెప్పెదను ఒక పండితుఁడు కలఁడు, అతనికొక యమాయ
కపు కుమార్తె కలదు. తండ్రి ఆమెకు చాలయువదేశములిచ్చు
చుండెడివాఁడు. భగవత్స్సేవకు సంబంధించిన యువదేశములను
జాల శ్రద్ధతో వినుచుండెడిది; సాంసారిక విషయములను బెడ
చెవిఁ బెట్టెడిది పండితుఁడామె వినాహము నొక పిల్లవాని
కిచ్చిచేసెను ఏడోగ్రు సమయమున నాయమాయకపు పిల్ల
తండ్రి దగ్గఱకువచ్చి కూర్చుండెను. తండ్రి ఆమెకిట్లువదేశం
చెను:- “అమ్మా! పరినిఁ బరమేశ్వరుఁగ భావించి అతనినిఁ
ఋజింపవలయును. అత్త మామల నాదరింపవలయును ఆడుబి
డ్డలతోడను, తోడికోడండ్రతోడను, స్నేహముగ నుండవల
యును. మఱిదులకును బావలకును దన వతికిఁ బెట్టినట్లు పెట్ట
వలయునుగాని పంక్తిభేదము చేయరాదు. వనులు చేయని
మఱిది నెన్నడును గట్టిన వచనములు పలుకరాదు. అత్త,
ఆడుబిడ్డల మాటలను ధైర్యముతో వినవలెను. పెద్దవారు
వచ్చినప్పుడు వారినిగాంచి తప్పుకొనవలయును. ఈవిధముగ
న నేక విషయముల నాతఁడు చెప్పెను చివర కాలఁ
డిట్లడిగెను :- “అమ్మా! నీ బుద్ధి లో నేవిషయ మై వ ను
నలిచినదమ్మా”

ఆపిల్ల నరశముగ నిట్లనెను:- “అవును. తండ్రి! నిలిచియున్నది”

అంత యల్లారముతో నిట్లడిగెను:- “ఏ విషయమమ్మా?”

ఆపిల్ల యిట్లనెను:- “ఇదియే తండ్రి! నీవు చెప్పుటప్రారంభించినప్పటినుండి యీ చీమలవుట్టలోనుండి ఒకలక్ష ముప్పది రెండువేల అయిదువందల యిరువదైదు చీమలు వచ్చినవి”

తండ్రి యీవిషయమును విని నత్తి బాదుకొని:- “అయ్యో! నాయువదేశమును నీమె వినినదింతయేనా? నేను చెప్పనూటలమీఁద ధ్యానముంచక యీమె చీమలను లెక్కజెల్తుచుండినది. అట్లేస్వామీ! నాకును నట్లుతోచు చున్నది. నేను భక్తులయొక్కయు, భగవంతునియొక్కయు నాభ్యాసములను జెప్పితినా మీరు శ్రద్ధతో ధ్యానపూర్వకముగ వినుచుచును; కాని నేను వంశోపశినిఁ జెప్పనపుడు మీరన్యమనస్కులురై వినుచుందురు మాలను ద్రిష్టచుందురు.”

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “నూతా! దీనిని నీవెల్లనుచున్నావు? మేము మీకథను మిక్కిలి శ్రద్ధగా వినుచున్నాము”

అంత సూతుఁడిట్లనెను:- “మంచిది స్వామీ! మీరకథను శ్రద్ధగా వినుచుండినఁజెప్పుడు భగవానునకు మే నతఁడెందఱు? వారిచేల్లెమి?”

ఇదిగో శాసనము నవ్వొట్టినను:- సూతా! మాయ
భార్గవీషయమును వినుము. భగవంతుని మేనత్తల పేర్లు జ్ఞాప
కమునకు వచ్చుటకై మేము వాచిచ్చిన పాయసములను ద్రావ
లేదు. వారిపిండింటులను, బరిచ భక్త్య పరమాన్నములన్ని
నెగువేయలేదు మేము భగవాను నెఱుంగుదుము, అతని
తాత దేవని, ఉగ్రుని నెఱుంగుదుము, అతనితల్లి దేవకి
నెఱుంగుదుము అతినిమామయగు కంనుచిగూడ నెఱుంగు
దుము. అతని మేనత్తలు, అత్తలు, పినతల్లులు, పెత్తల్లులు
వీరిందట పయోజన మేమున్నది? నీవు కథావాచకుడవు
కావున నీందట పేర్లను జ్ఞాపకముంచుకొనుట అవసరము. కా
వున నీవు కథను జెప్పుచు, బోవుచుండుము. మేము వినుచుం
దుము. వేనిని మేము జ్ఞాపకముంచుకొని వలయునో వానిని
జ్ఞాపకముంచుకొందుము.”

అంత సూక్తుండిట్లనెను.- “స్వామీ! మీరు చెప్పినది
సత్యము, కాని స్వామీ! మేమేదైనను గథను జెప్పవలసి
యూడిన దానికి ముందుగా భూమిక నేర్పజుచు కొనవలయును
దానికి గావలసిన సామగ్రినంతను నేర్పజుచు కొనవలసియు
న్నది. శీర్షియేదైన యంత్రమును దయారుచేసి కొనవలయు
ననినఁజిన్నవి పెద్దవియగు బంగముట్లను సిద్ధము చేసికొనవల
యును. ఏసమయమునకే పనిముట్లు కావలసియుండునో కదా!
ఒక్కొక్కప్పుడు కూర్చుకొన్న వానితోఁబని పడక పోవ

చ్చును. కాచిన శ్రీకృష్ణ చరిత్రమునకు నేను సామగ్రినంత యును బోధించేసికొను చున్నాను అత్యంతసంతోషముగ భగవానుని పినతండ్రుల యొక్కయు పినతల్లుల యొక్కయు వృత్తాంతమును జెప్పినమోడట భగవచ్చరిత్రము నారంభించెదను.”

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “మంచిది సూతా! భగవానుని తొమ్మిదిమంది పినతండ్రుల వంశముల నొకేశ్వసలఁ జెప్పి వేయవలయును.”

సూతఁడిట్ల నెను:- “వినుఁడు, మహారాజా! చెత్తను జెప్పుచున్నాఁడని మరల వలకక్కఁడు. దేవభాగూఁజొకఁడు, పెండనివాఁడు దేవశ్రీపుఁడు, మూఁడనవాఁడనకుఁడు, నాల్గనవాఁడు సంజయుఁడు, ఐదవవాఁడు శ్యామకుఁడు, ఆఱవవాఁడు కంకుఁడు, ఏడవవాఁడు శమీకుఁడు, ఎనిమిదవవాఁడు ఎత్తకఁడు, తొమ్మిదవవాఁడు వృకుఁడు. ఈ తొమ్మిదిమందియును భగవానుని పినతండ్రులు. కంసా, కంసవతీ, కంకా, శూరభూ, రాష్ట్రపాలికా అను నీ యైదుగురును భగవానుని పినతల్లులు. వసుదేవుఁడిట్లునొకొ నెను:- ఇప్పుడెచ్చటని కొత్త అత్త వారిండ్ల నేర్పించుకొందును. తన సోదరుల వివాహముకూడ తన అత్త వారింటనే అయినచో బాగుండునని, తన యైదుగుర ముఱదండ్రు తన అయిదుగురు సోదరులకిప్పించి పెండ్లి చేసెను.

ఇంకను నలుగురు మిగిలిరి వారి నటునిలుగలిపి ఒకయింటివారి
 నొసర్చెను. అందువలన భగవానున కైదుగురు పినతండ్రులు
 అయిదుగురు పినతల్లులుకలరు. పెద్దపినతల్లి కంసయొక్క వివా
 హము పెద్దపినతండ్రీయగు దేవరాగునితో జరిగెను వాని
 కిని భగవానునకుఁ జిత్రకేతు బృహద్యలులను నిద్దరు పినతండ్రీ
 సోదరులుండిరి. కంసవతియను పినతల్లి వివాహము, దేవశ్రీ
 పుండ్రును బింతండ్రీతోనయ్యెను ఆతనికి సుపేరుఁడు. ఇఁకను
 తుండ్రు నిద్దరు పుత్రులుదయించిరి. ఆనకుండ్రు బినతండ్రీకి
 కంకయనునామె పత్నియయ్యెను తారిగర్భమునుండి నత్స
 జిత్, పురుజిత్తులనువారు జన్మించిరి స్పృశయుండ్రు పినతం
 ద్రీకి రాష్ట్రసాలిక భార్యయయ్యెను. వారికి వృష, దుర్ముష
 నాది చాలమంది పుత్రులుదయించిరి శ్యామకుండ్రు పిన
 తండ్రీ శూరభూమి యనునామె గర్భమునుండి హరికేసుఁడు,
 హిరణ్యాక్షుండ్రు నిద్దరు పుత్రులుత్పన్నమైరి. ఇప్పటికి పిన్న
 తల్లులైపోయినారు. ఇంక నల్లరు పినతండ్రులు మిగిలిరి.
 వారిలో నత్సకుండ్రు బినతండ్రీ ఒక మిశ్రకేకియను నప్పర
 నను వివాహమాడెను. ఆమెవలన నృకాది పుత్రులనేకులుద
 యించిరి. వృకుఁడును దుర్వాక్షీయను నప్పరన పత్నిగానుం
 డెను. ఆమెవలనఁ దక్ష, పుష్కల, శాలాది చాలమంది పుత్రు
 లుదయించిరి. శమీకుండ్రు బినతండ్రీకి నుదామినియను రాణి
 కలదు. ఆమెవలన నుమిత్ర, అర్జునాలాది పుత్రులనేకులుద

యించిరి. శంకుఁడను పినతండ్రియొక్క భాగ్యపేరు కర్ణిక. ఆమె వలన ఋతఃధాముఁడు జయుఁడను నిద్రరు పుత్రులుదయించిరి. నేనిప్పుడత్యంత సంతోషముగ వసుదేవుని తమ్మునివంశములను వర్ణించితిని. ఇప్పుడు మీరు వసుదేవుని వంశమును గూడ వినుఁడు.”

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “నూతా! ఈవంశవిస్తార మేమైనను సమాప్తమగునా లేక అట్లే చెప్పుకొనుచు బోయెదవా? మహాభాగా! ఇప్పటికి చాలఅయిపోయినది, మాకు శ్రీకృష్ణ చరిత్రను వినిపింపుము.”

నూతుఁడిట్ల నెను:- “ఇంకనైనది స్వామీ! ఆఖరైనది. ఇంకఁ గొంచెముగఁ గలదు. ఇప్పుడు మీ రేయాలోచించుఁడు భగవానుని తొఱకెన్ని వంశములను వర్ణింపవలసి వచ్చినదో. భగవానుని సోదరులపేర్లను జెప్పకుండినచో ననుచితముకాఁ గలదు. చాలగలేవు. వసుదేవునకు బడముగ్గురుకదా భార్యలు. పౌరవి, రోహిణి, భద్రామదిరా, రోచనా, ఇలా, అనువార లాటగురు. ధృతదేవ, శాంతిదేవ, ఉపదేవ, శ్రీదేవ. దేవర క్షేత, సహదేవ, దేవకి, ఈయేడుగురును దేవకుని పుత్రికలు. ఈవిధముగ వీరు ఎడముగ్గురైరి. వీరిలో రోహిణి గర్భమునుండి బలిదేవుఁడు, గదుఁడు, సారణుఁడు. దుర్మముఁడు, విపులుఁడు, ధ్రువుఁడు, కృతి మొదలగు వారు చాలమంది పుత్రులుపుట్టిరి

పౌరవిసలన సుభద్ర, భద్రవాహ దుష్కముడు, భద్ర. బా
తాదులు పౌండ్రమునది పుత్రులుపుట్టిరి, మదికి సంతకుడు,
ఉపనదుడు, కృతముడు. నారాది పుత్రులుదయించిరి.
కాశల్యయను కేటోనామముకల కోశలదేశ రాజకుమారి
భద్రకు కేళియనువాఙ్మోక్షదే కులకీర్తి నుజ్జ్వలము కాచింపు
వాడుదయించెను. రోచనకు హస్త సేమాంగదాది పుత్రులు
చాలమంది పుట్టిరి. ఇల, ఉరు, ఎల్కలాది వీరయాదవులను
గనెను ఇప్పటికాటుగురు భార్యల వంశములు వచ్చిసేవవి.
ఇప్పుడు వసుదేవుని బెండ్లాడిన దేవకుని యేడ్గురుపుత్రుల వంశ
ములనుగూర్చి వినుడు."

అండఱకంటెను బెద్దదగు ధృతదేవ గర్భము నుండివసు
దేవుడు మహాశేజస్వియును శూరవీరుడును, బలియునగు
విదృష్టయను పుత్రినిగనెను శాంతిదేవకు శ్రమ, పితృశ్రుతు
లను నిద్దకు పుత్రులుదయించిరి. ఉపదేవకు కల్ప, వర్షాదులు
పదిమంది క్షత్రియరాజులుద్భవించిరి. శ్రీదేవకు వసు, హంస,
సుతశాదులాటుగురు పుత్రులుదయించిరి. దేవరక్షిత తొమ్మిది
మంది పుత్రులనుగనెను. వారిలో గదుడు ముఖ్యుడు. సహ
దేవ యెనిమిదిమంది పుత్రులనుగనెను. వారప్తవసువులు పుత్ర
రూపమున నుదయించిరా యనునట్లుండెను. వారిలోఁ బురు,
విశ్రుతులను నీయిద్దరును ముఖ్యులు

ఇప్పుడందఱకంటఁ జిన్న భార్య దేవకియందు వసుదేవుఁడు యెనిమిదిమంది పుత్రులను, ఒక పుత్రికనుగ నెను. పుత్రిక అందఱకంటఁజిన్నది అమె పేరు సుభద్రాదేవి. క్షీమంతుఁడు సుషేనుఁడు, భద్రసేనుఁడు, ఋజువు, సమృద్ధుఁడు, భద్ర, శేషావతారుఁడగు సంకర్షణుఁడు (బలరాముఁడు) వీరేడుగురును వసుదేవుని పుత్రులు.

శౌనకఁడిట్లనెను:- “నూతా! వసుదేవుని యెనిమిదవ కుమారుఁడెవరు?”

నవ్వినూతఁడిట్లనెను:- “అయ్యా స్వామీ! ఈగాథ యంతయును దేవకియొక్క యీయెనిమిదవ కుమారుని కొఱకే చేయఁబడినది. ఈదేవకిదేవియొక్క యెనిమిదవ కుమారుఁడు సాక్షాత్తుగఁ బరాత్పరుఁడగు వసుదేవ భగవానుఁడు. ఈతని జన్మము శ్రావణబహుళ అష్టమి జన్మాష్టమినాఁడు జరిగినది. అజ. అచ్యుత, అవ్యక్త, అనాది, అచింత్యుఁడగు శ్రీ హరి శ్రావణ బహుళాష్టమి దినమున నర్ధరాత్రి యందవతరించి నాఁడు. అతని యవతారకథను నేనుముందు వర్ణింపఁగలను. మీరందఱును దత్తచిత్తులరై శ్రవణ మొనర్పఁడు.”

శ్రీ కృష్ణ రూప - సుధ కుమార్చు

(200)

శ్లో: యస్యావనం మకరకుండలి చామః క్ష

భ్రాజత్కపోల సుభగం నవిలాస హాసమ్

నిత్యోత్సవం న చత్పుర్య కిభిః పిబంత్యో

వార్యో వరాశ్చ ముదితాః కుపితా నిమేశ్యః

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౪ అ. ౬౫ శ్లో:

చ! నగుమొగమున్, సునుధ్యమును,

నల్లని దేహము, లచ్చికాటవ

ట్టగునురమున్, మహాభుజము,

లంఛిత కుండల కర్ణముల్ మదే

భగతియు, నీలవేణియు గృహర దృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁడి

మ్ముగఁబొడసూపుఁ గానిఁగను

మూసిగయప్పుడు విచ్చునవ్వుడున్.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము,

భగవానుని అనతారములన్నియును సుందరములే.

ఆతనిచేష్టలన్నియును సుందరములే. ఆతఁడేహాపము భరించి

నను సుందరమే ఆతఁడు ధ రి ం చి న వస్త్రాభరణములును

నాథ: యంగసౌందర్యములును సౌందర్యాతి సుందరము
 లైతే, భగవానుడు దేవతా, ఋషి మనుష్య, తీర్థ్యో.
 వాని: ఋషి, జలచర, నభచర, భూచరాది సమస్త యోనులం
 దు: సతరించెను అడలుచు నాతని గూఢమునుగాంచి
 ముగ్ధులై మమత్వమును మఱచిరి: కాని యీకృష్ణావతార
 మ: నాతడు సౌందర్యవరాకాష్ఠ నందుకొనెను ఇట్టి సుందర
 స్వరూపమిదివరకెన్నడును భూమిమీఁదకు రాలేదు అతడు
 తప్ప యింకెవరు నట్టిరూపమును బ్రకట మొందుజాలరు.
 స్వామి, జగము, చరాచరముల విషయమేల: అతడు స్వయం
 ము: దనరూపమునుగాంచి అత్యవస్మృతినై జెందినాడు.
 అతడు తనరూపమును నద్దములోఁ జూచుకొని యిట్లనుకొ
 నును: ఓహో! ఇతిసౌందర్యము! నేను నిజముగ సంతసుంద
 రముగ నున్నానా? చూడఁగా జూడఁగా నారూపము ఊణ
 ఊణును నూతన మగుచుండును. ఊణఊణమాతఁడు దానిని
 మ: విహ్విరితనేత్రములతోఁగాంచును ఈసౌందర్య మెట్లు
 ప్ప: ఈమాధుర్య మెచ్చటినుండి వచ్చినది? అతడే తన
 రూపమును జూచుకొని విముగ్ధుడైన నితఁ మిగిలినవారిసంగతి
 చెప్పివలసినదేమున్నది? ఆయన రూపము నెవరు వర్ణింపఁ
 గలను అసౌందర్యమును గూర్చి సాధికారముగ నెవరు చెప్పఁ
 గలను మనమందఱము దాని ఛాయనుమాత్రమే చెప్పు
 చున్నాము.

సూతుఁడెట్లనెను:- “సూతా! దేవతాదేవి అష్టమ గర్భమందు వ్యయముగ నాత్మార్థముగ బరాత్పరుఁడగు ప్రభువు ప్రకటమైనాడు.”

శౌనకఁడెట్లనెను:- “సూతా! ఈశోలాహల ఘోష మగు శక్తియందును ఈమగ్నిపూర్ణమగు మర్త్యధర్మముగల మర్త్యలోకమునకునుఁబచ్చి భగవానుఁడవతరింపనేల?”

సూతుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! భగవంతునకు ధర్మమ నిన సత్యధికక్రియము ఆతఁడాతనికి హృదయజ వుత్పాదు. అధర్మముకూడ ఆతని వీపునకుఁబుట్టిన వుత్పాదనను నాతని నాతఁడెక్కువగ నాదరింపడు. యమిపై పాపమెప్పుడభ్యుదయమును జెందునో, ధర్మము ప్రపంచమందెన్నడు క్షయించునో అప్పుడు సర్వేశ్వరుఁడును సర్వాత్మయగు క్రిపారి అనేక రూపములను ధరించి అవతరించును.”

శౌనకఁడెట్లనెను:- “సూతా! సాధు పరిత్యాగమును, దుష్కృత వినాశమును భగవదవతారమున కేకైకకారణమా?

సూతుఁడు నవ్వియిట్లనెను:- “కాదుస్వామీ! ఆతని అవతారమునకు యథార్థకారణము నెవడు చెప్పగలడు? దుష్ట వినాశము, శిష్టపరిపాలనము ఆతని సంకల్ప మాత్రముననే జరుగగలదు. జీవులయొక్క ఉత్పత్తి, స్థితివినాశములాతని

మాయావిలాస కార్యములు. ఎవనియొక్క అహేతుకానుగ్రహమీ యీజనన మరణాదులు పూర్తిగా నివృత్తియగునో ఆత్మస్వరూపమును సుఖర్షణాప ప్రాప్తియనగునో అట్టివాని అవతారసంబంధమున ఇత్థంభూతమని చెప్పఁబూనుట దుస్సాహసమాత్రమును, అజ్ఞాతమును, మూఢతయును గాఁగలదు."

ఆపద్యని అవతార విషయములోఁ గొంచెముగఁజెప్పఁదలచో. ఉత్తఁడు భక్తుల ననుగ్రహించుటకే భూమిపైనవతరించు తనయొక్క అనుగతాశ్రితుల యందనుగ్రహించుటకు తప్ప వేఱునిశ్చితకారణము బుద్ధికి గోచరించుటలేదు. గోవు తనపొడుగునుండి పాలనొసంగుటకుఁ గారణము తన వత్సము సంమగల కృతయే. అది తన దూడమీఁదగల ప్రేమచేతనే పాలను బతుకను. చేపయెడల నెవరైనఁ నిండుకొననిండు, త్రొగనిండు కొండలు తమబలమును వృద్ధిపొందించుకొననిండు. తమయాత్మను దృప్తినిబొందించుకొననిండు, కొండలు తను వరాశ్రమ వీర్యములను వృద్ధిపొందించు కొననిండు. గోవు యొక్క దృష్టిమాత్రము వత్సముమీఁదనే యుండును. తల్లి పాలపై పృథానమగు నభికారము వత్సమువకే.

కలియగములోఁబుట్టు జీవులత్యంత దీనులుగనుందురు. వారు దుఃఖితులుగను, శోకయుక్తులుగను నుండురు. ఎవరిని భ్యానించిననారి దుఃఖములును, శోకములును దూరమగునో

యని యేభక్తవత్సలుడగు భగవానుని చింత. ఆతఃస్థితుకొ
 నెను:- “అబ్బమున సుఖములేదు. ఈద్రోమున సుఖములేదు.
 వినాశకరముగు వస్తువులలో రసములేదు. ఏల నేనే యద్భుత
 రూపమును ధరించి యీ దుఃఖతక్లాంతి జీవులమధ్య నవతరిం
 పఁగూడదు? ఏల నేనే నాయపార సౌందర్య, మాధుర్య,
 లావణ్యములను జూపించి ఏరిచే శౌతిసుధను బాసముచేయు
 పఁగూడదు? నా రూపమును ధ్యానించి అనంతకాలమునటకను
 జీవుల సుఖశాంతుల ననుభవించెదనో వారిక్షేకములు, దుఃఖ
 ములు, శోకములు, సంతాపము, అధి వ్యాధులు-మొదలగు
 నవన్నియును నాత్యంతిక నాశము కాఁగలవు. నాయశోరూ
 పామృతమును గడ్డపుటముల వ్వారా ప్రేమపూర్వకముగఁ
 బాసమొనర్చుటచే బ్రాహ్మణ భవసాగరమును బరిశ్రమమొన
 ర్పకయే దాటఁగలరు” ఇట్లన్నియు నాశించుకొని యాతఁ
 డక్షర నివృత్తినిఁగావించుచున వరను వనిత్రీ సుయసమును
 బ్రపంచమునందు వ్యాపింపఁజేసెను. తనయొక్క త్రైలోక్య
 మోహనమూర్తిని బృధివియందు ప్రాహర్యావముగావించెను
 ఏయనుపమరూపమును సాక్షాత్తుగ దర్శించుటచేతను లేకధ్యాన
 మందు దర్శించుటచేతను జీవుఁడు సమస్తగుణములనుండియు
 దత్కాలముననే బయటఁబడఁగలఁడు. ఆతని యశోరూపమును
 పవిత్ర శీర్షమదవగాహనమొనర్చు సాధుజనులు, దానిని దమ
 కర్ణపుటములతోఁ బునఃప్రవక్షి సానమొనర్చు ప్రణతప్రసవములు

మోక్ష ప్రకరణంధకమగు గర్భవాసనను దత్కాలమునఁద్య
జించి సంపాదనంధమునుండి శాశ్వతముగ విడిచుదును. మాటి
మాటికినిబాసము చేయజేనివారును ఒక్కసారి శ్రీహరి యశో
మృతమును శ్రోత్రీహవమగు సంజలితో నాచమనము మాత్ర
మొనర్పించుచో గల్గూణము కలుగును.

ఈ శ్రీకృష్ణావతారమందు భగవానుఁడు గొప్ప గొప్ప
శ్రుతిమధుర త్రైలోక్యపాసనమునగునట్టియు హృదయమునకును
నిండ్రియములకును నుఖమొసంగునట్టియు శ్రీదేవనౌనర్చినాఁడు
ఆవి ముక్తులకును, ముముక్షువులకును, సత్కులకును, బద్ధజీవు
లకును నానందము నొసంగునవై యున్నవి. జ్ఞానులకును, వీరు
లకును, ఇంతయేల సాంసారిక విషయానకులకును నాలీలలు
బాగుండును. ఆసమయమున న సు రు లు రాజులరూపమున
భూమిమీఁద నవతరించిరి. అక్షోహిణీల కొలది సేనలకు వారు
ప్రభువులైరి. వారు గొప్ప దుస్సహనులును, ఆభిమానులును
గూర్తులును, తపోనిరతులునై యుండిరి. వారి నెవరును జంపఁ
జాలకుండిరి. ఏలననఁగా వాఁకితపోబలమును గలదు భగవం
తుఁడు తిప్ప యిట్టి సామర్థ్యముక్తులగు గూరకర్ముల నెవరు
పథింపఁగలరు? పృథివి వారి భారముచే నాక్రాంతమైయుండెను
ఆమెదీనవాక్కులతో విశ్వంభరునకు వినతులొనర్చెను. అంద
ఁజూసయములతోనుండి అంతయు నెఱిగినవాఁడును,
గోబ్రాహ్మణ ప్రతిపాలకుఁడును, బ్రహ్మణ్యదేవుఁడును, గో

సా లుఁడుఁ గు భగవంతుఁడు భూభారమును హరించునిమిత్త మై
తనయన్నయును శేషావతారఁడునగు సంకర్షణునితోఁగూడి
యవతరించి మధుసూదనుఁడు దేవేశ్వరగణమును సంహితరణ
ముతోనైన నూహించఁజాలని కఠినకార్యములను గూడ
నొనర్చెను

స్వామీ! ఎవఁడొక్క లావణ్యమయములగు లలిత
లీలలను భోజవంశీయులు వృష్టిచంశీయులు, అంధకవంశీయులు
మధు వంశీయులు, శూరినేన దశార్హ, కురు, శృంజయ,
పాండువంశములలోని వీరులు నిరంతరము గానమొనర్చుచు
దురో. వానిని శింపించుచుందురో ఆ శ్రీహరి తనకేవలచే
బ్రవించమును తృప్తికావించినాఁడు. ఆతఁడొక సత్యసుఖమా
ర్గమును జూపించినాఁడు. ఆతఁడు తనన్నేహయుక్త మంద
మంద మధుర మందహాసముచేతను, వయ్యారముచేతను,
పేరుప్రసాద పూర్ణమును, విలాసమయమునగు వాక్కుల
చేతను, బల, విక్రమ, సాహసమ మునుగు లలితలీలలు చేతను,
దైవోక్తిపావన భుజవమోహన సర్వాంగసుందర సుఖమయ
సిద్ధాంత స్వరూపముచేతను నృగోఃమును రమింపఁజేసినాఁడు.
దానినానందింపఁ జేసినాఁడు. ఆశ్రీహరియొక్క సమస్తాంగ
ములయొక్క స్వరమును మునులారా! ఎవనుచేయుఁగలదు?
కేసలము మచ్చునకు, రస రసాస్వాదమొనరింపఁ జేయుటకై
నేనాతని యను ప మ మాఖమునుగూర్చి యశ్శింహిత్తుగ
నర్పించి ఆహ్లాదట నాతని లలితలీలలనుసంక్షేపముగఁజెప్పెను

మునులారా! కొంచెముసేపు మీరు దుగ్ధపేవమువలె
గ్ధచ్ఛమును, కమలమువలె వికసితమును, కమలమువలె సరస
ములగు నేత్రములను మూసికొని శ్రీకృష్ణుని సౌందర్య
మాధుర్యయుక్తమగు నాననమును ధ్యానింపుడు.”

శౌనకుఁజిల్లనెను :- “సూతా! నీవుమాటిమాటికిని
ఆననము ఆననమచుచున్నావు. శ్రీకృష్ణుని ముఖ కమలమును
నీవు ముబారవిందము, చంద్రవదనము మొదలగు శబ్దములతో
నే నర్థింపవు?”

సూతుఁడు సవ్రుచు నిట్లనెను :- “ఆననమనుట కనేక
హేతువులుకలవు. ఆననమనుట కభిప్రాయమేమనఁగా నీముఖ
మును నవ్యసాధారణ ముఖమచుకొని చూచుచురావలదు.
సంబోధించుకొనుచు రావలయును. ఇది యగాధరస సాగరము
ఇచ్చటకు రాఁగానే నిమగ్నులైపోయి మునిగిపోవుదురు.
కావున ఆ=రండు న=న=వద్దు, వద్దు, రావద్దులే”
(ఆ+న+న.)

ముఖమునుజించునకును, గమలమునకును బోల్పినచో
నాయుపమానములన్నియును నీచోపమానములు కాఁగలవు
“ఆరమంతాత్ న-న” అనఁగ నిచ్చటఁజంద్రుఁడును నిలువఁడు
కమలమును నిలువదు దీని నుపమానరహితమైనదిగ ననఁగా
ననుపమాన మైనదిగఁ దెలిసికొని కేవలము ఆనన మనియే
యుపచారముగఁ జెప్పఁబడినది.

ఆతని దర్శనముచేతనే ప్రజ జీవులకు నలువైపులను జేష్టులు కలుగుచు అన్నియు నానూపమాధురి నల్లైకాంచుచు నిలిచిపోవుచుండును. “ఆరమంతాత్ ఆననం-చేష్టనం-యద్దగ్ధినేన వ్రజజీవానాం తత్ ఆననం” ఈవిధముగ నీయానన శబ్దము బహ్వర్థవాచకమై యున్నది. కావున మూగురుదేవుడే విశేషణమును బ్రమోగింపకయే దీనిని ఆననమని చెప్పియుండిరి దీనికి నేను కాశ్రీయ విశేషమును గావింప నారంభించినచో మీయందఱ నోళ్ళలో నానిపోయెదను. జీవునకు ఆననమందే లీనమగుట పరమపురుషార్థమైనను ఈనేత్రములసార్థకతయెల్లు! కాని నేత్రములకే ఆహారమిచ్చుటయును ధర్మము కాదు, పాపమీకర్తము లెంతో తృప్తును జెందియున్నవి. ఇవి శ్రీకృష్ణ గుణశ్రవణలోలువులై యెప్పుడెప్పుడొకటియో మూతలు లేక లెటచుకొనియున్నవి. కొంచెముగ వీని విషయమును గమనింపుడు. వీనిని గూడ యశోన్ముతపానమును గావింపనిడు అందువలన నిష్పాదాననముయొక్క అర్థమును జెప్పక, నేను ఆననము యొక్క కొంచెము మధురపాకమును రుచిచూపించి దాని ముచ్చును జూపించితిని. శ్రుతిమధురమును సత్యంత కర్ణప్రియమునగు శ్రీకృష్ణచరిత్రమును జెప్పెదను.”

శౌనకఃప్రతివాదయః - “నూతా! ఆరమంతాత్ ఆననం= ఆననమ్ లేక ఆరమంతాత్ న-న ఆననం ఈవ్యాఖ్యలలో మాకేమియును నానందము కలుగుటలేదు నీవు మాకా యనువమాననము యొక్క మానసిక దర్శనమునుగావింపుడు.”

నూతుండిట్ల నెను :- “అయితే స్వామీ! నేత్రములకు
 మూసికొనుడు. ధ్యానమొనర్పుడు శిరస్సున నెమలిపించు
 మెగురుచున్నది. నల్ల నల్లని యుంగరములు తిరిగి పోలాడు
 చున్న గుటిలకుండలములు కదలుచుచు గోపాలములకు వ్యంజన
 మొనర్చుచున్నవి. ఆర్థస్ఫుటితములగు నీలకమలములనులెనున్న
 కర్ణములు కొంచెముగఁ గేశములచేఁ గప్పబడినవి. క్రిందబొగ
 మునఁగల చంద్రములందు మకరాకృతములగు గమనీయకుండల
 ములు వ్రేలాడుచున్నవి. ఆకుండలములు కర్ణములకేకాదు.
 కపోలములకును శ్రీవృద్ధినిఁగావించుచున్నవి. గుండ్రగ నద్దము
 లు గనున్న లోలకపోలములు కుండలముల కాంతిచేతను, నేత్ర
 రస్మిల తళుమలచేతను, కుటిల కేశముల ప్రభచేతను వికసించి
 నట్లు డెను. దొండవండువలె నెత్తఁగను, అత్యంత నునువుగను
 రసధరిణిములైన నధరములమీఁద వందహాసరుచులు వెలిగ్ర
 కుంచుండెను; అది బందూకపుష్ప కళికపైఁ జంద్రరస్మిలు
 తెలిగ్రక్కుచున్నట్లును, పిల్ల వాయువులునచ్చి దానిని హసిం
 పఁజేయుచున్నట్లు రసయుక్తములును, లజ్జాయుక్తములుగను,
 మధుఃసుయములగు నోష్ణములు కదలుచుండెను. కమలద్వయ
 ముల నేత్రములందలి కటాక్షబాణములను భ్రుకుటీరూప
 ములనుస్సునందు సంధించి దర్శకులను గొట్టుటకువక్రమించు
 చున్నట్లుండెను. ఇట్టి యా శ్యామసుందర, మదనమోహన
 అని పేరుగలదగు ప్రజనందనుని శ్రీకృష్ణచందుని ముఖారవిం

దము నవలొకించి, దానియొక్క మధురమకరందమును ద న
 నయఃపుష్పములద్వారా యథేచ్ఛముగఁ బానమొనర్చి నరనా
 రులలో, వివాహితులు గానిండు, అవివాహితులు గానిండు.
 త్యాగము గానిండు, విరాగ్లుగానిండు, ఘోరసంసారులు కానిండు
 -- ఎవరైనను నెన్నడను దృష్టినిఁజేడదు. తెప్పలను వాల్చుక
 ఆదేశముగ నాసాకారరూపరాశియగు నాననమును జూచుచుం
 దురు -- కాని మధ్యలోఁ జెప్పల్ల ప్రతి జగదములగనున్నవి.
 వివేచనశ్రేష్ఠములచే దర్శకలకు వ్యవధానము కలుగుచున్నది.
 అందువలన నందఱును దమకనుకెప్పల కధిష్ఠాత్మదేవుడగు
 నిమిసి తమదర్శనమునకు విఘ్నము కలిగించు చున్నాడనియు,
 గను తెప్పపాట్లను గొట్టి అంతరాయమును గలిగించు
 చున్నాడనియును దిట్టుచుందురు. ఈ నౌర్యాగ్యుని దొలిఁ
 గించుడు, ఈతని మాకనుతెప్పలలోఁ గూర్చుండనీయకుమని
 విధాతకుఁ జెప్పకొందము. ఈతఁడు కూర్చుండ వలసివచ్చినో
 మేము కీకృష్ణరూప సుధాపానము నొనర్చనప్పుడు కూర్చుండ
 నమ్మనిమొఱ పెట్టుకొందము." 294. 592

Acco-1154

PRA

నూతుఁడట్లనను:- "మనలారా! నేనంతని చెప్పఁగ
 లను? భగవానుని సౌందర్య మాధుర్యముల కథనీయములు.
 ఒక్కసారి దానిని జవిచూచిన భాగ్యశాలులే దాని నూహిం
 వఁగలరు. అప్పుడు ప్రపంచములోని సమస్త సౌందర్యములు
 నిస్తేజములు, నీరసములై పోవును. మహాభాగా! ఇప్పుడు నేను
 కీకృష్ణ చరిత్రము నారంభించెదను. మీ రం ద టు ను
 సావధానులరు కండు."